Casa Corpului Didactic Cluj
Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Cluj

Bullying

și agresivitate în mediul școlar - exemple de bună practică

Nr. 3/2026

Cluj-Napoca

ISSN 3061 6182

ISSN L 3061 6182

Publicația „Stop Bullying”

ISSN 3061-6182

ISSN-L 3061-6182

Lucrări din cadrul Simpozionului Național ”Împreună pentru bunăstarea copiilor” Secțiunea: *Bullying și agresivitate în mediul școlar – exemple de bună practică*

Comitetul de organizare:

Prof. Ana-Maria Moldovan – director CJRAE Cluj

Prof. Mihaela Popescu – director CCD Cluj

Prof. Anca Pană, CJRAE/CSES Cluj

Prof. Cosmina Vomir, CJRAE/CSES Cluj

Prof. Ruxandra Vasilescu, CJRAE/CSES Cluj

Prof. metodist Alina Boca – CCD Cluj

Colectivul de redacţie:

Alina Boca – CCD Cluj

Ruxandra Vasilescu - CJRAE/CSES Cluj

Responsabilitatea pentru conţinutul articolelor aparţine autorilor

***CLUJ-NAPOCA*, 17 iunie 2026**

CUPRINS

Nr.	Autor	Titlul articolului	Pag.
1.	Alb Lucia Maria	Bullyingul în literatură- Ferma animalelor	5
2.	Bența Dan	Leadershipul educațional ca factor esențial în prevenirea bullyingului și promovarea bunăstării elevilor. Exemplu de bună practică	9
3.	Bozbici Corina Elena	Play to Disconnect- Strengthening Families Through Non-Digital Engagement	14
4.	Drăgulin Mirela	Elevi empatici, roboței simpatici	18
5.	Fabian Agnes Helga	Bullying și agresivitate în mediul școlar; Exemple de bună practică	23
6.	Gherman Liviu	Managementul prevenirii bullyingului în unitățile de învățământ – strategii instituționale și exemple de bună practică	26
7.	Hodorogea Anca Cristina	Comunicarea instituțională și parteneriatul educațional – instrumente esențiale în prevenirea bullyingului și promovarea bunăstării elevilor	29
8.	Ichim Tereu Pop Ariadna	Aventură pe planeta râsului. O lecție împotriva bullyingului- Proiect interdisciplinar de educație digitală la clasa a V-a	33
9.	Kemenyfi Melinda Renata	Rolul părinților în prevenirea și gestionarea escaladării bullyingului în ciclul primar; Exemple de bune practici în parteneriatul familie–școală	41
10.	Marc Marinela	Leadershipul educațional și cultura organizațională a școlii – factori determinanți în prevenirea bullyingului și promovarea bunăstării copiilor	49
11.	Marin Cerasela	Bullying-ul în grădiniță- cauze, efecte, măsuri de combatere	53
12.	Mihalca Raluca-Maria	Don’t look away, stop bullying	57
13.	Mișin Laura Maria	Prevenirea și combaterea bullyingului în mediul școlar prin intervenții educative integrate – exemplu de bună practică	61
14.	Moldovan Carmen	Managementul prevenirii bullyingului în unitățile de învățământ – strategii instituționale și exemple de bună practică	65

15.	Mureșan Carmen	Jocul care schimbă relații- o abordare bazată pe dovezi științifice pentru prevenirea bullyingului și a violenței școlare (program Erasmus+ „Game-Based Tools For Behavioral Challenges”; Project code: 2025-1-RO01-KA121-ADU-000331255)	68
16.	Mureșan Lorena-Maria	Educația pozitivă – un ingredient de bază în prevenirea bullyingului (program de formare Erasmus+ KA1 Teacher Training Course "Positive Education: Social Emotional Learning")	73
17.	Pașcu Viorica - Angela	Dezvoltarea empatiei și compasiunii la elevi. Aspecte esențiale în prevenirea bullying-ului	79
18.	Pentea-Pop Rodica	Climatul școlar și formele de agresivitate resimțite de elevii romi. Strategii de prevenire și intervenție	83
19.	Petruța Nicolae – Leontin, Petruța Ioana	Rolul managementului școlar în prevenirea bullyingului și a comportamentelor agresive – exemple de bună practică	92
20.	Pintea Ioana-Alexandra	Educația emoțională la vârsta preșcolară ca formă de prevenire a bullyingului	97
21.	Poenaru Maria Alexandra	Strategii reale pentru combaterea bullying-ului și parteneriatul cu familia	100
22.	Pop Andra Maria	O lume fără violență: impactul experiențelor familiale adverse asupra agresivității școlare	105
23.	Pripon Dina Maria	Parteneriatul școală – familie – comunitate în prevenirea bullyingului și a agresivității școlare. Exemplu de bună practică	116
24.	Purecel Sorina	Comunicarea care apropie: Tehnici experiențiale pentru relația profesor–elev	120
25.	Stîngă Mariana	Dezvoltarea rezilienței emoționale a elevilor – strategie eficientă în prevenirea bullyingului și a agresivității școlare	130
26.	Tothpal Melania-Susana	Managementul grupurilor de elevi cu tulburări de comportament: bullying și agresivitate în mediul școlar - exemple de bună practică	134
27.	Zurman Camelia	Sunt responsabil, sunt valoros!	147

BULLYINGUL ÎN LITERATURĂ-FERMA ANIMALELOR

Alb Lucia Maria
CJRAE Cluj

Publicată în 1945, cartea lui George Orwell este o satiră politică, dar funcționează perfect ca un manual de psihologie. Nu este doar o poveste despre o revoluție eșuată. Este o analiză profundă despre cum ideile bune se strică, cum grupurile pot fi manipulate și cum se menține abuzul. Am ales această carte pentru a arăta că mecanismele psihologice din spatele unei dictaturi sunt exact aceleași cu cele din spatele bullying-ului dintr-o școală, doar că la o scară mai mare.

Abuzul de putere- de la un ideal la tiranie

Revoluția idealistă: Animalele se unesc pentru libertate și dreptate, conduse de sloganul „Toate animalele sunt egale".

Consolidarea elitei: Treptat, porcii preiau controlul, justificând că sunt mai inteligenți și, deci, lideri naturali în cadrul fermei.

Coruperea idealurilor: Puterea erodează moralitatea. Regula devine: „Toate animalele sunt egale, dar unele sunt mai egale decât altele".

Psihologia mulțimilor- manipularea colectivității

Simplificarea și Izolarea

Simplificarea mesajului: Liderii folosesc lozinci scurte și repetitive („Patru picioare bine, două picioare rău") pentru a opri complet gândirea critică a animalelor.

Izolarea opoziției: Eliminarea oricărei voci care pune întrebări pertinente. Fără o altă perspectivă, mulțimea este mult mai ușor de controlat și supus.

Apelul la emoție și Frică: Masele sunt manipulate pur emoțional, rațiunea fiind exclusă intenționat din discurs. Liderii profită de frica inerentă și de nevoia psihologică a animalelor de a aparține unui grup unit, folosind aceste vulnerabilități pentru a le dicta cum să gândească și cum să acționeze.

Controlul minții și negarea realității

Spălarea creierului: Porcul Squealer (Clopoțel) se ocupă de propagandă. Prin repetarea constantă a unor minciuni, modifică percepția realității.

Limitarea educației: Cei de la putere restrâng accesul la cunoaștere. Un grup nealfabetizat și needucat este mult mai ușor de supus.

Disonanța cognitivă: Animalele acceptă contradicții evidente pentru a reduce disconfortul psihologic cauzat de o realitate prea dură.

Găsirea unui „țap ispășitor"

Mecanismul Proiecției: Când recolta scade sau când moara este distrusă, porcii aruncă imediat vina pe un dușman extern (Snowball). El devine vinovat pentru toate relele din fermă.

Rolul psihologic al acestei strategii:

- Descarcă frustrările grupului pe o persoană.
- Unește masele împotriva unui dușman comun.
- Distrage atenția de la greșelile și abuzurile reale ale

Distorsionarea memoriei și istoria rescrisă

Modificarea regulilor: Porcii schimbă treptat cele Șapte Porunci pictate pe hambar, modificându-le noaptea, în secret.

Rescrierea istoriei: Trecutul este reconstruit sistematic pentru a susține narațiunea actuală a liderilor și a scuza abuzurile.

Eroziunea memoriei: Animalele bătrâne ajung să se îndoiască de propriile amintiri, neștiind ce e real și ce e fals.

Controlul total: Tineretul cunoaște doar versiunea falsă. Cine controlează istoria oficială, controlează percepția.

Dinamica Bullying-ului în „Ferma Animalelor”

Deși are loc la scară largă, dictatura urmează exact rolurile psihologice ale bullying-ului:

Agresorul (Bătăușul): Napoleon

Își folosește forța brută (câinii) pentru a intimida fizic și a băga frica în ceilalți. Profilul psihologic arată o lipsă totală de empatie, narcisism și o dorință de a-și izola victimele pentru a le slăbi încrederea în sine.

Complicele (Manipulatorul): Squealer

El practică bullying-ul emoțional și fenomenul periculos de *gaslighting*. Rolul lui este să îi facă pe ceilalți să se îndoiască de propria judecată, spunându-le constant că amintirile lor sunt false.

Victima și Martorii în procesul de Bullying

Victima perfectă (Boxer): Reacția lui este tragică. Internalizează abuzul și crede greșit că dacă este cuminte și „muncește mai mult”, lucrurile se vor rezolva (mecanism toxic de apărare).

Martorul complice (Oile): Cedează presiunii grupului (peer pressure). Ele acoperă vocile abuzaților behăind lozinci, ajutând agresorii.

Martorul pasiv (Benjamin): Înțelege abuzul, dar alege să tacă. Lipsa lui de acțiune arată cum tăcerea permite bullying-ului să continue nestingherit.

Individul în fața sistemului: Conformismul

Conformismul de masă: Majoritatea animalelor se conformează din frică sau din dorința de a nu ieși în evidență. Acestea renunță la propria gândire critică și la valorile personale pentru a obține o siguranță falsă oferită de apartenența la un grup dictatorial.

Izolarea individului: Puținele animale care își dau seama de adevăr aleg să nu acționeze, pentru că se simt complet singure.

Paradoxul psihologic: Individul care gândește este paralizat de frică, în timp ce masa găsește confort în ignoranță.

Concluzii: Cum ne protejăm de abuz?

Revoluția nu a schimbat sistemul abuziv, ci doar persoanele aflate la putere. Ce putem face?

Gândirea critică: Educația este scutul nostru. Analizarea informațiilor ne ajută să nu fim manipulați de discursuri populiste sau toxice.

Solidaritatea: Doar un grup unit poate opri un agresor; izolarea ajută doar bătăușul. Empatia față de victimă descurajează abuzul.

Curajul de a vorbi: Tăcerea martorilor este cea mai mare armă a agresorilor. Abuzul se oprește doar atunci când refuzăm să fim complici.

Bibliografie:

Ferma Animalelor-George Orwell -Editura Polirom 2018

LEADERSHIPUL EDUCAȚIONAL CA FACTOR ESENȚIAL ÎN PREVENIREA BULLYINGULUI ȘI PROMOVAREA BUNĂSTĂRII ELEVILOR. EXEMPLU DE BUNĂ PRACTICĂ

Inspector școlar Bența Dan
Inspectoratul Școlar Județean Cluj

În contextul provocărilor actuale din educație, bullyingul și agresivitatea școlară reprezintă fenomene care afectează semnificativ dezvoltarea personală și academică a elevilor. Cercetările recente evidențiază faptul că leadershipul educațional joacă un rol determinant în crearea unui climat școlar sigur, incluziv și orientat spre bunăstarea tuturor beneficiarilor educației. Lucrarea prezintă un model de bună practică bazat pe leadership colaborativ, dezvoltarea culturii organizaționale pozitive și implicarea întregii comunități școlare în prevenirea bullyingului.

Cuvinte-cheie: *leadership educațional, bullying, climat școlar, bunăstare, management educațional, cultură organizațională.*

Introducere

Siguranța și bunăstarea elevilor reprezintă obiective fundamentale ale sistemului educațional contemporan. Dincolo de activitățile didactice propriu-zise, școala are responsabilitatea de a crea un mediu în care fiecare copil să se simtă respectat, valorizat și protejat.

Fenomenul bullyingului nu poate fi abordat exclusiv prin măsuri disciplinare. Experiența unităților de învățământ demonstrează că succesul prevenirii comportamentelor agresive depinde în mare măsură de calitatea leadershipului exercitat la nivel instituțional. Liderii educaționali influențează direct cultura organizațională, relațiile interpersonale și modul în care comunitatea școlară răspunde provocărilor sociale și emoționale ale elevilor.

Leadershipul educațional și climatul școlar

Leadershipul educațional modern depășește modelul tradițional bazat pe control și autoritate. Acesta promovează:

- colaborarea și participarea tuturor actorilor educaționali;
- dezvoltarea unei viziuni comune;
- comunicarea deschisă și transparentă;
- respectul reciproc și incluziunea;
- susținerea dezvoltării profesionale a personalului.

Un lider eficient contribuie la crearea unui climat școlar pozitiv în care elevii se simt în siguranță și încurajați să își exprime opiniile și emoțiile. Studiile arată că școlile în care există un leadership participativ și o cultură organizațională sănătoasă înregistrează niveluri mai reduse ale comportamentelor agresive și o implicare mai mare a elevilor în activitățile educative.

Exemplu de bună practică

Programul „Lideri pentru o școală fără bullying”

Programul a fost implementat în cadrul activităților de management și monitorizare educațională și a urmărit dezvoltarea unei culturi organizaționale orientate spre prevenirea bullyingului și promovarea bunăstării elevilor.

Obiective:

- Dezvoltarea leadershipului colaborativ în unitățile de învățământ.
- Consolidarea climatului școlar pozitiv.
- Reducerea comportamentelor de bullying și agresivitate.
- Creșterea gradului de implicare a elevilor în viața școlii.
- Dezvoltarea competențelor de comunicare și rezolvare a conflictelor.

Strategii implementate:

1. Construirea unei viziuni comune

Conducerea școlii, cadrele didactice, elevii și părinții au participat la elaborarea unui set de valori comune bazate pe:

- respect;
- responsabilitate;
- empatie;

- incluziune;
- cooperare.

Aceste valori au fost integrate în documentele manageriale și promovate constant în activitățile școlare.

2. Leadership distribuit

Responsabilitatea prevenirii bullyingului a fost împărțită între:

- echipa managerială;
- consilierul școlar;
- cadrele didactice;
- reprezentanții elevilor;
- reprezentanții părinților.

Această abordare a favorizat asumarea responsabilității și implicarea activă a tuturor partenerilor educaționali.

3. Formarea liderilor elevi

Au fost organizate programe dedicate elevilor cu potențial de leadership prin care aceștia au învățat:

- tehnici de comunicare;
- medierea conflictelor;
- managementul emoțiilor;
- promovarea relațiilor pozitive între colegi.

Elevii lideri au devenit promotori ai respectului și incluziunii în comunitatea școlară.

4. Dezvoltarea competențelor personalului

Cadrele didactice au participat la sesiuni de formare privind:

- leadership educațional;
- managementul conflictelor;
- disciplina pozitivă;

- comunicarea nonviolentă;
- prevenirea bullyingului și a cyberbullyingului.

5. Parteneriat și colaborare

Programul a inclus colaborarea cu:

- CJRAE Cluj;
- reprezentanți ai comunității locale;
- părinți;
- instituții partenere implicate în protecția copilului.

Rezultate:

Evaluarea activităților a evidențiat:

- reducerea incidentelor de agresivitate raportate;
- îmbunătățirea relațiilor dintre elevi;
- creșterea sentimentului de siguranță;
- implicarea activă a elevilor în viața școlii;
- dezvoltarea unei culturi organizaționale bazate pe respect și colaborare.

Cadrele didactice au raportat o comunicare mai eficientă cu elevii și părinții, precum și o participare crescută la activitățile educaționale.

Concluzii

Leadershipul educațional reprezintă unul dintre cei mai importanți factori care influențează climatul școlar și bunăstarea elevilor. Prevenirea bullyingului nu depinde exclusiv de existența unor reguli și proceduri, ci de capacitatea liderilor educaționali de a construi comunități școlare bazate pe încredere, respect și colaborare.

Experiența programului „Lideri pentru o școală fără bullying” demonstrează că leadershipul colaborativ poate contribui semnificativ la reducerea comportamentelor agresive și la dezvoltarea unui mediu educațional sigur și incluziv pentru toți elevii.

Bibliografie:

- Fullan, M. (2020). *Leading in a Culture of Change* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Pânișoară, I. O. (2015). *Management educațional*. Iași: Polirom.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at School: What We Know and What We Can Do*. Blackwell Publishing.
- UNESCO. (2019). *Behind the Numbers: Ending School Violence and Bullying*. UNESCO Publishing.
- Legea nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar.
- Ministerul Educației. (2022). *Norme metodologice privind prevenirea și combaterea violenței psihologice – bullying în unitățile de învățământ preuniversitar*.

Play to Disconnect- Strengthening Families Through Non-Digital Engagement

Bozbici Corina Elena, profesor consilier
CJRAE Cluj-Șc. Gimn. Avram Iancu, Câmpia Turzii,

Trăim într-o eră a vitezei și a digitalizării accelerate. Deși tehnologia ne-a adus beneficii incontestabile în procesul de predare-învățare, utilizarea excesivă a dispozitivelor inteligente de către tineri a generat și o serie de efecte negative: izolarea socială, sedentarismul, scăderea capacității de concentrare și creșterea nivelului de anxietate. Tinerii sunt adesea „conectați" la o lume virtuală, dar „deconectați" de la realitatea imediată și de la interacțiunile umane autentice.

În acest context a luat naștere proiectul Erasmus+ **„Play to Disconnect-Strengthening Families Through Non-Digital Engagement"**, un parteneriat strategic pe educația adulților, coordonat de Asociația Părinți pentru copii, din Câmpia Turzii. Partenerul acestui proiect este European Institute for Modern Board Games din Valladolid, Spania. Scopul fundamental al proiectului a fost de a oferi alternative atractive la consumul de tehnologie, utilizând jocul ca instrument pedagogic și de socializare.

Scopul proiectului**„** Play to Disconnect" a fost construit în jurul unor obiective clare, menite să producă o schimbare de atitudine și comportament în întreaga comunitate școlară:

- Promovarea „detoxifierii digitale": conștientizarea pericolelor pe care le presupune abuzul de ecrane și promovarea unui stil de viață echilibrat.
- Consolidarea parteneriatului școală-familie: implicarea activă a părinților în procesul de reconectare offline a copiilor lor.
- Dezvoltarea abilităților interpersonale: îmbunătățirea comunicării față în față, a lucrului în echipă și a inteligenței emoționale prin intermediul jocurilor de societate.
- Reconfigurarea spațiului școlar: crearea unui mediu fizic care să invite la joc, relaxare și interacțiune directă în pauze, descurajând utilizarea telefoanelor mobile.

Succesul proiectului se bazează pe transferul de bune practici în comunitatea locală. Abordarea vizează transformarea jocului dintr-o activitate izolată (pe ecran) într-una comunitară.

Cei trei piloni principali ai activităților implementate la nivelul instituției noastre au fost:

1. **Campania de conștientizare în rândul părinților din Școala Gimnazială Avram Iancu**, respectiv din Asociația Părinți pentru copii.

Am pornit de la premisa că nicio intervenție școlară nu poate avea un impact durabil fără sprijinul familiei. S-au organizat sesiuni de informare și dezbateri în care părinților li s-au prezentat studii de caz și date statistice despre efectele „screen time-ului , asupra dezvoltării cognitive și emoționale a copiilor. Părinții au fost încurajați să reflecteze asupra propriilor obiceiuri digitale și să devină modele pozitive de „deconectare" acasă. Ca materiale suport părinții pot vizualiza filmulețul de conștientizare, respectiv ghidul **Digitalizare responsabilă,** aflat pe site-ul proiectului https://www.play2disconnect.com/ și pe site-ul asociatiei https://parinticopii.ro/

1.Campania de conștientizare.

Digitalizare responsabila

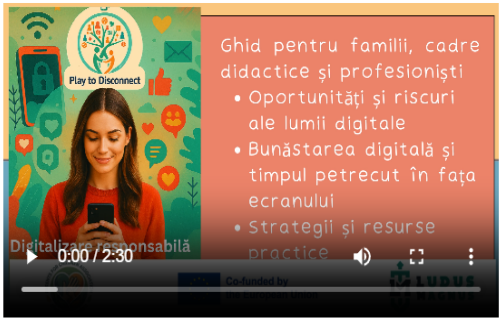

Ghidul in Romana

2. **Crearea spațiului de joacă în incinta școlii**.

   Pentru a asigura sustenabilitatea inițiativei, ne aflăm în etapa de amenajare a unui spațiu fizic în școală, pentru boardgames. Acest spațiu a fost dotat cu diverse jocuri de societate, (Catan, Avalon, Mind etc) materiale pentru jocuri tradiționale și zone de relaxare. Scopul este ca elevii și părinții să aibă o alternativă vizibilă, colorată și atractivă care să concureze cu tentația de a „scrola" pe telefon, stimulând astfel socializarea față în față.

3. **Urmează etapa de ateliere de boardgames (jocuri de societate) cu părinții**, din septembrie 2026.Aceste sesiuni de boardgames reprezintă inima proiectului. Înlocuind ecranele cu o tablă de joc, participanții sunt nevoiți să negocieze, să comunice, să colaboreze și să accepte atât victoria, cât și înfrângerea. Aceste ateliere restabilesc punți de comunicare între generații oferă părinților instrumente practice, distractive, pentru petrecerea timpului liber în familie.

Impactul activităților se va resimți la toate nivelurile comunității noastre educaționale:

- La nivelul familiilor, părinții vor simți o îmbunătățire a calității timpului petrecut acasă, mulți dintre ei achiziționând propriile jocuri de societate pentru a continua experiența atelierelor.
- La nivelul elevilor, spațiul de joacă nou creat va deveni unul dintre cele mai populare locuri din școală, cu zâmbete, interacțiuni reale și o reducere a izolării elevilor timizi.
- La nivel institutional, școala a câștigat un model funcțional de incluziune și educație non-formală, demonstrând că mediul școlar poate fi adaptat pentru a răspunde nevoilor actuale de bunăstare (wellbeing) psihologică a elevilor și părinților.

Așadar proiectul Erasmus+ „Play to Disconnect" ne-a demonstrat că, paradoxal, pentru a fi cu adevărat conectați unii cu ceilalți, uneori trebuie să ne deconectăm de la rețea. Tehnologia este un instrument extraordinar, dar nu trebuie să înlocuiască experiența umană directă.Aducând părinții la masa de joc și reconfigurând spațiul școlar pentru a favoriza ludicul și interacțiunea, școala noastră a reușit să creeze un ecosistem educațional mai sănătos. Continuarea utilizării spațiului de joacă și perpetuarea atelierelor de boardgames asigură sustenabilitatea proiectului, formând tineri capabili să își gestioneze echilibrat viața digitală și pe cea reală.

Bibliografie

1. Comisia Europeană. (2021). Ghidul programului Erasmus+.
2. Huizinga, J. (2012). Homo Ludens. Încercare de determinare a elementului ludic al culturii, Editura Humanitas.

ELEVI EMPATICI, ROBOȚEI SIMPATICI

Profesor consilier școlar Drăgulin Mirela

CJRAE Braşov – Şcoala Gimnazială Nr. 25 Braşov

În contextul preocupării tot mai mari pentru crearea unui climat școlar sigur și incluziv, proiectul „Elevi empatici, roboței simpatici” a reprezentat o inițiativă inovatoare de prevenire și combatere a bullyingului în rândul elevilor din ciclul primar și gimnazial în cadrul Școlii Gimnaziale nr. 25 din Brașov, inițiat și coordonat de profesorul consilier școlar, Drăgulin Mirela. Proiectul a fost propus și finanțat în cadrul Programului Național „Împreună prindem curaj”, program dedicat promovării stării de bine în școală și prevenirii violenței școlare.

Scopul proiectului a fost dezvoltarea empatiei, a respectului și a abilităților de comunicare ale elevilor, precum și creșterea gradului de conștientizare a efectelor pe care bullyingul le poate avea asupra copiilor. Prin intermediul tehnologiei și al activităților interactive, participanții au fost încurajați să reflecteze asupra relațiilor dintre colegi și asupra modalităților prin care pot contribui la construirea unui mediu școlar bazat pe respect și acceptare.

Activitățile au fost realizate cu ajutorul robotului educațional Photon și a altor 3 roboți de jucărie atent aleși pentru a-și îndeplini rolurile. Aceștia au transformat procesul de învățare într-o experiență atractivă și captivantă. Roboțeii au fost programați și ghidați de elevi prin telecomenzi sau prin aplicația dedicată instalată pe telefoane și tablete. Fiecare robot a fost asociat unui rol specific din situațiile de bullying: victima, agresorul și martorii, facilitând astfel înțelegerea perspectivelor și emoțiilor trăite de fiecare persoană implicată.

Pentru desfășurarea activităților au fost create hărți tematice și cartonașe educative. Elevii conduceau roboții către diferite cuvinte-cheie, precum empatie, comunicare, respect, curaj, victimă, agresor, familie, școală, etc. Fiecare cuvânt reprezenta un punct de plecare pentru discuții și reflecții asupra relațiilor interpersonale și a comportamentelor pozitive.

Pe verso-ul fiecărui cartonaș se regăseau povești terapeutice, sfaturi, provocări, idei și soluții practice pentru prevenirea și gestionarea situațiilor de bullying. Prin intermediul acestor resurse, elevii au descoperit modalități de a răspunde constructiv conflictelor, de a solicita ajutor și de a susține colegii aflați în dificultate.

Un aspect deosebit de valoros al proiectului a fost și implicarea activă a părinților. În cadrul unor ateliere dedicate prevenirii bullyingului, părinții au participat la activități interactive și au avut oportunitatea de a utiliza ei înșiși roboțeii educaționali. Prin joc și explorare, aceștia au înțeles mai bine emoțiile, provocările și nevoile propriilor copii, dezvoltând o perspectivă mai profundă asupra modului în care bullyingul poate influența dezvoltarea emoțională și socială a elevilor.

Participarea părinților a contribuit la consolidarea parteneriatului școală–familie, oferind un cadru de dialog și colaborare pentru identificarea celor mai potrivite strategii de sprijinire a copiilor. Atelierele au demonstrat că prevenirea bullyingului este o responsabilitate comună, care necesită implicarea atât a școlii, cât și a familiei.

Rezultatele proiectului au fost deosebit de încurajatoare. Elevii s-au implicat cu entuziasm în activități, au colaborat eficient și au manifestat o înțelegere mai profundă a fenomenului

bullyingului. De asemenea, aceştia au demonstrat o mai mare capacitate de a identifica comportamentele nepotrivite, de a manifesta empatie și de a propune soluții pentru rezolvarea situațiilor conflictuale.

Prin îmbinarea tehnologiei educaționale cu activitățile de dezvoltare socio-emoțională și prin implicarea părinților în procesul educativ, proiectul „Elevi empatici, roboței simpatici" a demonstrat că învățarea poate deveni o experiență relevantă, atractivă și profund transformatoare. În cadrul Programului Național „Împreună prindem curaj", acest proiect a oferit elevilor și familiilor lor oportunitatea de a descoperi puterea empatiei, a comunicării și a respectului reciproc, contribuind la construirea unei comunități școlare mai sigure și mai prietenoase pentru toți.

BULLYING ȘI AGRESIVITATE ÎN MEDIUL ȘCOLAR
EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ

Profesor educație timpurie Fabian Agnes Helga
Grădinița PP "Poieniță"/Cluj-Napoca

Bullyingul și agresivitatea reprezintă unele dintre cele mai întâlnite probleme ale mediului școlar contemporan. Aceste fenomene afectează atât dezvoltarea emoțională și psihologică a elevilor, cât și climatul educațional din școală. În ultimii ani, specialiștii în educație și psihologie au acordat o atenție tot mai mare prevenirii și combaterii comportamentelor agresive, deoarece acestea pot avea consecințe grave asupra victimelor, agresorilor și colectivului de elevi.

Bullyingul este definit ca un comportament repetitiv de intimidare, umilire sau agresare a unei persoane considerate vulnerabile. Acesta poate fi fizic, verbal, relațional sau cibernetic. Agresivitatea în mediul școlar și nu numai, tot mai frecvent apărând deja și la preșcolari, include toate formele de violență manifestate între elevi sau chiar între elevi și cadre didactice. Cauzele acestor comportamente sunt multiple: mediul familial conflictual, lipsa educației emoționale, influența grupului de prieteni, expunerea la violență în mass-media sau dificultățile de integrare socială.

Consecințele bullyingului sunt foarte serioase. Victimele pot dezvolta anxietate, depresie, scăderea stimei de sine, dificultăți de concentrare și chiar refuzul de a mai merge la școală. În unele cazuri, efectele negative persistă și la vârsta adultă. De asemenea, agresorii prezintă un risc mai mare de comportamente antisociale și probleme de adaptare socială. Atmosfera din clasă, grupă devine tensionată, iar procesul educațional este afectat.

Pentru combaterea bullyingului, instituțiile preșcolare, școlare trebuie să implementeze strategii eficiente și activități de prevenire. Un prim exemplu de bună practică îl reprezintă organizarea orelor de educație emoțională și dezvoltare personală. În cadrul acestor activități, elevii învață să își gestioneze emoțiile, să comunice eficient și să rezolve conflictele într-un mod pașnic. Dezvoltarea empatiei este esențială pentru reducerea comportamentelor agresive.

Un alt exemplu de bună practică este introducerea programelor anti-bullying în școli. Aceste programe implică profesori, elevi și părinți și urmăresc crearea unui mediu sigur și prietenos. Prin campanii de informare, dezbateri și activități interactive, elevii sunt încurajați să recunoască situațiile de bullying și să le raporteze. De asemenea, se promovează respectul reciproc și toleranța.

Implicarea părinților are un rol foarte important în prevenirea agresivității. Comunicarea constantă între familie și școală contribuie la identificarea timpurie a problemelor de comportament. Părinții trebuie să ofere sprijin emoțional copiilor și să îi învețe valori precum respectul, responsabilitatea și cooperarea. Totodată, cadrele didactice trebuie să fie instruite pentru a interveni corect în situațiile conflictuale și pentru a preveni escaladarea acestora.

Un exemplu concret de bună practică este organizarea activităților de tip „peer support" sau „elevi pentru elevi", unde elevii mai mari îi sprijină pe cei mai mici în integrarea școlară și în rezolvarea dificultăților sociale. Aceste activități contribuie la dezvoltarea solidarității și la reducerea izolării sociale. În plus, proiectele extracurriculare, activitățile sportive și voluntariatul ajută la formarea unui climat pozitiv și la diminuarea comportamentelor violente.

La grupa mare Matei, un băiețel de 6 ani avea probleme de greutate. Deși era un copil sensibil, prietenos și dornic să participe la activități, colegii lui îl tratau adesea diferit din cauza aspectului fizic. În fiecare zi, Matei se confrunta cu diverse forme de bullying care îi afectau stima de sine și dorința de a veni la grădiniță.

În timpul activităților sportive din curtea grădiniței, copiii obișnuiau să îl excludă din jocuri. Când se formau echipe pentru alergare sau fotbal, nimeni nu voia să îl aleagă. Unii copii spuneau râzând că „Matei este prea gras ca să alerge" sau că „o să piardă echipa din cauza lui". Aceste remarci îl făceau să se simtă rușinat și trist. De multe ori, băiețelul se retrăgea pe o bancă și îi privea pe ceilalți jucându-se fără el.

La masa de prânz, situația devenea și mai dificilă. Câțiva colegi râdeau de felul în care mânca și îi spuneau porecle precum „grăsanul", „ursulețul" sau „balonul". Uneori îi ascundeau lingura sau îi mutau scaunul pentru a-l face de râs în fața celorlalți copii. Matei începea să mănânce foarte puțin și evita să vorbească în timpul mesei, de teamă să nu fie din nou ridiculizat.

Într-o altă zi, educatoarea a organizat un joc de dans și mișcare. În timp ce Matei încerca să danseze, doi copii au început să îl imite și să râdă de felul în care se mișca. Ceilalți copii au

început și ei să râdă, iar Matei s-a oprit imediat și a început să plângă. S-a ascuns într-un colț al clasei și a refuzat să mai participe la activitate.

Bullyingul apărea și în timpul activităților de grup. Atunci când copiii trebuiau să lucreze împreună la desene sau construcții, colegii evitau să stea lângă Matei și îi spuneau că ocupă prea mult loc sau că este „prea mare”. Aceste comportamente îl făceau să se simtă singur și neacceptat de grup.

Educatoarea a observat schimbările din comportamentul copilului: devenise retras, tăcut și evita contactul cu ceilalți. Pentru a preveni și combate bullyingul, aceasta a discutat cu întreaga grupă despre respect, prietenie și importanța acceptării diferențelor dintre oameni. A organizat jocuri cooperative, activități despre emoții și povești educative prin care copiii să învețe empatia și comportamentele pozitive. De asemenea, a colaborat cu părinții pentru a crea un mediu sigur și sprijinitor pentru Matei.

Aceste situații arată cât de important este ca adulții să intervină rapid atunci când observă comportamente de bullying la vârste mici. Copiii trebuie învățați încă de la grădiniță să respecte diversitatea și să îi trateze pe ceilalți cu bunătate și înțelegere.

În concluzie, bullyingul și agresivitatea în mediul școlar reprezintă probleme complexe care necesită implicarea întregii comunități educaționale. Prevenirea și combaterea acestor fenomene se realizează prin educație, comunicare și colaborare între elevi, profesori și părinți.

Exemplele de bună practică demonstrează că un mediu școlar sigur și echilibrat poate contribui la dezvoltarea armonioasă a copiilor și la îmbunătățirea relațiilor dintre aceștia.

Bibliografie:

- Olweus, Dan – *Bullying at School: What We Know and What We Can Do*, Blackwell Publishing, 1993.
- Cucoș, Constantin – *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2014.
- Neamțu, Cristina – *Devianța școlară. Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Editura Polirom, 2003.
- Ministerul Educației – *Strategii privind prevenirea violenței în mediul școlar*, București.

MANAGEMENTUL PREVENIRII BULLYINGULUI ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT – STRATEGII INSTITUȚIONALE ȘI EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ

Inspector școlar Gherman Liviu
Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Crearea unui climat educațional sigur reprezintă una dintre prioritățile actuale ale sistemului de învățământ. Fenomenul bullyingului afectează dezvoltarea armonioasă a elevilor și poate genera consecințe emoționale, sociale și academice pe termen lung. Lucrarea prezintă modalități de prevenire și gestionare a comportamentelor de bullying prin implementarea unor măsuri instituționale coerente, bazate pe colaborarea dintre școală, familie, comunitate și serviciile specializate de sprijin educațional.

Cuvinte-cheie: *bullying, management educațional, climat școlar, siguranță, prevenție.*

Introducere

În ultimii ani, prevenirea violenței și a bullyingului a devenit o componentă esențială a managementului școlar. Numeroase studii evidențiază faptul că elevii care învață într-un mediu sigur și incluziv obțin rezultate școlare mai bune, dezvoltă relații sociale sănătoase și manifestă un nivel crescut de bunăstare emoțională.

CJRAE Cluj și unitățile de învățământ din județ au desfășurat constant activități dedicate prevenirii comportamentelor agresive și promovării relațiilor bazate pe respect și cooperare. Simpozionul „Împreună pentru bunăstarea copiilor” include o secțiune dedicată prevenirii bullyingului, evidențiind importanța diseminării exemplelor de bună practică. (CJRAE Cluj)

Rolul managementului școlar în prevenirea bullyingului

Combaterea bullyingului nu poate fi realizată exclusiv prin intervenții punctuale. Este necesară dezvoltarea unei culturi organizaționale orientate spre:

- respect reciproc;
- toleranță și incluziune;

- responsabilitate;
- comunicare eficientă;
- intervenție rapidă în situații de risc.

Conducerea unității de învățământ are responsabilitatea de a crea mecanisme funcționale de prevenire, monitorizare și intervenție.

Exemplu de bună practică

Programul „Școala Sigură – Comunitate Responsabilă”

În cadrul activităților de monitorizare și sprijin metodologic desfășurate la nivel județean, mai multe unități de învățământ au implementat un program integrat de prevenire a bullyingului.

Etapa I – Diagnosticul organizațional

Au fost aplicate:

- chestionare elevilor;
- chestionare părinților;
- fișe de observație pentru profesori;
- analiza incidentelor raportate.

Rezultatele au permis identificarea factorilor de risc și stabilirea măsurilor prioritare.

Etapa a II-a – Intervenția educațională

Au fost organizate:

- activități de dezvoltare socio-emoțională;
- campanii de informare privind bullyingul și cyberbullyingul;
- ateliere pentru părinți;
- sesiuni de consiliere individuală și de grup.

Etapa a III-a – Formarea personalului

Cadrele didactice au participat la activități de formare privind:

- identificarea timpurie a comportamentelor agresive;
- managementul conflictelor;
- comunicarea nonviolentă;
- tehnici de mediere școlară.

Etapa a IV-a – Monitorizarea și evaluarea

Comisiile pentru prevenirea și combaterea violenței au analizat periodic:

- numărul incidentelor;
- măsurile aplicate;
- eficiența intervențiilor;
- gradul de satisfacție al beneficiarilor.

Rezultate

Implementarea programului a condus la:

- reducerea numărului de incidente raportate;
- creșterea sentimentului de siguranță în rândul elevilor;
- îmbunătățirea relațiilor dintre elevi și profesori;
- implicarea activă a părinților în activitățile școlii;
- consolidarea colaborării cu CJRAE și partenerii comunitari.

De asemenea, cadrele didactice au raportat îmbunătățirea climatului educațional și creșterea gradului de implicare a elevilor în activitățile școlare.

Concluzii

Prevenirea bullyingului reprezintă o responsabilitate comună a tuturor actorilor educaționali. Experiența unităților de învățământ implicate demonstrează că succesul intervențiilor depinde de existența unei strategii instituționale coerente, susținută de managementul școlar, cadrele didactice, părinți și specialiști.

Promovarea unui mediu educațional sigur și incluziv contribuie direct la bunăstarea copiilor și la creșterea calității educației.

Bibliografie:

- Salmivalli, C. (2018). Peer relations and bullying. *Current Opinion in Psychology, 19*, 74–79.
- UNESCO. (2019). *Behind the Numbers: Ending School Violence and Bullying*. UNESCO Publishing.
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023.

COMUNICAREA INSTITUȚIONALĂ ȘI PARTENERIATUL EDUCAȚIONAL – INSTRUMENTE ESENȚIALE ÎN PREVENIREA BULLYINGULUI ȘI PROMOVAREA BUNĂSTĂRII ELEVILOR

Inspector Școlar General Adjunct Hodorogea Anca Cristina
Inspectoratul Școlar Județean Cluj

În contextul creșterii preocupărilor privind siguranța și bunăstarea copiilor în mediul școlar, prevenirea bullyingului reprezintă o prioritate strategică pentru sistemul educațional. Cercetările actuale evidențiază faptul că eficiența măsurilor de prevenire este influențată semnificativ de calitatea comunicării instituționale și de nivelul de colaborare dintre școală, familie și comunitate. Lucrarea analizează rolul comunicării educaționale și al parteneriatelor instituționale în dezvoltarea unui climat școlar pozitiv și prezintă exemple de bună practică implementate în unitățile de învățământ din județul Cluj.

Cuvinte-cheie: *comunicare instituțională, parteneriat educațional, bullying, climat școlar, bunăstare, colaborare.*

Introducere

Bunăstarea elevilor constituie una dintre dimensiunile fundamentale ale calității educației. Școala contemporană este chemată să răspundă nu doar nevoilor de instruire, ci și provocărilor sociale și emoționale cu care se confruntă copiii și adolescenții. Fenomenul bullyingului afectează anual un număr important de elevi și produce consecințe semnificative asupra dezvoltării personale, performanței școlare și integrării sociale. În multe situații, comportamentele agresive sunt favorizate de lipsa comunicării eficiente între actorii implicați în procesul educațional, de absența intervențiilor timpurii și de insuficienta colaborare dintre instituțiile responsabile de protecția copilului.

Experiența educațională demonstrează că prevenirea eficientă a bullyingului presupune dezvoltarea unei rețele funcționale de comunicare și cooperare între școală, familie, autorități și comunitate.

Importanța comunicării instituționale în prevenirea bullyingului

Comunicarea instituțională reprezintă procesul prin care informațiile, valorile și obiectivele educaționale sunt transmise și asumate la nivelul întregii comunități școlare.
O comunicare eficientă contribuie la:

- identificarea rapidă a situațiilor de risc;
- creșterea gradului de încredere între elevi și cadrele didactice;
- implicarea părinților în rezolvarea problemelor școlare;
- prevenirea conflictelor și a situațiilor de excludere socială;
- dezvoltarea unui climat bazat pe transparență și respect.

În școlile în care există mecanisme clare de comunicare, elevii sunt mai dispuși să semnaleze situațiile de bullying, iar intervențiile se realizează mai rapid și mai eficient.

Parteneriatul educațional – condiție a succesului

Prevenirea bullyingului nu poate fi realizată exclusiv prin eforturile școlii. Complexitatea fenomenului impune colaborarea permanentă între:

- unitățile de învățământ;
- familie;
- CJRAE;
- autoritățile administrației publice locale;
- poliție;
- direcțiile de asistență socială;
- organizațiile neguvernamentale;
- instituțiile medicale și de sănătate mintală.

Parteneriatul educațional facilitează schimbul de informații, coordonarea intervențiilor și dezvoltarea unor soluții adaptate nevoilor fiecărei comunități școlare.

Exemple de bună practică

În unitățile de învățământ din județul Cluj au fost implementate numeroase activități orientate spre consolidarea comunicării și a colaborării instituționale. Un exemplu relevant îl

constituie organizarea unor întâlniri periodice între reprezentanții școlii, părinți, consilieri școlari și parteneri comunitari pentru analiza situațiilor de risc și stabilirea măsurilor de intervenție. De asemenea, au fost dezvoltate platforme și canale de comunicare care facilitează raportarea incidentelor și transmiterea informațiilor către beneficiarii educației. Campaniile de informare și conștientizare privind efectele bullyingului au contribuit la creșterea nivelului de responsabilizare a elevilor și la dezvoltarea unei culturi a respectului și toleranței.

Un alt exemplu de bună practică îl reprezintă organizarea activităților de educație parentală, prin care părinții au fost informați cu privire la identificarea semnelor bullyingului și la modalitățile prin care pot sprijini dezvoltarea emoțională a copiilor.

Rolul managementului educațional

Managementul educațional are responsabilitatea de a crea condițiile necesare pentru dezvoltarea unei comunicări eficiente și a unor parteneriate funcționale.
Conducerea unităților de învățământ trebuie să promoveze:

- o cultură organizațională bazată pe dialog;
- implicarea tuturor beneficiarilor în procesul decizional;
- transparența și responsabilitatea instituțională;
- colaborarea interinstituțională;
- dezvoltarea profesională continuă a personalului.

La nivelul inspectoratului școlar, aceste demersuri sunt susținute prin activități de monitorizare, formare și diseminare a exemplelor de bună practică.

Impact asupra bunăstării elevilor

Implementarea unor mecanisme eficiente de comunicare și colaborare conduce la:

- creșterea sentimentului de siguranță;
- reducerea comportamentelor agresive;
- îmbunătățirea relațiilor dintre elevi și profesori;
- dezvoltarea încrederii reciproce;
- creșterea gradului de implicare școlară;

- îmbunătățirea rezultatelor educaționale.

Elevii care beneficiază de sprijinul unei comunități educaționale unite sunt mai bine pregătiți să gestioneze provocările școlare și sociale.

Concluzii

Comunicarea instituțională și parteneriatul educațional reprezintă piloni esențiali ai prevenirii bullyingului și ai promovării bunăstării copiilor. Experiența unităților de învățământ demonstrează că succesul intervențiilor depinde de capacitatea actorilor educaționali de a colabora, de a comunica eficient și de a construi relații bazate pe încredere și respect.

Într-un sistem educațional centrat pe nevoile elevilor, dezvoltarea unei culturi a dialogului și cooperării trebuie să reprezinte o prioritate permanentă. Numai prin eforturi comune putem construi școli sigure, incluzive și orientate spre dezvoltarea armonioasă a fiecărui copil.

Bibliografie:

- Epstein, J. L. (2018). *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools* (3rd ed.). Routledge.
- Fullan, M. (2020). *Leading in a Culture of Change* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Pânișoară, I. O. (2018). *Comunicarea eficientă*. Iași: Polirom.
- Pânișoară, I. O. (2015). *Management educațional*. Iași: Polirom.

AVENTURĂ PE PLANETA RÂSULUI. O LECȚIE ÎMPOTRIVA BULLYINGULUI

Proiect interdisciplinar de educație digitală la clasa a V-a

Ichim Tereu Pop Ariadna-
CJRAE Cluj/Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"-Cluj-Napoca, jud.Cluj
Pop Claudia Alina-
Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"-Cluj-Napoca, jud.Cluj

Scopul proiectului: Dezvoltarea competențelor de comunicare, creativitate și utilizare responsabilă a tehnologiei prin realizarea colaborativă a unei povești cu tematică de siguranță online și prevenire a cyberbullying-ului.

Grupul țintă: o clasă de elevi identificată ca fiind cu cele mai multe rapoarte de bullying pe parcursul primelor trei module ale anului școlar în curs, 2025-2026- clasa a V-a.

Context: Proiectul se naște din nevoia de acțiune imediată și țintită, în vederea reglării unor comportamente deviante apărute în rândul elevilor. Pe parcursul anului școlar, prezența profesorului de sprijin și a consilierului școlar este solicitată în mod repetat la o clasă de elevi, care se confruntă cu diferite situații de agresivitate verbală și fizică exercitate asupra a doi elevi (ce par a avea nevoie de abordare educațională diferențiată), nou-veniți în această clasă, la începutul anului școlar. Unele dintre comportamentele celor doi elevi agresați sunt catalogate ca fiind bizare și sunt neînțelese de marea majoritate a elevilor din această clasă. În urma discuțiilor cu părinții celor doi elevi, aceștia refuză să admită nevoia de întocmire a unui dosar pentru obținerea unui Certificat de Orientare Școlară și Profesională și nu înmânează școlii nicio scrisoare medicală, care să ateste vreun diagnostic anume). În consecință, intervenția profesorului de sprijin este limitată de cadrul legal, dar, în continuare solicitată de către școală, în special, de către dirigintele clasei, care se simte depășit de situație și caută sprijin și consiliere, documentând situațiile în care cei doi elevi ar fi putut beneficia de intervenția profesorului de sprijin și de o abordare diferențiată a situației de învățare în care se află.

În acest context, intervenția profesorului de sprijin îmbracă forma unui proiect ce urmărește reducerea comportamentelor de bullying, dezvoltarea empatiei și acceptării diversității, precum și sprijinirea cadrelor didactice în gestionarea situațiilor problematice. În vederea intervenției, prezența profesorului de sprijin la această clasă este anunțată părinților elevilor și sunt semnate acorduri de participare la proiect.

Obiectiv general al proiectului

Îmbunătățirea climatului socio-emoțional al clasei și prevenirea/combaterea comportamentelor de bullying, prin dezvoltarea competențelor socio-emoționale și promovarea unui mediu educațional incluziv și sigur pentru toți elevii.

Obiective specifice

1. **Identificarea și conștientizarea formelor de bullying și a consecințelor acestora** în rândul elevilor clasei, prin activități de informare și reflecție, pe parcursul implementării proiectului.
2. **Dezvoltarea empatiei, toleranței și acceptării diversității** prin activități de educație socio-emoțională și de cooperare, astfel încât elevii să înțeleagă și să respecte particularitățile individuale ale colegilor.
3. **Reducerea frecvenței comportamentelor agresive verbale și fizice** manifestate în cadrul clasei, prin implementarea unor strategii de prevenire și gestionare a conflictelor.
4. **Dezvoltarea competențelor de comunicare asertivă și de rezolvare pașnică a conflictelor** la elevii clasei, prin exerciții practice, creare de conținut digital pozitiv și activități de grup.
5. **Creșterea gradului de implicare și responsabilizare a elevilor în menținerea unui climat școlar pozitiv**, prin stabilirea și respectarea unor reguli comune de conviețuire și adresare în mediul online.
6. **Dezvoltarea competențelor de literație digitală și exprimare creativă** prin utilizarea unor instrumente digitale de redactare, ilustrare și publicare a unei cărți digitale, integrând conținuturi specifice limbii și literaturii române și educației pentru siguranță online.

7. **Consolidarea colaborării dintre diriginte, consilierul școlar, profesorul de sprijin și familiile elevilor**, în vederea identificării și aplicării unor măsuri educaționale adecvate nevoilor elevilor și prevenirii situațiilor de excludere socială.
8. **Sprijinirea cadrului didactic în gestionarea situațiilor de incluziune și a comportamentelor problematice**, prin oferirea de consiliere și recomandări privind abordarea diferențiată și managementul clasei.
9. **Creșterea sentimentului de siguranță și apartenență la grup al tuturor elevilor clasei**, prin activități care promovează cooperarea, respectul reciproc și valorizarea diferențelor individuale.

10. **Utilizarea responsabilă a instrumentelor digitale.** Elevii vor genera și selecta ilustrații cu ajutorul instrumentelor IA, justificând alegerile realizate și respectând principiile utilizării responsabile și etice a inteligenței artificiale.

Caracter interdisciplinar: Proiectul are la bază aplicațiile practice ale Unității de învățare la Limba și literatura Română- clasa a V-a, „Călătoresc prin basme” cu următoarele competențe generale și specifice:

1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informaţii și a unor idei, exprimând opinii, emoţii și sentimente prin participarea la discuţii pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite

2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiar

3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informaţii sau pentru a relata experiențe trăite sau Imaginate

3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme

3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilităţii, al coerenţei și al clarităţii

3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

4.2. Aplicarea achiziţiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înţelegere și de exprimare corectă a intenţiilor comunicative

Durata proiectului: 10 ore desfășurate pe parcursul ultimului modul școlar

Desfășurarea activităților:

1. **Introducerea temei**

Activitățile au debutat printr-o discuție despre comportamentele pozitive și negative întâlnite în mediul online. Elevii au identificat situații de cyberbullying, au analizat efectele acestora asupra victimelor și au propus modalități de intervenție și sprijin.

2. **Brainstorming și construirea scenariului**

Elevii au participat la o sesiune de brainstorming în cadrul căreia au imaginat personaje, locuri și situații fantastice, având ca reper exemplele Micului Prinț din opera ”Micul Prinț” de Antoine de **Saint-Exupéry.**

3. **Elaborarea poveștii**

Organizați în echipe, elevii au contribuit la dezvoltarea firului narativ:

- prezentarea personajelor;
- descrierea planetei și a contextului;
- identificarea situației de cyberbullying;
- găsirea unor soluții pentru rezolvarea conflictului.

4. **Alegerea planetei și a personajului principal care va continua povestea în etapa următoare**

Elevii au prezentat ideile echipelor din care au făcut parte, au transmis materialele elaborate pe classroom și au primit feedback în urma jurăzării lucrărilor.

5. **Elevii au creat povestea unei prințese** care călătorește pe o planetă necunoscută și întâlnește un caz de cyberbullying între locuitorii acesteia. În această etapă, elevilor li s-a

cerut să redacteze un text de 6-10 rânduri, în care să integreze soluționarea problemelor identificate în activitatea din grupe, prin continuarea poveștii prințesei ce călătorește printre stele.

6. **Activități de reflecție și dezbatere**

   Pe parcursul realizării poveștii, elevii au discutat despre:

- empatie și respect în comunicarea online;
- consecințele mesajelor jignitoare;
- importanța raportării comportamentelor abuzive;
- rolul martorilor în prevenirea cyberbullying-ului.

7. **Ilustrarea poveștii**

Elevii au realizat materiale digitale pentru ilustrarea scenelor.

8. **Prezentarea scenelor/ corectare/ feedback**
9. **Îndreptarea erorilor**- Clarificarea eventualelor neconcordanțe
10. **Formularea mesajului final- concluzii**

Mica Prințesă
O călătorie către frumusețea zâmbetelor, a liniștii și a faptului de a fi tu însuți
O inimă care ascultă cu dragoste strălucește mai puternic decât mii de râsete.
Oglindă
Gânduri
Amabilități
Lecții
Zâmbet
Curaj
Pentru că fiecare lumină are o umbră, iar fiecare lumină are un scop.
★ Ascultă. Înțelege. Acceptă. Strălucește.

A fost odată
o prințesă mică cât un degetar, care călătorea printre stele încă de la începutul timpurilor.
Nimeni nu știa de unde venea și nici ce căuta în nesfârșirea cosmosului.
Când pe unele planete au apărut calculatoarele, lucruri ciudate au început să se întâmple.
Problemele se înmulțeau de la o zi la alta, iar printre cei mai afectați erau chiar copiii.
Mesaje misterioase apăreau pe ecrane, jocurile se blocau fără motiv, iar răspunsurile dispăreau exact când era mai mare nevoie de ele.
Se blochează...
Simțind că în spatele acestor accidente se ascunde ceva mult mai mare,
RĂBDARE
CURAJ
EMPATIE
ÎNȚELEGERE
Mica Prințesă și-a luat traista cu răbdare și curaj și a pornit într-o nouă serie de călătorii.
1

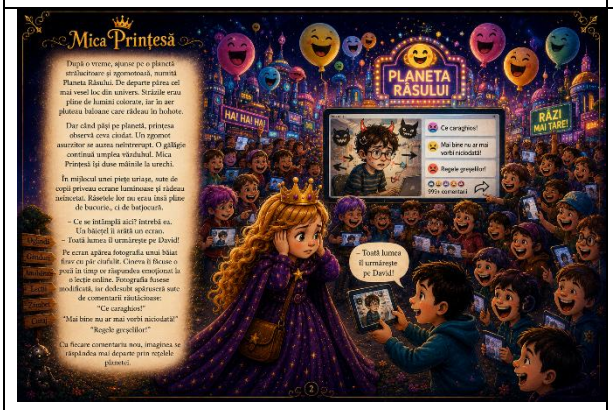
Mica Prințesă
După o vreme, ajunse pe o planetă strălucitoare și ogorotoasă, numită Planeta Râsului. De departe părea cel mai vesel loc din univers. Străzile erau pline de lumini colorate, iar în aer pluteau baloane care clădeau în bobote.
Dar când păși pe planetă, prințesa observă ceva ciudat. Un zgomot asurzitor se auzea neîntrerupt. O gălăgie continuă umplea văzduhul. Mica Prințesă își duse mâinile la urechi.
În mijlocul unei piețe uriașe, zute de copii priveau ecrane luminoase și râdeau neîncetat. Râsetele lor nu erau însă pline de bucurie, ci de batjocură.
– Ce se întâmplă aici? întrebă ea.
Un băiețel îi arătă un ecran.
– Toată lumea îl urmărește pe David!
Pe ecran apărea fotografia unui băiat firav cu păr ciufulit. Cineva îi făcuse o poză în timp ce răspundea emoționat la o lecție online. Fotografia fusese modificată, iar dedesubt apăruseră sute de comentarii răuticioase:
"Ce caraghios!"
"Mai bine nu ar mai vorbi niciodată!"
"Regele greșelilor!"
Cu fiecare comentariu nou, imaginea se răspândea mai departe prin rețelele planetei.
PLANETA RÂSULUI
HAI HAI HA!
RÂZI MAI TARE!
Ce caraghios!
Mai bine nu ar mai vorbi niciodată!
Regele greșelilor!
999+ comentarii
– Toată lumea îl urmărește pe David!
2

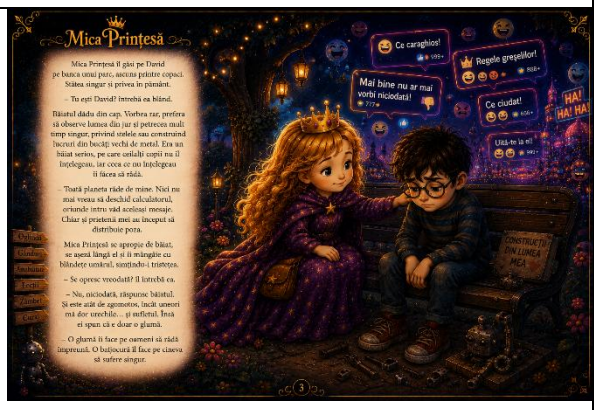
Mica Prințesă
Mica Prințesă îl găsi pe David pe banca unui parc, ascuns printre copaci. Stătea singur și privea în pământ.
– Tu ești David? întrebă ea blând.
Băiatul dădu din cap. Vorbea rar, prefera să observe lumea din jur și petrecea mult timp singur, privind stelele sau construind lucruri din bucăți vechi de metal. Era un băiat serios, pe care ceilalți copii nu îl înțelegeau, iar ceea ce nu înțelegeau îi făceau să râdă.
– Toată planeta râde de mine. Nici nu mai vreau să deschid calculatorul, oriunde intru văd aceleași mesaje. Chiar și prietenii mei au început să distribuie poza.
Mica Prințesă se apropie de băiat, se așeză lângă el și îi mângâie cu blândețe umărul, simțindu-i tristețea.
– Se oprește vreodată? Îl întrebă ea.
– Nu, niciodată, răspunse băiatul. Și este atât de zgomotos, încât uneori mă dor urechile... și sufletul. Însă ei spun că e doar o glumă.
O glumă îi face pe oameni să râdă împreună. O batjocură îl face pe cineva să sufere singur.
Ce caraghios!
Regele greșelilor!
Mai bine nu ar mai vorbi niciodată!
Ce ciudat!
Uită-te la el!
HA! HA! HA!
3

Mica Prințesă
David ridică privirea.
– Și ce pot face?
Mica Prințesă deschise traista ei fermecată. Dinăuntru scoase o oglindă mică, strălucitoare.
– Aceasta este Oglinda Gândurilor. Ea nu arată chipul celui care se privește, ci efectul faptelor sale asupra celorlalți.
HA! HA! HA!
HA! HA! HA!
4

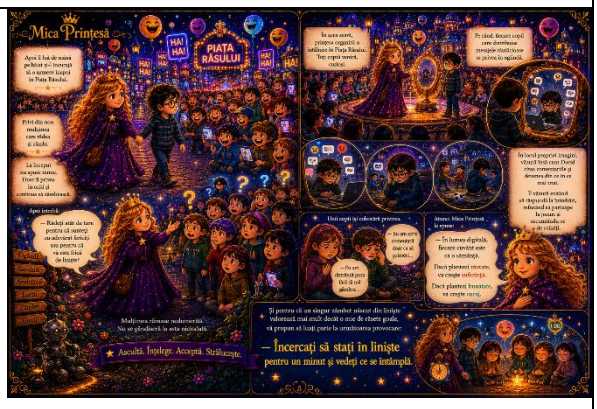
Mica Prințesă
PIAȚA RÂSULUI
Apoi îl luă de mână pe băiat și-i invită să o urmeze înapoi în Piața Râsului.
Privi din nou mulțimea care râdea și clădi.
La început nu păru nimic. Doar fii privea în liniște și continua să râdă.
Apoi interveni:
– Rădeți atât de tare pentru că urmăriți un adevărat fericit sau pentru că vă este frică de lume?
În acea seară, prințesa organizată o întâlnire în Piața Râsului. Veni copii veseli, curioși.
Pe când, fiecare copil care distribuise imagini răutăcioase se privea cu rușine.
Unii copii își schimbară privirea.
Atunci Mica Prințesă le spuse:
– În lumea digitală, fiecare cuvânt este ca o sămânță.
Dacă plantezi otrăvuri, va crește otrăvuri.
Dacă plantezi bunătate, va crește rarită.
În locul propriei imagini, viitorii lui David citea comentariile și deveni din ce în ce mai trist.
Trăiască acolo să răspundă la întrebări, mâncând cu grăbire în pauze și uscându-se de oboseală.
Mulțimea rămase nedumerită. Nu se gândiseră la așa ceva.
Și pentru că un singur zâmbet aduce din liniște vătrarul mai mult decât o mie de cuvinte goale, va propun să luați parte la următoarea provocare:
– Încercați să stați în liniște pentru un minut și vedeți ce se întâmplă.
★ Ascultă. Înțelege. Acceptă. Strălucește.
5

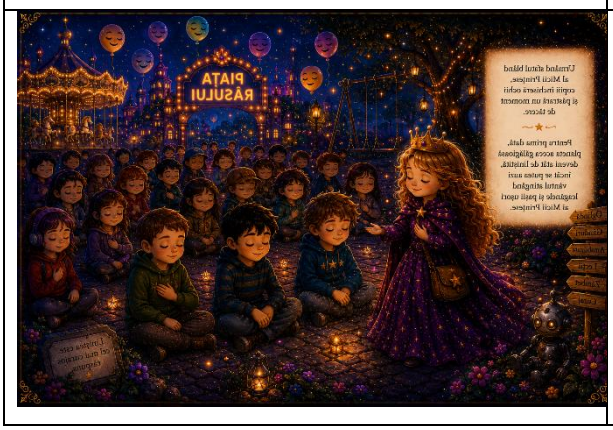
PIAȚA RÂSULUI
Pentru prima dată, băiatul băiat și Mica Prințesă.
Și pentru prima dată, planeta nu mai râdea de lumină.
Pentru prima dată, planeta nu mai râdea de lumină.
Și Mica Prințesă.

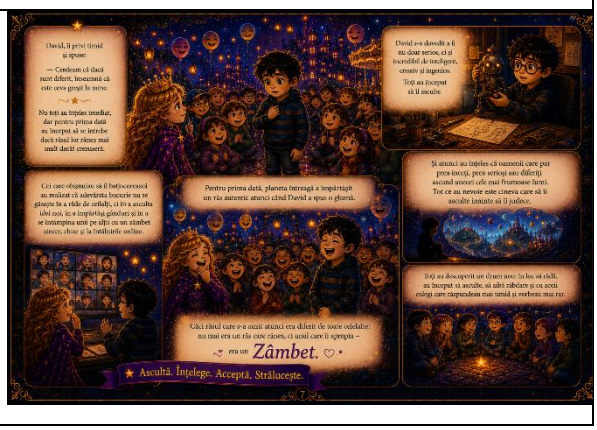
David, îl privi tânăr și spuse:
– Credeam că dacă sunt diferit, înseamnă că este ceva greșit la mine.
Nu toți au înțeles imediat, dar pentru prima dată au început să se întrebe dacă râsul lor rănea mai mult decât creionul.
David s-a dovedit a fi nu doar serios, ci și incredibil de inteligent, creativ și ingenios.
Toți au început să îl asculte.
Cei care obișnuiau să îl batjocorească au realizat că adevărata bucurie nu se găsește în a râde de oricine, ci în a asculta ideile noi, în a împărtăși glumele și în a se întâmpina unii pe alții cu un zâmbet sincer, chiar și la bunătățile online.
Pentru prima dată, planeta întreagă a împărtășit un râs autentic atunci când David a spus o glumă.
Și atunci au înțeles că oamenii care par prea isteți, prea serioși sau diferiți ascund uneori cele mai frumoase lumi. Tot ce au nevoie este cineva care să îi asculte liniștit și să îi judece.
Toți au descoperit un domn nou: în loc să râdă, au început să asculte, să își răbdare și să aibă colegi care răspundeau mai timid și vorbeau mai rar.
Ciki râsul care s-a auzit atunci era diferit de toate celelalte: nu mai era un râs care răcnea, ci unul care îi apropia – era un Zâmbet. ♡
★ Ascultă. Înțelege. Acceptă. Strălucește.
7

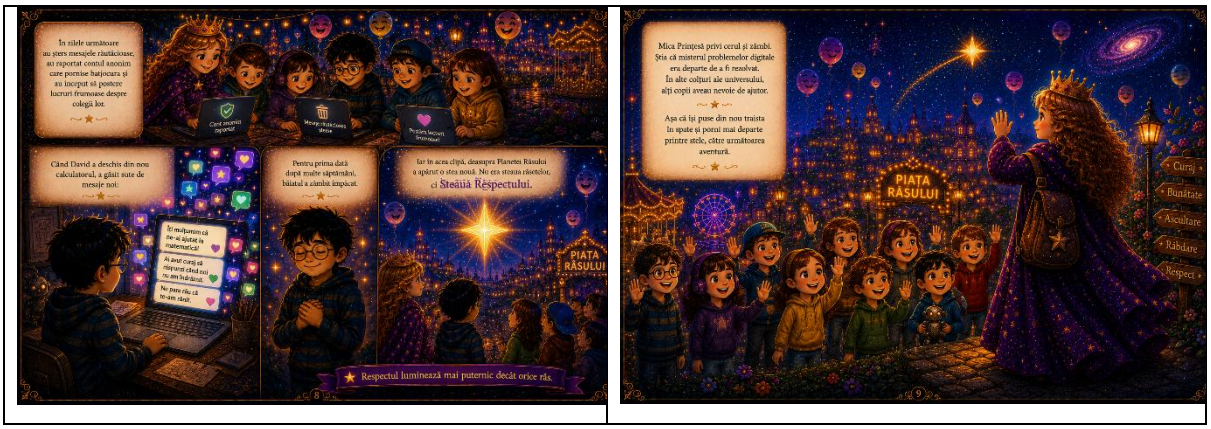

Rezultate și impact

Activitatea a stimulat creativitatea, colaborarea și gândirea critică a elevilor. Prin intermediul poveștii, aceștia au înțeles mai bine fenomenul cyberbullying-ului și au identificat strategii concrete pentru prevenirea și combaterea acestuia. De asemenea, elevii și-au dezvoltat competențele de exprimare orală și scrisă, precum și capacitatea de a lucra în echipă.

La ultima ședință de lucru cu părintele unuia dintre elevii aflați în dificultate școlară, părintele acestuia recunoaște existența unui certificat medical și formulează un răspuns pozitiv, în vederea întocmirii dosarului pentru obținerea unui certificat de orientare școlară pentru anul școlar viitor.

Concluzii

Proiectul „Aventură pe Planeta Râsului. O lecție împotriva bullyingului” a demonstrat că utilizarea poveștilor și a elementelor de ficțiune reprezintă o modalitate eficientă de abordare a unor teme sensibile precum bullyingul și cyberbullying-ul, facilitând exprimarea emoțiilor și reflectarea asupra propriilor comportamente într-un cadru sigur și non-stigmatizant. Implicarea elevilor în crearea propriilor scenarii a favorizat învățarea activă și asumarea unor comportamente responsabile atât în mediul școlar, cât și în mediul digital. Experiența desfășurată a evidențiat faptul că, în lipsa posibilității unei intervenții specializate complete, limitate de cadrul legal și de absența documentelor necesare orientării școlare, profesorul de sprijin a identificat și valorificat strategii educaționale cu caracter preventiv și incluziv. Printre acestea se numără utilizarea poveștii ca instrument de mediere a conflictelor, organizarea activităților de lucru în echipă, crearea unor contexte de cooperare între elevi, stimularea empatiei prin exerciții de reflecție și transferarea unor situații reale într-un univers imaginar, care a permis discutarea acestora fără etichetare sau expunerea directă a elevilor vulnerabili.

De asemenea, profesorul de sprijin a promovat strategii de comunicare și colaborare între diriginte, consilierul școlar și familiile elevilor, oferind recomandări privind managementul clasei și abordarea diferențiată a situațiilor de învățare. Activitățile de feedback, reflecție și valorizare a contribuției fiecărui elev au constituit alte modalități prin care au fost încurajate comportamentele prosociale și sentimentul de apartenență la grup.

Proiectul a evidențiat importanța intervenției timpurii și a abordărilor preventive în reducerea comportamentelor de excludere și agresivitate. Totodată, experiența a confirmat că prevenirea bullyingului nu se realizează exclusiv prin sancțiuni, ci prin construirea unor experiențe de învățare care îi ajută pe elevi să înțeleagă și să accepte diversitatea, să comunice asertiv și să își asume rolul de participanți activi la crearea unui climat școlar sigur și incluziv.

Un aspect relevant îl constituie faptul că demersurile de consiliere și colaborarea constantă cu familia au favorizat o schimbare de perspectivă din partea unuia dintre părinți, acesta manifestând disponibilitatea de a iniția procedurile necesare obținerii certificatului de orientare școlară și profesională. Acest fapt confirmă că strategiile de sprijin bazate pe colaborare, comunicare și intervenție graduală pot contribui la identificarea unor soluții educaționale adecvate și la creșterea șanselor de incluziune școlară.

Prin caracterul său interdisciplinar și prin strategiile educaționale utilizate, proiectul poate constitui un exemplu de bună practică în domeniul educației incluzive și al prevenirii bullyingului, demonstrând că profesorul de sprijin poate avea un rol esențial în identificarea unor soluții flexibile și creative, capabile să răspundă nevoilor reale ale elevilor și ale comunității școlare.

Bibliografie:

- Saint-Exupéry, A.,2023, Micul Prinț, Pitești, Editura Paralela 45;
- Sâmihăian, F., Dobra, S., Halaszi, M., Davidoiu- Roman, A., 2017, Manual de Limba și Literatura Română, Clasa a V-a, București, Editura ArtKllet.

ROLUL PĂRINȚILOR ÎN PREVENIREA ȘI GESTIONAREA ESCALADĂRII BULLYINGULUI ÎN CICLUL PRIMAR EXEMPLE DE BUNE PRACTICI ÎN PARTENERIATUL FAMILIE–ȘCOALĂ

Kemenyfi Melinda Renata,
CJRAE Maramureș / CSES

Rezumat

Fenomenul bullyingului reprezintă una dintre cele mai importante probleme ale mediului educațional contemporan, având consecințe semnificative asupra dezvoltării emoționale, sociale și academice a copiilor. În ciclul primar, intervenția timpurie are un rol esențial în prevenirea consolidării comportamentelor agresive și a relațiilor disfuncționale dintre elevi. Lucrarea de față evidențiază importanța implicării părinților în prevenirea și gestionarea bullyingului școlar, accentuând necesitatea unui parteneriat eficient între familie și școală. Sunt analizate principalele perspective teoretice din domeniul psihologiei dezvoltării și psihologiei educaționale, precum și factorii protectivi care reduc riscul victimizării și al agresivității în rândul copiilor. Totodată, sunt prezentate exemple de bune practici aplicabile în învățământul primar, orientate spre dezvoltarea empatiei, comunicării emoționale și comportamentelor prosociale. Lucrarea susține ideea că implicarea parentală activă și climatul familial securizant constituie factori esențiali în diminuarea fenomenului bullyingului și în promovarea bunăstării emoționale a copiilor.

Cuvinte-cheie: *bullying, părinți, ciclul primar, parteneriat familie–școală, agresivitate, prevenție, educație emoțională*

Introducere

În ultimii ani, fenomenul bullyingului a devenit o preocupare majoră pentru specialiștii din domeniul educației și psihologiei, datorită impactului profund pe care îl are asupra dezvoltării copiilor. Violența între elevi nu mai este privită ca o simplă manifestare izolată a conflictelor

specifice copilăriei, ci ca un comportament repetitiv și intenționat, caracterizat prin dezechilibru de putere și efecte negative asupra victimelor.

Bullyingul afectează climatul școlar, relațiile dintre elevi și performanța academică, contribuind la apariția anxietății, depresiei, izolării sociale și a dificultăților emoționale pe termen lung. În cazul copiilor din ciclul primar, efectele pot fi și mai semnificative, deoarece această perioadă coincide cu formarea identității sociale și emoționale.

Literatura de specialitate subliniază faptul că prevenirea bullyingului nu poate fi realizată exclusiv prin intervenții școlare, ci necesită implicarea activă a familiei. Părinții reprezintă primii agenți educaționali ai copilului și influențează modul în care acesta învață să gestioneze emoțiile, conflictele și relațiile sociale. Stilul parental, comunicarea emoțională și climatul familial au un rol esențial în dezvoltarea comportamentelor prosociale și în reducerea tendințelor agresive.

Prezenta lucrare își propune să evidențieze rolul părinților în prevenirea și gestionarea escaladării bullyingului în ciclul primar, precum și importanța colaborării dintre familie și școală în promovarea unui mediu educațional sigur și incluziv.

Delimitări conceptuale privind bullyingul

Conceptul de bullying a fost analizat extensiv în literatura psihologică și educațională, unul dintre cei mai importanți cercetători în domeniu fiind Dan Olweus. Acesta definește bullyingul ca un comportament agresiv intenționat, repetat în timp, manifestat în cadrul unei relații caracterizate prin dezechilibru de putere (Olweus, 1993).

Bullyingul diferă de conflictele obișnuite dintre copii prin trei caracteristici fundamentale:

- intenția de a răni;
- repetitivitatea comportamentului;
- existența unui dezechilibru de putere între agresor și victimă.

În mediul școlar, bullyingul poate îmbrăca mai multe forme:

- bullying fizic (lovire, împingere, distrugerea bunurilor);
- bullying verbal (insulte, porecle, amenințări);
- bullying relațional sau social (excludere, umilire, răspândirea zvonurilor);
- cyberbullying (hărțuire prin intermediul tehnologiei).

Conform cercetărilor realizate de Salmivalli (2010), bullyingul este influențat de dinamica grupului și de rolurile sociale asumate de elevi în colectivitate. Astfel, pe lângă agresor și victimă, există și martori care pot susține, încuraja sau descuraja comportamentele agresive.

În ciclul primar, bullyingul apare adesea sub forma excluderii sociale și a agresivității verbale, fiind influențat de nivelul de dezvoltare emoțională și de modelele comportamentale preluate din familie și din mediul social.

Particularitățile bullyingului în ciclul primar

Perioada școlii primare reprezintă o etapă esențială în dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale copilului. În această perioadă, copiii învață regulile interacțiunilor sociale, dezvoltă relații de prietenie și își formează imaginea de sine.

Din perspectiva psihologiei dezvoltării, elevii din ciclul primar sunt caracterizați printr-o sensibilitate crescută față de acceptarea socială și apartenența la grup. În lipsa unor competențe adecvate de reglare emoțională, conflictele pot escalada rapid în comportamente agresive.

Conform teoriei învățării sociale formulate de Albert Bandura (1977), copiii învață comportamentele prin observare și imitare. Astfel, expunerea la modele agresive în familie sau în mediul social poate contribui la dezvoltarea comportamentelor de bullying.

De asemenea, teoria atașamentului elaborată de John Bowlby (1988) evidențiază faptul că relațiile securizante dintre copil și părinte contribuie la dezvoltarea empatiei, autocontrolului și capacității de relaționare sănătoasă. Copiii care beneficiază de suport emoțional și comunicare deschisă dezvoltă mai ușor comportamente prosociale și mecanisme adecvate de gestionare a conflictelor.

Bullyingul în ciclul primar are consecințe importante asupra dezvoltării psihologice a copilului, printre acestea numărându-se:

- scăderea stimei de sine;
- anxietatea școlară;
- dificultățile de integrare socială;
- performanțele academice reduse;
- retragerea emoțională;
- comportamentele agresive reactive.

Aceste efecte justifică necesitatea implementării unor strategii preventive încă din primii ani de școlarizare.

Rolul părinților în prevenirea bullyingului

Stilurile parentale și influența asupra comportamentului copilului

Familia reprezintă primul mediu social în care copilul învață norme, valori și comportamente relaționale. Stilul parental influențează în mod direct dezvoltarea emoțională și socială a copilului.

Stilul autoritar este caracterizat prin control excesiv și comunicare redusă, fiind asociat frecvent cu dezvoltarea comportamentelor agresive sau anxioase. În schimb, stilul democratic, bazat pe echilibru între fermitate și suport emoțional, favorizează dezvoltarea empatiei, responsabilității și autocontrolului.

Copiii crescuți într-un climat familial securizant prezintă o capacitate mai mare de reglare emoțională și relaționare pozitivă cu colegii. De asemenea, implicarea activă a părinților în viața școlară contribuie la identificarea timpurie a situațiilor de victimizare sau agresivitate.

Comunicarea emoțională și dezvoltarea empatiei

Comunicarea deschisă dintre părinți și copii reprezintă un factor protector important împotriva bullyingului. Atunci când copilul se simte ascultat și înțeles, acesta dezvoltă încredere în adulți și este mai predispus să comunice experiențele negative trăite la școală.

Educația emoțională realizată în familie îi ajută pe copii:

- să recunoască emoțiile;
- să exprime adecvat furia și frustrarea;
- să dezvolte empatie;
- să gestioneze conflictele fără agresivitate.

Părinții care validează emoțiile copiilor și promovează dialogul contribuie la dezvoltarea inteligenței emoționale și la reducerea comportamentelor agresive.

În același timp, modelele parentale bazate pe agresivitate verbală, critică excesivă sau violență pot favoriza apariția comportamentelor de bullying. Copiii tind să reproducă în relațiile sociale comportamentele observate în familie.

Monitorizarea și implicarea parentală

Cercetările arată că monitorizarea adecvată a activităților copilului și implicarea părinților în mediul școlar reduc semnificativ riscul implicării în comportamente agresive (Espelage & Swearer, 2011).

Părinții pot contribui la prevenirea bullyingului prin:

- menținerea unei relații apropiate cu copilul;
- colaborarea constantă cu cadrele didactice;
- observarea schimbărilor emoționale și comportamentale;
- stabilirea unor reguli clare privind comportamentul social;
- supravegherea utilizării tehnologiei și a mediului online.

Un aspect important îl reprezintă reacția părinților în situațiile de bullying. Minimalizarea experiențelor copilului sau încurajarea răzbunării poate amplifica efectele negative. În schimb, susținerea emoțională și colaborarea cu școala facilitează soluționarea eficientă a conflictelor.

Parteneriatul familie–școală în prevenirea bullyingului

Prevenirea eficientă a bullyingului necesită colaborarea permanentă dintre familie și școală. Relația dintre cadrele didactice și părinți contribuie la construirea unui climat educațional bazat pe siguranță, respect și comunicare.

Școala are rolul de a implementa politici anti-bullying și programe de dezvoltare socio-emoțională, însă eficiența acestora crește semnificativ atunci când părinții sunt implicați activ.

Exemple de colaborare eficientă includ:

- organizarea întâlnirilor tematice cu părinții;
- ateliere de educație emoțională;
- activități comune familie–școală;
- sesiuni de consiliere;
- campanii de conștientizare;
- grupuri de suport pentru părinți.

Comunicarea constantă dintre cadrele didactice și familie permite identificarea timpurie a dificultăților relaționale și intervenția rapidă înainte ca situațiile conflictuale să escaladeze.

Exemple de bune practici în ciclul primar

În contextul prevenirii bullyingului, activitățile de dezvoltare socio-emoțională desfășurate în clasele primare pot avea efecte semnificative asupra relațiilor dintre elevi.

O bună practică o reprezintă organizarea „cercului de dimineață", activitate în cadrul căreia elevii discută despre emoțiile și experiențele lor într-un mediu sigur și suportiv. Această activitate contribuie la dezvoltarea empatiei și a comunicării asertive.

O altă strategie eficientă este utilizarea „cutiei emoțiilor", unde elevii pot introduce anonim mesaje despre situațiile dificile întâmpinate la școală. Cadrele didactice și consilierii școlari pot identifica astfel problemele relaționale înainte ca acestea să se agraveze.

Atelierele dedicate părinților reprezintă, de asemenea, o metodă importantă de prevenție. În cadrul acestora, părinții pot învăța:

- tehnici de comunicare empatică;
- modalități de gestionare a conflictelor;
- strategii de susținere emoțională a copilului;
- metode de colaborare cu școala.

Activitățile cooperative, jocurile de rol și proiectele de grup contribuie la dezvoltarea relațiilor pozitive dintre elevi și reduc comportamentele de excludere socială.

De asemenea, introducerea educației emoționale în activitățile zilnice ale clasei facilitează dezvoltarea autocontrolului și a competențelor sociale.

Exemple de activități realizate în diada părinte-copil:

1. **„Borcanul faptelor bune și al cuvintelor care vindecă"**

O activitate simplă și eficientă, care poate fi realizată atât acasă, cât și în cadrul atelierelor familie–școală, este „Borcanul faptelor bune și al cuvintelor care vindecă".

Materiale necesare:

- un borcan sau o cutie decorată;
- bilețele colorate;
- creioane sau markere.

Desfășurarea activității:

Timp de o săptămână, părintele și copilul notează pe bilețele:

- o faptă bună observată la un coleg, prieten sau membru al familiei;

- un gest de ajutor oferit cuiva;
- un cuvânt frumos sau încurajator primit ori oferit;
- o situație în care au ales să rezolve un conflict fără agresivitate.

La sfârșitul săptămânii, familia citește împreună bilețelele și discută despre emoțiile asociate fiecărei experiențe:

- Cum s-a simțit persoana care a primit ajutor?
- Cum te-ai simțit când ai fost apreciat?
- Ce ai putea face atunci când observi că un coleg este exclus sau supărat?

Obiective:

- dezvoltarea empatiei;
- stimularea comportamentelor prosociale;
- consolidarea comunicării părinte–copil;
- creșterea sensibilității față de situațiile de excludere și bullying;
- încurajarea climatului pozitiv în familie și la școală.

Valoare educativă:

Prin această activitate, copiii învață să observe și să aprecieze comportamentele pozitive, iar părinții au ocazia să discute într-un mod natural despre respect, incluziune și responsabilitatea fiecăruia de a interveni atunci când un coleg este victimizat.

2. **„Copacul Bunătății”**

Părintele și copilul desenează un copac mare. În fiecare săptămână adaugă pe frunze:

- faptă bună făcută;
- un coleg ajutat;
- un conflict rezolvat pașnic;
- un compliment oferit.

La finalul lunii, copacul devine o reprezentare vizuală a comportamentelor prosociale cultivate în familie. Activitatea stimulează observarea comportamentelor pozitive și dezvoltarea unei culturi a respectului și incluziunii, factori protectivi împotriva bullyingului.

Concluzii

Bullyingul reprezintă un fenomen complex, cu efecte semnificative asupra dezvoltării emoționale și sociale a copiilor. În ciclul primar, prevenirea și intervenția timpurie sunt esențiale pentru reducerea riscului de consolidare a comportamentelor agresive.

Lucrarea evidențiază faptul că părinții au un rol fundamental în dezvoltarea comportamentelor prosociale și în prevenirea bullyingului. Stilul parental, comunicarea emoțională și climatul familial influențează modul în care copilul gestionează relațiile sociale și conflictele.

Parteneriatul dintre familie și școală constituie o condiție esențială pentru crearea unui mediu educațional sigur și incluziv. Prin colaborare, comunicare și implicare activă, adulții pot contribui la dezvoltarea empatiei, respectului și echilibrului emoțional al copiilor.

Promovarea bunăstării copiilor presupune nu doar combaterea comportamentelor agresive, ci și construirea unor relații bazate pe încredere, acceptare și sprijin reciproc.

Bibliografie

- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence, 11*(1), 56–95.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books.
- Coloroso, B. (2008). *The bully, the bullied, and the bystander*. HarperCollins.
- Espelage, D. L., & Swearer, S. M. (2011). *Bullying in North American schools* (2nd ed.). Routledge.
- Hong, J. S., & Espelage, D. L. (2012). A review of research on bullying and peer victimization in school: An ecological system analysis. *Trauma, Violence, & Abuse, 13*(1), 9–35.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Blackwell Publishing.
- Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior, 15*(2), 112–120.
- Smith, P. K. (2014). *Understanding school bullying: Its nature and prevention strategies*. Sage Publications.
- UNESCO. (2019). *Behind the numbers: Ending school violence and bullying*. UNESCO Publishing.

LEADERSHIPUL EDUCAȚIONAL ȘI CULTURA ORGANIZAȚIONALĂ A ȘCOLII – FACTORI DETERMINANȚI ÎN PREVENIREA BULLYINGULUI ȘI PROMOVAREA BUNĂSTĂRII COPIILOR

Inspector Școlar General Marc Marinela
Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Bunăstarea copiilor reprezintă una dintre prioritățile fundamentale ale educației contemporane. Într-o societate aflată într-o continuă transformare, școala nu mai poate fi privită exclusiv ca un spațiu destinat transmiterii de cunoștințe, ci trebuie să devină un mediu sigur, incluziv și favorabil dezvoltării armonioase a fiecărui elev. Fenomenul bullyingului continuă să reprezinte o provocare majoră pentru sistemele educaționale, iar prevenirea acestuia presupune intervenții complexe care depășesc simpla aplicare a unor măsuri disciplinare. Lucrarea evidențiază rolul leadershipului educațional și al culturii organizaționale în construirea unor comunități școlare sănătoase, capabile să promoveze respectul, colaborarea și bunăstarea tuturor elevilor.

Cuvinte-cheie: *leadership educațional, cultură organizațională, bullying, bunăstare, climat școlar, management educațional.*

Introducere

În ultimii ani, preocuparea pentru bunăstarea copiilor a devenit o componentă centrală a politicilor educaționale europene și naționale. Cercetările din domeniul psihologiei educației și al managementului școlar demonstrează că succesul elevilor nu depinde exclusiv de performanțele academice, ci și de calitatea relațiilor pe care aceștia le dezvoltă în mediul școlar, de sentimentul de siguranță pe care îl resimt și de nivelul de sprijin emoțional de care beneficiază.

Bullyingul reprezintă una dintre cele mai frecvente forme de violență școlară și se manifestă prin comportamente repetate de intimidare, umilire, excludere sau agresiune, exercitate

asupra unui elev aflat într-o poziție de vulnerabilitate. Consecințele sale sunt multiple și afectează atât victimele, cât și agresorii sau martorii. Literatura de specialitate evidențiază impactul negativ al bullyingului asupra stimei de sine, sănătății emoționale, performanței școlare și integrării sociale. În acest context, școala este chemată să își asume un rol activ în prevenirea și combaterea fenomenului, iar succesul intervențiilor depinde în mare măsură de calitatea leadershipului exercitat la nivelul instituției și al sistemului educațional.

Leadershipul educațional – fundament al schimbării organizaționale

Leadershipul educațional reprezintă capacitatea liderilor din educație de a inspira, orienta și mobiliza comunitatea școlară în direcția atingerii unor obiective comune. Spre deosebire de abordările manageriale tradiționale, care se concentrează predominant asupra aspectelor administrative, leadershipul modern pune accent pe oameni, relații și dezvoltarea unei viziuni comune.

Un lider educațional eficient nu se limitează la coordonarea activităților instituției, ci contribuie activ la construirea unui climat bazat pe încredere, respect și colaborare. Acesta promovează valori democratice, susține dezvoltarea profesională a personalului și creează contexte prin care elevii și părinții devin parteneri autentici ai procesului educațional.

În școlile în care leadershipul este orientat spre dezvoltare și colaborare se observă niveluri mai ridicate ale satisfacției profesionale, relații interpersonale mai sănătoase și o reducere semnificativă a comportamentelor agresive. Liderul influențează cultura organizațională prin propriul exemplu, prin modul în care comunică și prin deciziile pe care le adoptă în situațiile dificile.

Cultura organizațională și impactul asupra climatului școlar

Cultura organizațională poate fi definită ca totalitatea valorilor, normelor, credințelor și practicilor care caracterizează o instituție. În mediul școlar, cultura organizațională influențează comportamentele elevilor, relațiile dintre profesori și elevi, nivelul de implicare al părinților și capacitatea școlii de a răspunde provocărilor sociale. O cultură organizațională pozitivă

promovează respectul reciproc, cooperarea, incluziunea și responsabilitatea. Într-un astfel de mediu, elevii se simt valorizați și încurajați să își exprime opiniile, iar conflictele sunt gestionate prin dialog și mediere. În schimb, acolo unde predomină comunicarea deficitară, lipsa implicării și toleranța față de comportamentele inadecvate, riscul apariției fenomenelor de bullying și agresivitate crește considerabil.

Din această perspectivă, prevenirea bullyingului trebuie privită ca un proces de dezvoltare organizațională și nu doar ca o intervenție punctuală în situații de criză.

Exemple de bună practică în unitățile de învățământ

În cadrul activităților desfășurate la nivelul județului Cluj, numeroase unități de învățământ au implementat programe orientate spre dezvoltarea unui climat școlar pozitiv și prevenirea comportamentelor agresive.

Un exemplu relevant îl constituie organizarea unor echipe multidisciplinare formate din cadre didactice, consilieri școlari, reprezentanți ai părinților și elevilor. Aceste echipe au avut rolul de a monitoriza climatul școlar, de a identifica situațiile de risc și de a propune măsuri de intervenție adaptate fiecărei comunități educaționale. De asemenea, au fost dezvoltate programe de mentorat între elevi, activități de educație socio-emoțională, campanii de conștientizare privind efectele bullyingului și proiecte de voluntariat care au încurajat colaborarea și solidaritatea între elevi.

Un rol important l-au avut și activitățile de formare destinate personalului didactic și managerial, care au urmărit dezvoltarea competențelor de comunicare, management al conflictelor și leadership educațional. Rezultatele acestor intervenții au evidențiat îmbunătățirea relațiilor dintre elevi, reducerea numărului de incidente disciplinare și creșterea sentimentului de siguranță în mediul școlar.

Rolul Inspectoratului Școlar în promovarea bunăstării elevilor

La nivelul sistemului educațional, inspectoratul școlar are responsabilitatea de a susține și coordona implementarea unor politici coerente privind prevenirea violenței și promovarea bunăstării copiilor. Acest rol presupune monitorizarea climatului școlar, sprijinirea unităților de

învățământ în dezvoltarea programelor de prevenție, organizarea activităților de formare și facilitarea colaborării dintre școli și instituțiile comunității.

Totodată, inspectoratul școlar poate contribui la identificarea și diseminarea exemplelor de bună practică, încurajând schimbul de experiență între unitățile de învățământ și promovând modele de intervenție validate prin rezultate.

Concluzii

Prevenirea bullyingului și promovarea bunăstării copiilor reprezintă obiective care necesită implicarea întregii comunități educaționale. Leadershipul educațional și cultura organizațională constituie factori esențiali în construirea unor școli sigure, incluzive și orientate spre dezvoltarea armonioasă a fiecărui elev.

Experiența unităților de învățământ demonstrează că schimbarea durabilă apare atunci când liderii educaționali reușesc să creeze o viziune comună, să mobilizeze resursele comunității și să promoveze valori bazate pe respect, colaborare și responsabilitate.

Într-o perioadă în care provocările sociale și emoționale ale copiilor sunt tot mai complexe, investiția în leadershipul educațional și în dezvoltarea unei culturi organizaționale sănătoase reprezintă una dintre cele mai importante direcții pentru creșterea calității educației și asigurarea bunăstării tuturor elevilor.

Bibliografie

- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). *Transformational Leadership* (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bush, T. (2020). *Theories of Educational Leadership and Management* (5th ed.). London: Sage Publications.
- Fullan, M. (2020). *Leading in a Culture of Change* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Pânișoară, I. O. (2015). *Management educațional*. Iași: Polirom.

BULLYING-UL ÎN GRĂDINIȚĂ
CAUZE, EFECTE, MĂSURI DE COMBATERE

Profesor educație timpurie Marin Cerasela
Grădiniţa cu Program Prelungit ,,Floare de Colţ'', Piteşti

Bullying-ul este definit ca fiind un comportament ostil, de excludere, de luare în derâdere a cuiva, de umilire. Pentru a fi considerat bullying, comportamentul trebuie să fie repetitiv, agresiv și să fie orientat către un copil care este mai mic, mai slab sau care are probleme de sănătate.

Bullying-ul înglobează o serie de comportamente agresive prin intermediul cărora un copil încearcă să obţină unele beneficii: apreciere, atenţie din partea celorlalţi colegi sau chiar bunuri materiale.

Cauzele apariției bullying-ului

Din păcate, problemele apar în familie. Mai ales când părinții nu își cenzurează atitudinea și cuvintele agresive pe care le folosesc în familie față de ceilalți membri și mai ales față de copil. Involuntar, copilul copiază părinții și se comportă în societate așa cum vede în propria familie. Copilul care beneficiază de atenţie, dragoste, înţelegere este respectat și va oferi la rândul lui iubire, sprijin va şti să aprecieze, să primească suport şi afecţiune.

Profilul psihologic al agresorului

Un copil care trăieşte într-un mediu ostil, nesigur, care este agresat fizic şi verbal, emoţional va face acelaşi lucru la rândul lui. Nu-și dă seama cât de dureroasă poate să fie postura în care sunt puse „victimele lui". El provine din familii dezorganizate în care se țipă, se folosește agresiunea fizică și psihică, se distrug bunuri în crizele de furie, iar comportamentul urât este un un lucru obișnuit.

Copilul care manifestă un comportament repetat îndreptat spre rănirea fizică sau mentală a unui alt copil, care încearcă să-i domine pe ceilalți copii din grupă este un potențial agresor. Ținând cont de particularitățile de vârstă, copiii agresori pot ajunge să se autosaboteze în relațiile cu cei din grupă, nu înțeleg de ce nu sunt acceptați și ajung în final să devină victime ale bullying-

ului, fiind etichetați. Deși încearcă să scape de pedeapsă, li se confirmă că sunt neputicioși în momentul în care sunt pedepsiți.

Profilul psihologic al celui agresat

Copilul care este etichetat, tachinat, batjocorit de către colegi, care este strigat într-un anume fel, îmbrâncit este un copil agresat. Primii afectați sunt, în general, copiii timizi, care se supără foarte repede, incapabili de a se apăra singuri, care nu reuşesc să opună rezistenţă.

Formele de manifestare ale bullying-ului

- bullying fizic - sunt luate în derâdere caracteristici legate de înălțime, greutate, culoarea părului etc.;
- bullying verbal (etichetarea, minciuna, satirizarea etc);
- social (dizabilitate, etnie, tip de familie etc.).

Cum îl depistăm?

Părintele sesizează la propriul copil o stare de oboseală, de anxietate, copilul evită anumite situații (de a merge la teatru, în excursie, de a participa la festivitate) până la refuzul de a merge la grădiniță. Devine un interiorizat, chiar are tendința de a deveni furios.
Stresul, anxietatea și chiar fobia socială pot să apară ca efecte negative în astfel de situații.

Ce putem face?

Dacă ai suspiciunea că prichindelul tău este o victimă a bullying-ului sau, din contră, un agresor iată cum îl poţi ajuta. În primul rând, să crezi ceea ce-ți spune educatoarea despre comportamentul copilului tău, să nu o consideri lipsită de obiectivism atunci când îți relatează despre comportamentul lui din timpul zilei.
Atenție! Cea mai eficientă metodă de a eliminare a bullying-ului la grădiniță este autoeducarea părinților!

„Nu judeca pe nimeni, până nu vei fi mers de două ori, până la luna și înapoi, în pantofii săi." - Proverb indian

Recomandări și soluții de combatere:

Dacă ai un copil care agresează:

- acordă importanţă motivelor pentru care copilul recurge la acest fenomen;
- oferă-i un mediu sigur și prietenos acasă;
- îmbunătățelte relațiile cu adulții, fără agresare fizică și verbală;
- încurajează comportamentele pozitive;
- acordă-i atenție și inițiază jocuri la care să participe toți membrii familiei;
- încurajează-I să-și exprime sentimentele și frustrările;
- împreună cu educatoarea. găsește soluții pentru rezolvarea unor probleme care se ivesc în relațiile cu ceilalți copii din grupă.

Dacă ai un copil care este agresat:

- învață-l să ignore comportamentul de agresare: ”Nu-i răspunde și pleacă de lângă el/ea”;
- învață-l să solicite sprijin din partea unui adult : ”Spune-i doamnei educatoare sau profesoarei și roag-o să te ajute”;
- explică-i că nu trebuie să copieze comportamentul agresorului sau să arate că-i este teamă: ”Tu, copil isteț cum te știu, vei zâmbi, te vei comporta civilizat, vei vorbi calm și îi vei spune că te vei juca cu el atunci când se va comporta frumos”;
- spune-i să nu ceară ajutorul celorlalți colegi ca să-și facă dreptate: ”Îți vei chema prietenii și le vei spune: Haideți să ne jucăm împreună, Ionel va veni să se joace cu noi atunci când va fi calm!”;
- inițiază jocuri în care copilul învață ce să spună în situaţia respectivă și să se comporte diferit.

Atenție! Este important ca părinte, indiferent în ce situație m-aș afla, părinte de copil agresat sau agresor, să acționez imediat, să ofer credibilitate copilului agresat și să acționez pentru a stopa sau diminua puterea de agresiune a celui care agresează!

Ce pași trebuie să urmezi când copilul tău este agresat la grădiniță de un alt coleg?

1. Semnalează problema cadrului didactic și insistă să ancheteze cazul și să ia măsuri.

2. Deschide problema ca temă de dezbatere în cadrul ședințelor cu părinții (cauze, efecte, prevenție).
3. Cere ajutorul consilierului școlar din unitatea de învățământ pe care o frecventează copilul tău.

Bibliografie:

- Cunoștințe, atitudini și practici în ceea ce privește parentingul pentru părinții cu copii cu vârsta între 0-6 ani, UNICEF România, 2013.
- Bătaia părintească înseamnă violenţă. Ghid pentru profesionişti (2006) Centrul Naţional de Prevenire a Abuzului faţă de Copii, UNICEF.
- Fenomenul violenţei faţă de copii, material suport - Salvați copiii, 2020.

DON'T LOOK AWAY, STOP BULLYNG

Mihalca Raluca-Maria

Colegiul Tehnic de Comunicații "Augustin Maior" Cluj-Napoca

Potrivit UNESCO bullyingul școlar reprezintă o formă de agresiune intenționată, repetată și caracterizată printr-un dezechilibru de putere între agresor și victimă, îmbrăcând mai multe forme cu consecințe în sfera dezvoltării psihologice, a performanței școlare și a integrării sociale a copiilor.

Conform raportului UNESCO „Behind the Numbers: Ending School Violence and Bullying", realizat pe baza datelor din 144 de țări și teritorii, aproximativ **32% dintre elevi** au raportat că au fost victime ale bullyingului cel puțin o dată în ultima lună. De asemenea datele provenite din 83 de țări participante la Global School-based Health Survey indică o prevalență globală a victimizării prin bullying de aproximativ **35,3%** în rândul adolescenților cu vârste între 12 și 15 ani.

România se situează printre țările europene în care fenomenul bullyingului reprezintă o preocupare importantă. Datele din studiile HBSC și rapoartele UNICEF indică faptul că un procent semnificativ dintre elevii români declară că au fost implicați în situații de bullying fie ca victime, fie ca agresori. Conform cercetărilor HBSC realizate în România, aproximativ **un sfert până la o treime dintre elevi** raportează experiențe repetate de victimizare sau implicare în comportamente de bullying, valorile variind în funcție de vârstă, sex și metodologia utilizată (Fraguas D. & co, 2020).

Așa cum anterior specificasem bullyingul implică o serie de efecte pe termen scurt, mediu și lung. Pot fi atât de devastatoare încât potrivit aceleiași meta-analize (Fraguas D. & co, 2020) este în directă legătură cu cazurile de comportamente suicidale, cu anxietatea, depresia, dificultățile de concentrare și învățare, absenteismul și abandonul școlar. Este un fenomen care se manifestă la nivelul întregii instituții afectând climatul afectiv și eficiența proceselor educaționale desfășurate. Nu poate fi ignorat iar actul educațional nu poate fi rupt de aceste realități. Pentru ca actul educativ să găsească maximum de eficiență este necesar să se creeze un confort emoțional, o

atmosferă prietenoasă cu fiecare elev, iar din acest punct de vedere abordările pot fi mult diferite. Ceea ce rămâne esențial este că indiferent de forma pe care o îmbracă abordările intervenționale, acestea au efecte pozitive.

Potrivit unei meta-analize din (2019) intervențiile antibullying ar trebui să fie multimodale. Să abordeze planul instituțional, al clasei, al părinților și pe cel individual. Și în același timp să fie însoțite de evaluări periodice care să permită intervențiilor să fie adaptate nevoilor reale actuale ale elevilor. Important totuși de reținut este că indiferent de forma abordării toate programele incluse în meta-analiză au înregistrat rezultate pozitive. (Gaffney & co 2019). Așadar am păstrat ideea că este în orice moment preferabil să acționezi în vederea reducerii bullyingului decât să rămâi pasiv și axat doar pe dimensiunea educațională a formării elevilor.

Având aceste premise am încercat să valorificăm orice context, oportunitate în vederea generării de activități antibullying menite să aducă un plus valoare. În școală derulăm în fiecare an un program antibullying adresat claselor a9-a. Dar în plus, în acest an școlar am intrat într-un parteneriat cu școli din Turcia, Italia și România și împreună am dezvoltat un proiect eTwinning pe tema bullyingului: Don t look away, STOP bullying. Proiectul a început în decembrie 2026 și s-a finalizat în luna iunie. Obiectivele propuse au fost: să îmbunătățim abilitățile de relaționare ale elevilor noștri, abilitățile de rezolvare de probleme și gândirea critică în vederea diminuării cazurilor de bullying școlar.

Am derulat lunar activități antibullyinng, implicând activ trei clase din școală. Într-o primă etapă ne-am implicat într-un concurs comun care a avut ca miză alegerea unui logo dedicat proiectului. Fiecare partener implicat a participat cu un logo ales la nivel de școală/clasă. S-a generat un document interactiv și elevii au putut vota logo-ul care să devină câștigător. În aceiași ordine de idei la nivelul fiecărei școli s-au creat afișe de promovare și o broșură comună pe tematica bullyingului. Elevii au putut colabora unii cu ceilalți în conceperea materialelor sau au avut opțiunea de a se manifesta individual. Indiferent de modul în care au ales să se implice munca a dus spre familiarizarea lor cu tematica proiectului într-o manieră liberă nonintruzivă. Au fost și beneficii colaterale de tipul dezvoltării creativității, comunicării și abilităților digitale.

In luna februarie am susținut un workshop în care am avut ca obiectiv dezvoltarea empatiei. Elevii noștri au fost provocați să perceapă fenomenul bullyingului prin lentila abuzatorului, al victimei și a observatorilor. Sarcina lor a fost aceea de a identifica cauzele, impactul și sugestiile de

soluționare adresate fiecărei categorii. A fost o bună oportunitate de a exersa gândirea critică și de a dezvolta abilitățile de prezentare.

În luna martie planul proiectului a presupus ideea de înțelegere a fenomenului de bullying prin propunerea de activități care să cultive toleranța. În ceea ce ne privește, la nivelul școlii noastre acest obiectiv a fost concretizat într-o întâlnire tematică în care s-a discutat despre reziliență și strategiile prin care se poate acționa personal împotriva bullyingului. Pornind de la un scurt material video elevii au putut analiza o serie de strategii interpersonale menite să le fixeze ideea că poți dobândi control în gestionarea situațiilor de bullying. Apoi cu ajutorul unei fișe de lucru, individual au putut analiza momente critice din experiența personală și care au fost strategiile utilizate de ei pentru soluționare. Strategii pe care le-au împărtășit cu colegii în grupuri restrânse, identificând unii la alții calități personale care răzbat din respectivele abordări.

Luna aprilie a fost o lună a creativității, a drepturilor omului și a empatiei. Elevii noștri au conceput scenarii scurte în care au fost expuse diferite forme de bullying și soluționările lor într-o manieră pozitivă. Practic a fost o punere în scenă a unui instrument util: schimbarea de perspectivă. S-au folosit de inteligența artificială pentru a da formă atractivă scurtelor povești pe care le-au creat.

Pe durata lunii mai am avut două ateliere de lucru a căror tematică s-a încadrat în obiectivele lunare ale proiectului: toleranță și incluziune. Elevii au analizat cazuri reale de bullying și au generat soluții utile pentru rezolvarea respectivelor cazuri. Luna mai a fost și despre film, având și opțiunea analizării situațiilor problematice din filmul ”The wonder”.

Întâlnirile online care au avut loc pe durata proiectului au avut menirea de a forma echipa de lucru și de a crea sentimentul de apartenență. Colaborarea a fost una productivă creându-se o sinergie din care cei cu mai puțină experiență au putut beneficia de experiențele anterioare ale celor cu mai multe cunoștințe. Acest proiect a fost o bună oportunitate de creștere și pentru elevi dar și pentru cadrele didactice implicate. A rămas dorința de a crea noi legături și de a creiona noi direcții de acțiune, dar toate împreună, prin dinamica eTwinning.

Bibliografie:

- https://www.unesco.org
- Fraguas D., Díaz-Caneja C, Ayora M, Durán-Cutilla M, Abregú-Crespo R, Ezquiaga-Bravo I, Martín-Babarro J, Arango C. *Assessment of School Anti-Bullying Interventions. A Meta-analysis of Randomized Clinical Trials* JAMA Pediatr, 2020 Nov 2;175(1):1–12
- National Center for Education Statistics. (2024). Student Bullying. *The Condition of Education*. U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences. Retrieved July 25, 2024
- Gaffney H., Farrington D., Ttofi M., (2019). *Examining the Effectiveness of School-Bullying Intervention Programs Globally: a Meta-analysis*. International Journal of Bullying Prevention, Vol. 1, pages 14–31

PREVENIREA ȘI COMBATEREA BULLYINGULUI ÎN MEDIUL ȘCOLAR PRIN INTERVENȚII EDUCATIVE INTEGRATE – EXEMPLU DE BUNĂ PRACTICĂ

Psihopedagog Mișin Laura Maria
DGASPC Cluj

Bullyingul reprezintă una dintre cele mai importante provocări cu care se confruntă sistemul educațional contemporan, având efecte negative asupra dezvoltării emoționale, sociale și academice a elevilor. Lucrarea prezintă un model de intervenție educativă integrată aplicat în unitățile de învățământ din județul Cluj, bazat pe colaborarea dintre școală, familie, consilierul școlar și comunitate. Rezultatele obținute evidențiază diminuarea incidentelor de agresivitate și creșterea nivelului de siguranță perceput de elevi.

Cuvinte-cheie: *bullying, agresivitate școlară, prevenție, climat educațional, bunăstarea elevilor.*

Introducere

Fenomenul bullyingului este recunoscut la nivel internațional ca o problemă majoră de sănătate și educație publică. Acesta se manifestă prin comportamente repetate de agresiune fizică, verbală, relațională sau online, exercitate asupra unei persoane aflate într-o poziție de vulnerabilitate.

În mediul școlar, bullyingul afectează nu doar victima, ci întregul climat educațional, generând anxietate, absenteism, rezultate școlare scăzute și dificultăți de integrare socială. Din acest motiv, școala are responsabilitatea de a dezvolta politici și intervenții eficiente pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen.

Fundamentare teoretică

Conform cercetărilor de specialitate, bullyingul este caracterizat prin trei elemente esențiale:

- intenția de a provoca suferință;
- repetitivitatea comportamentului;
- dezechilibrul de putere dintre agresor și victimă.

Specialiștii evidențiază faptul că intervențiile eficiente trebuie să depășească nivelul sancțiunii și să urmărească dezvoltarea competențelor socio-emoționale, promovarea empatiei și consolidarea relațiilor pozitive dintre elevi.

Abordările moderne recomandă implicarea întregii comunități școlare, întrucât bullyingul este un fenomen social complex care necesită răspunsuri coordonate.

Exemplu de bună practică

Programul „Școala – spațiu sigur pentru fiecare copil"

În cadrul activităților de monitorizare și sprijin educațional desfășurate în unitățile de învățământ din județ, a fost implementat un program integrat de prevenire și reducere a comportamentelor de bullying.

Obiective

- Creșterea gradului de conștientizare a fenomenului bullying.
- Dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor.
- Îmbunătățirea climatului școlar.
- Consolidarea colaborării dintre școală și familie.
- Reducerea incidentelor de agresivitate raportate.

Activități desfășurate

1. Campanii de informare și sensibilizare

Au fost organizate sesiuni tematice dedicate elevilor, cadrelor didactice și părinților privind:

- recunoașterea formelor de bullying;
- consecințele agresivității asupra dezvoltării copilului;
- modalități de raportare și intervenție.

2. Ateliere de dezvoltare socio-emoțională

Elevii au participat la activități privind:

- gestionarea emoțiilor;
- comunicarea asertivă;
- rezolvarea pașnică a conflictelor;

- dezvoltarea empatiei;
- respectarea diversității.

3. Implicarea consilierului școlar

Consilierii școlari au realizat:

- sesiuni individuale de consiliere;
- grupuri de suport pentru elevii vulnerabili;
- activități de mediere a conflictelor;
- monitorizarea situațiilor cu risc crescut.

4. Parteneriat cu familia

Părinții au fost implicați prin:

- întâlniri periodice;
- workshop-uri tematice;
- activități de educație parentală;
- comunicare permanentă cu școala.

5. Formarea cadrelor didactice

Profesorii au participat la sesiuni de formare privind:

- identificarea timpurie a situațiilor de bullying;
- tehnici de management al clasei;
- intervenția educațională în situații de conflict;
- promovarea disciplinei pozitive.

Rezultate observate

Implementarea programului a generat efecte pozitive semnificative:

- reducerea numărului de conflicte raportate;
- creșterea sentimentului de siguranță în rândul elevilor;
- îmbunătățirea relațiilor dintre colegi;
- dezvoltarea competențelor de comunicare și cooperare;
- implicarea mai activă a părinților în viața școlii.

Cadrele didactice au raportat o participare mai bună a elevilor la activitățile școlare și o diminuare a comportamentelor disruptive.

Concluzii

Combaterea bullyingului necesită o abordare sistemică și colaborativă. Experiența implementării programului „Școala – spațiu sigur pentru fiecare copil" demonstrează că intervențiile bazate pe prevenție, educație socio-emoțională și colaborare între școală, familie și specialiști contribuie la crearea unui climat educațional sigur și incluziv.

Promovarea bunăstării copiilor reprezintă o responsabilitate comună, iar exemplele de bună practică trebuie diseminate și valorificate pentru dezvoltarea unei culturi școlare bazate pe respect, empatie și incluziune.

Bibliografie:

- American Psychological Association. (2020). *Publication Manual of the American Psychological Association* (7th ed.). APA Publishing.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at School: What We Know and What We Can Do*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Pânișoară, I. O. (2015). *Psihologia copilului modern*. Iași: Editura Polirom.
- Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 15(2), 112–120.
- UNESCO. (2019). *Behind the Numbers: Ending School Violence and Bullying*. Paris: UNESCO.
- Legea nr. 198/2023 a învățământului preuniversitar. Monitorul Oficial al României.
- Ministerul Educației. (2022). *Norme metodologice privind prevenirea și combaterea violenței psihologice – bullying în unitățile de învățământ preuniversitar*.
- Acest articol are dimensiunea și structura potrivite pentru publicare într-un volum de simpozion și poate fi extins la 4–5 pagini prin adăugarea unui studiu de caz real dintr-o unitate școlară din județul Cluj.

MANAGEMENTUL PREVENIRII BULLYINGULUI ÎN UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT – STRATEGII INSTITUȚIONALE ȘI EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ

Inspector școlar Moldovan Carmen
Inspectoratul Școlar Județean Maramureș

Crearea unui climat educațional sigur reprezintă una dintre prioritățile actuale ale sistemului de învățământ. Fenomenul bullyingului afectează dezvoltarea armonioasă a elevilor și poate genera consecințe emoționale, sociale și academice pe termen lung. Lucrarea prezintă modalități de prevenire și gestionare a comportamentelor de bullying prin implementarea unor măsuri instituționale coerente, bazate pe colaborarea dintre școală, familie, comunitate și serviciile specializate de sprijin educațional.

Cuvinte-cheie: *bullying, management educațional, climat școlar, siguranță, prevenție.*

Introducere

În ultimii ani, prevenirea violenței și a bullyingului a devenit o componentă esențială a managementului școlar. Numeroase studii evidențiază faptul că elevii care învață într-un mediu sigur și incluziv obțin rezultate școlare mai bune, dezvoltă relații sociale sănătoase și manifestă un nivel crescut de bunăstare emoțională.

CJRAE și unitățile de învățământ din județ au desfășurat constant activități dedicate prevenirii comportamentelor agresive și promovării relațiilor bazate pe respect și cooperare. Simpozionul „Împreună pentru bunăstarea copiilor” include o secțiune dedicată prevenirii bullyingului, evidențiind importanța diseminării exemplelor de bună practică. (CJRAE)

Rolul managementului școlar în prevenirea bullyingului

Combaterea bullyingului nu poate fi realizată exclusiv prin intervenții punctuale. Este necesară dezvoltarea unei culturi organizaționale orientate spre:

- respect reciproc;
- toleranță și incluziune;

- responsabilitate;
- comunicare eficientă;
- intervenție rapidă în situații de risc.

Conducerea unității de învățământ are responsabilitatea de a crea mecanisme funcționale de prevenire, monitorizare și intervenție.

Exemplu de bună practică

Programul „Școala Sigură – Comunitate Responsabilă”

În cadrul activităților de monitorizare și sprijin metodologic desfășurate la nivel județean, mai multe unități de învățământ au implementat un program integrat de prevenire a bullyingului.

Etapa I – Diagnosticul organizațional

Au fost aplicate:

- chestionare elevilor;
- chestionare părinților;
- fișe de observație pentru profesori;
- analiza incidentelor raportate.

Rezultatele au permis identificarea factorilor de risc și stabilirea măsurilor prioritare.

Etapa a II-a – Intervenția educațională

Au fost organizate:

- activități de dezvoltare socio-emoțională;
- campanii de informare privind bullyingul și cyberbullyingul;
- ateliere pentru părinți;
- sesiuni de consiliere individuală și de grup.

Etapa a III-a – Formarea personalului

Cadrele didactice au participat la activități de formare privind:

- identificarea timpurie a comportamentelor agresive;
- managementul conflictelor;
- comunicarea nonviolentă;
- tehnici de mediere școlară.

Etapa a IV-a – Monitorizarea și evaluarea

Comisiile pentru prevenirea și combaterea violenței au analizat periodic:

- numărul incidentelor;
- măsurile aplicate;
- eficiența intervențiilor;
- gradul de satisfacție al beneficiarilor.

Rezultate

Implementarea programului a condus la:

- reducerea numărului de incidente raportate;
- creșterea sentimentului de siguranță în rândul elevilor;
- îmbunătățirea relațiilor dintre elevi și profesori;
- implicarea activă a părinților în activitățile școlii;
- consolidarea colaborării cu CJRAE și partenerii comunitari.

De asemenea, cadrele didactice au raportat îmbunătățirea climatului educațional și creșterea gradului de implicare a elevilor în activitățile școlare.

Concluzii

Prevenirea bullyingului reprezintă o responsabilitate comună a tuturor actorilor educaționali. Experiența unităților de învățământ implicate demonstrează că succesul intervențiilor depinde de existența unei strategii instituționale coerente, susținută de managementul școlar, cadrele didactice, părinți și specialiști.

Promovarea unui mediu educațional sigur și incluziv contribuie direct la bunăstarea copiilor și la creșterea calității educației.

Bibliografie:

- Salmivalli, C. (2018). Peer relations and bullying. *Current Opinion in Psychology*, *19*, 74–79.
- UNESCO. (2019). *Behind the Numbers: Ending School Violence and Bullying*. UNESCO Publishing.
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023.

JOCUL CARE SCHIMBĂ RELAȚII
O ABORDARE BAZATĂ PE DOVEZI ȘTIINȚIFICE PENTRU PREVENIREA BULLYINGULUI ȘI A VIOLENȚEI ȘCOLARE

Consilier școar Mureșan Carmen

CJRAE Cluj

În fiecare zi, în școlile din întreaga lume, există copii care intră în clasă cu teama de a fi respinși, ridiculizați sau excluși. Pentru mulți dintre ei, bullyingul nu reprezintă un incident izolat, ci o experiență repetitivă care le afectează stima de sine, sentimentul de siguranță și încrederea în cei din jur. Dincolo de consecințele imediate, cercetările demonstrează că victimizarea școlară poate avea efecte de lungă durată asupra sănătății mintale, adaptării sociale și performanței academice.

În fața acestei realități, educația contemporană caută intervenții capabile să depășească simpla sancționare a comportamentelor agresive și să contribuie la construirea unor comunități școlare bazate pe respect, empatie și incluziune. În acest context se înscrie programul Erasmus+ „Game-Based Tools For Behavioral Challenges”, desfășurat în perioada 1–5 iunie 2026 la Valladolid, Spania, care a reunit specialiști din domeniul educației interesați de utilizarea jocurilor moderne ca instrumente de prevenire a bullyingului și a violenței școlare.

Programul a inclus ateliere dedicate comunicării și inteligenței emoționale, gestionării conflictelor sociale, dezvoltării controlului inhibitor, prevenirii comportamentelor agresive și

utilizării jocurilor de rol pentru abordarea provocărilor comportamentale. Experiențele trăite în cadrul acestei mobilități au oferit participanților oportunitatea de a observa direct modul în care jocul poate deveni un catalizator al schimbării relațiilor dintre oameni.

Literatura de specialitate evidențiază faptul că bullyingul nu este exclusiv rezultatul intențiilor individuale ale agresorului, ci un fenomen social complex, susținut de dinamica grupului, de normele relaționale și de pasivitatea martorilor. Din acest motiv, programe consacrate precum KiVa, Olweus sau Friendly Schools au mutat accentul de la intervențiile punitive către dezvoltarea competențelor socio-emoționale și consolidarea climatului școlar pozitiv.

Pornind de la această perspectivă, programul Erasmus+ a explorat modul în care jocurile moderne pot deveni instrumente de învățare experiențială, capabile să dezvolte competențe asociate reducerii comportamentelor agresive: empatia, autoreglarea emoțională, cooperarea, comunicarea asertivă și responsabilitatea socială.

Spre deosebire de metodele tradiționale de instruire, jocul permite participanților să învețe prin experiență directă. În timpul unei activități ludice, copiii nu doar discută despre respect sau cooperare, ci le trăiesc efectiv, observând în timp real consecințele propriilor alegeri asupra celorlalți.

Empatia – antidotul tăcut al agresivității

Una dintre cele mai importante concluzii desprinse din experiența programului este rolul esențial al empatiei în prevenirea bullyingului.

Numeroase studii arată că agresivitatea este frecvent asociată cu dificultăți în recunoașterea și înțelegerea emoțiilor celorlalți. Atunci când un copil nu reușește să perceapă suferința pe care o provoacă, probabilitatea adoptării unor comportamente agresive crește semnificativ.

Jocurile cooperative și cele bazate pe asumarea unor roluri diferite creează contexte în care participanții sunt invitați să privească lumea prin ochii altcuiva. Ei trebuie să interpreteze emoții, să anticipeze reacții, să ofere sprijin și să ia decizii care influențează bunăstarea grupului.

În timpul atelierelor desfășurate la Valladolid, am experimentat situații în care succesul nu depindea de performanța individuală, ci de capacitatea de a asculta, de a colabora și de a înțelege perspectiva celuilalt. Aceste experiențe au demonstrat că empatia nu poate fi predată exclusiv prin explicații teoretice; ea se construiește prin relații și experiențe autentice.

Primul workshop al programului a fost dedicat dezvoltării ***autoreglării emoționale și controlului inhibitor***, două componente fundamentale ale funcțiilor executive.

Participanții au fost implicați în situații care solicitau atenția distributivă, memoria de lucru, toleranța la frustrare și gestionarea emoțiilor generate de succes sau eșec. În timpul jocului, fiecare persoană a avut ocazia să observe propriile reacții și să reflecteze asupra modului în care acestea influențează comportamentul și relațiile cu ceilalți.

Această dimensiune este deosebit de importantă în contextul prevenirii violenței școlare. Cercetările indică faptul că impulsivitatea și dificultățile de autoreglare reprezintă factori predictivi ai agresivității reactive. Copiii care învață să își controleze reacțiile, să aștepte, să respecte reguli și să accepte pierderea dezvoltă, în același timp, mecanisme esențiale pentru gestionarea conflictelor și reducerea comportamentelor agresive.

Astfel, jocul devine un spațiu sigur în care elevii pot exersa comportamente pe care ulterior le vor transfera în situațiile reale de viață școlară.

O altă dimensiune centrală a programului a vizat ***dezvoltarea competențelor de comunicare și a inteligenței emoționale.***

Multe dintre conflictele dintre elevi apar nu din intenții negative, ci din incapacitatea de a exprima adecvat emoții, nevoi sau nemulțumiri. Prin mecanismele specifice jocurilor, participanții au fost provocați să negocieze, să argumenteze, să asculte activ și să colaboreze pentru atingerea unor obiective comune.

În mod natural, jocurile oferă feedback imediat asupra modului în care comunicăm. Un mesaj transmis agresiv poate genera rezistență; o comunicare clară și respectuoasă poate facilita cooperarea și succesul grupului. Această învățare experiențială este mult mai puternică decât simpla prezentare teoretică a regulilor de comunicare.

Printre cele mai valoroase activități ale programului s-au numărat jocurile de rol, utilizate pentru explorarea conflictelor sociale și a comportamentelor problematice.

Aceste jocuri reproduc simbolic procese întâlnite frecvent în situațiile de bullying: influența grupului, presiunea socială, manipularea, excluderea și rolul martorilor. Am avut posibilitatea să experimentez perspective diferite și să reflectez asupra emoțiilor asociate fiecărui rol.

Valoarea educațională a acestei metode constă în faptul că permite elevilor să înțeleagă experiența victimei fără a fi expuși unei situații reale de victimizare. În același timp, ei pot conștientiza impactul propriilor acțiuni și pot dezvolta sensibilitate față de vulnerabilitatea celor din jur.

Una dintre cele mai importante descoperiri ale cercetărilor privind bullyingul este faptul că agresiunea persistă adesea deoarece majoritatea celor care asistă aleg să nu intervină.

Multe dintre jocurile utilizate în cadrul programului încurajază participanții să își asume responsabilitatea pentru binele grupului, dezvoltând curajul moral, spiritul civic și capacitatea de a lua atitudine în favoarea celor vulnerabili, ***transformarea martorilor în apărători***.

Această schimbare de perspectivă este esențială. Prevenirea bullyingului nu presupune doar reducerea comportamentelor agresive, ci și formarea unor elevi capabili să devină susținători activi ai colegilor aflați în dificultate.

Experiența Erasmus+ „Game-Based Tools For Behavioral Challenges” demonstrează că jocurile moderne pot reprezenta mult mai mult decât activități recreative. Fundamentate pe principii validate de cercetarea psihologică și educațională, acestea constituie instrumente eficiente pentru dezvoltarea empatiei, autoreglării emoționale, comunicării și cooperării – competențe esențiale în prevenirea bullyingului și a violenței școlare.

Într-o perioadă în care școala este chemată să răspundă unor provocări sociale tot mai complexe, jocul oferă o resursă aparent simplă, dar profund transformatoare. Prin intermediul său,

copiii învață nu doar să câștige sau să piardă, ci să înțeleagă, să respecte și să aibă grijă unii de ceilalți. Iar aceasta poate fi una dintre cele mai valoroase lecții pe care educația le poate oferi. Site-uri recomandate: https://boardgamegeek.com/

Bibliografie:

- Valentin Benzing1* , Mirko Schmidt1, 2018, *A classroom intervention to improve executive functions in late primary school children: Too 'old' for improvements?* ; Institute of Sport Science, University of Bern, Switzerland, Department of Psychology, University of Bern, Switzerland
- Erasmus+ „Game-Based Tools For Behavioral Challenges"; Project code: 2025-1-RO01-KA121-ADU-000331255; Valladolid, Spania

EDUCAȚIA POZITIVĂ – UN INGREDIENT DE BAZĂ ÎN PREVENIREA BULLYINGULUI

(diseminare program de formare Erasmus+ KA1 Teacher Training Course "Positive Education: Social Emotional Learning" Barcelona, Spain, 18-22mai 2026)

Profesor consilier școlar Mureșan Lorena-Maria

CJRAE Cluj - Școala Gimnazială N. Titulescu, Școala Gimnazială O. Goga Cluj-Napoca

În perioada 18-22 mai 2026, împreună cu colega Paula Șimon-Negrea, profesor consilier școlar la CRAE Cluj, Liceul Waldorf Cluj-Napoca, am experimentat o frumoasă activitate de învățare la Barcelona în cadrul unui program Erasmus+ KA1, Teacher Training Course "Positive Education: Social Emotional Learning", organizat de Euromentor. Programul acestui curs a oferit tuturor cadrelor didactice participante (doisprezece la număr, din cinci țări - România, Turcia, Germania și Polonia) o incursiune profundă și bine structurată în educația pozitivă. Cursul a reprezentat un amestec echilibrat între rigoarea academică și învățarea experiențială, având ca scop principal dezvoltarea competențelor de învățare socio-emoțională (SEL) competențe necesare în activitatea cu elevii, inclusiv în activitățile de prevenire a comportamentelor nepotrivite în rândul acestora.

Cursul a fost construit în jurul arhitecturii modelului PERMA, conceput de Martin Seligman. În cadrul cursului, participanții au tradus fiecare literă a acronimului în instrumente concrete, gata de a fi replicate la clasă.

Astfel, „P” (positive emotions) - reprezentând **emoțiile pozitive** - prin tehnici simple, dar de impact, precum „3 lucruri bune” și „borcanul recunoștinței”, cadrele didactice au (re)învățat cum să cultive optimismul și reziliența în rândul elevilor în vederea minimizării altercațiilor dintre aceștia în cadrul grupului clasei. Aceste emoții pozitive nu se referă la a zâmbi forțat tot timpul, ci la cultivarea conștientă a unor stări precum recunoștința, satisfacția, inspirația și speranța. Emoțiile pozitive ne extind perspectiva asupra lumii și ne ajută să ne încărcăm bateriile pentru momentele grele iar un climat școlar încărcat cu emoții pozitive reduce semnificativ nivelul de frustrare și agresivitate al elevilor.

„E” (engagement) - **implicare**, se referă la starea de „flow” (flux) - acel moment în care ești atât de absorbit de o activitate (un hobby, un proiect la job, citit), încât uiți de timp, de oboseală și de tine însuți. Apare atunci când abilitățile tale se potrivesc perfect cu o provocare pe măsură. În mediul școlar plictiseala (datorată lipsei de implicare în ceva concret, interesant) din pauze sau din timpul orelor rigide este o sursă majoră de bullying. Pentru a o contracara, elevii pot fi implicați în proiecte interactive, cluburi de interes sau activități extrașcolare unde își pot folosi punctele tari.

”R” (relationships) - relații positive, se referă la faptul că oamenii sunt ființe sociale. Ca oameni, avem o nevoie evolutivă de a ne simți iubiți, sprijiniți și valorizați de ceilalți semeni. Relațiile autentice cu familia, prietenii sau colegii acționează ca un „amortizor” împotriva stresului și ne amplifică momentele de bucurie. În mediul școlar pot fi create rețele de sprijin între elevi: elevii mai mari pot deveni mentori pentru cei mai mici, sau elevii noi pot fi asociați cu elevi din clasă care să se ocupe de introducerea lor în colectiv. Bullying-ul prosperă unde există izolare dar relațiile solide îl blochează!

Așadar, „E” - reprezintă implicarea activă iar „R” – relațiile autentice - concepte care în cadrul cursului au fost evidențiate prin activități dinamice de tip *„ensemble dancing”* – cu scop în dezvoltarea conexiunii non-verbale, a atenției depline (mindfulness) și a sentimentului de apartenență la un grup și activități dinamice de tip *„energy ball”*(pentru dinamizarea grupului și antrenarea atenției focalizate, vizând creșterea nivelului de energie, îmbunătățirea concentrării, dezvoltarea comunicării non-verbale și stabilirea contactului vizual autentic). Aceste activități au subliniat importanța conexiunii umane, coeziunii de grup și a prezenței depline în interacțiunile zilnice dintre oameni, utile în contracararea fenomenului de bullying în mediul școlar.

„M” (meaning) reprezintă sens sau semnificație, scop. Fericirea de moment e excelentă, dar avem nevoie și de un scop. ”Meaning” se referă la apartenența și dedicarea față de ceva mai mare decât propria persoană: cariera, familia, voluntariatul, o cauză socială sau o credință spirituală. Elevii trebuie implicați în proiecte cu impact real - voluntariat, organizarea unei campanii anti-bullying conduse chiar de ei, sau înfrumusețarea școlii – activități care îi ajută să simtă că aparțin unei comunități cu un scop nobil, fapt care crește empatia în defavoarea bullyingului.

”A” (accomplishment) se referă la realizare sau succes. Ca oameni avem nevoie să simțim că progresăm și că obținem rezultate în cee ace facem. Stabilirea și atingerea unor obiective (mici

sau mari) ne hrănesc respectul de sine și ne oferă un sentiment de competență și mândrie personală. Pentru ilustrarea acestor concept procesul s-a mutat în zona de reflecție profundă prin explorarea modelului japonez Ikigai și stabilirea de obiective SMART, asigurând astfel o finalitate pragmatică și aplicabilă a învățării. În ceea ce privește elevii, este necesară recunoașterea publică a progresului personal, comportamentului civic, talentului artistic sau spiritului de echipă ale acestora. Elevii care se simt competenți și valoroși nu simt nevoia să îi umilească pe alții pentru a se ridica pe ei înșiși.

Unul dintre cele mai interesante momente ale programului a fost utilizarea spațiului public ca mediu de învățare, activitate pretabilă ulterior în activitățile cu elevii. Sesiunile desfășurate pe Plaja Barceloneta și în Parcul Ciutadella au demonstrat practic cum natura poate deveni un aliat în reglarea emoțională, esențială pentru elevii vulnerabili. În aceste decoruri naturale, împreună cu cadrele didactice din grup am experimentat exerciții de mindfulness precum „Square breathing" (respirația în pătrat) și „54321 senses", tehnici de respirație pentru ancorarea în prezent și reducerea anxietății, care pot fi utilizate ulterior în rândul elevilor atât în vederea gestionării eficiente a potențialelor situații de bullying cât și doar pentru o recalibrare emoțională, la nevoie.

Activități precum „Wellbeing scavenger hunt" (o "vânătoare de comori a stării de bine" care preia formatul clasic al unui joc de orientare și îl transformă într-un instrument puternic de mindfulness, conectare și activare senzorială, unde participanții sunt provocați să caute stări, emoții, texturi și conexiuni în mediul înconjurător) și realizarea de sculpturi de grup în aer liber (tehnică ce combină elemente de teatru-imagine, artă colaborativă și mișcare conștientă, fiind un instrument pentru reglarea emoțională, deoarece le permite participanților să „descarce" stări interne și concepte abstracte direct în limbajul corpului, experimentând în același timp ce înseamnă să sprijini și să fii sprijinit la propriu) au subliniat importanța vitală a mișcării și a interacțiunii fizice în procesul de învățare și eliberare a stresului, tehnici utile în asigurarea stării de bine a elevului atât în contextul academic cât și în afara acestuia.

O atenție deosebită în cadrul cursului a fost acordată trecerii de la "Fixed mindset" (mentalitate rigidă) la un "Growth mindset" (mentalitate de creștere). Mentalitatea rigidă este (pe scurt) evidențiată prin evitarea provocărilor, de frica de eșec și de incompetență, efortul fiind privit ca un semn de slăbiciune, iar eșecul este văzut ca un verdict final care definește lipsa de valoare a persoane, critica fiind luată personal. Persoana cu un astfel de set mintal devine defensivă sau

ignoră feedback-ul constructiv. Mentalitatea de creștere este (pe scurt) caracterizată prin faptul că provocările sunt privite ca o oportunitate de evoluție, efortul ca un motor esențial și calea către măiestrie, iar critica o sursă de feedback.

Trecerea de la o mentalitate rigidă la una de creștere prin activități experiențiale nu se face prin teorie, ci prin reconfigurarea modului în care creierul și corpul reacționează la greșeală, noutate și disconfort. Referitor la activitățile precizate mai sus voi exemplifica cum exact, prin joc se poate exersa trecerea de la un set mintal la altul, trecere necesară ăn cazul copiilor cu probleme de emoționale sau de comportament/ relaționare.

De exemplu, în exercițiul ”energy ball” este vorba despre reîncadrarea „eșecului” ca feedback, mecanismul fiind acela că, într-un joc rapid, când „mingea” scapă sau conexiunea se pierde, nu există note sau pedepse, ci doar râsete și reluarea jocului. Prin urmare, prin acest joc creierul învață fizic că o greșeală nu este un verdict final asupra valorii personale, ci doar o simplă informație care îți spune să fii mai atent data viitoare.

În exercițiul ”sculpturi de grup” când o echipă încearcă să exprime un concept dificil prin corp, prima încercare este adesea stângace, însă prin ajustări, comunicare și sprijin reciproc, sculptura reușește. Astfel, monologul interior se schimbă de la „Nu sunt bun la asta” la „Nu ne-a ieșit încă, dar dacă schimbăm unghiul sau ne sprijinim diferit, vom reuși”.

Discuțiile ghidate în jurul conceptului „The power of yet” (puterea lui „încă”) le-au oferit profesorilor participanți o nouă perspectivă asupra eșecului, gata spre a fi livrată ulterior elevilor: eșecul nu mai este privit ca un verdict final, ci ca o etapă firească și necesară în procesul de evoluție. Integrarea artei a completat această transformare interioară. Prin exerciții de poezie colectivă și personală („I am poem”, „We are poem”) și prin crearea de colaje bazate pe punctele forte individuale, participanții au explorat profunzimile identității personale și de grup, învățând cum să aducă vulnerabilitatea creativă în școli.

De multe ori, bullying-ul (în cazul agresorului) este o manifestare a furiei neprocesate sau a unei nevoi de control; învățându-i pe elevi tehnicile de autoreglare (pauza de respirație), îi ajutăm să nu mai descarce acea tensiune pe ceilalți. Pentru victimă - gestionarea fricii și a anxietății în momentul critic o poate ajuta să nu reacționeze din impuls (plâns, furie extremă), reacții care, din păcate, adesea "hrănesc" comportamentul agresorului.

Elevii trebuie învățați diferența dintre pasiv, agresiv și asertiv. Îi putem antrena pe elevi să folosească "mesajele la persoana I" și o postură fermă, oferindu-le spre exersare replici asertive („Nu îmi place cum îmi vorbești. Oprește-te.”), rostite pe un ton calm, privind în ochi interlocutorul, fără să jignească înapoi. Asertivitatea dezarmează agresorul fără a escalada conflictul.

Gândurile ne influențează realitatea în care trăim. Bullying-ul funcționează mult pe bază de distorsiuni cognitive (etichetări, generalizări: "Toți râd de mine", "Sunt un ratat"). Prin tehnici simple de reîncadrare a gândurilor, un elev care trece prin asta poate înțelege că comportamentul agresorului spune ceva despre agresor, nu despre valoarea lui ca om. Înțelegerea acestui fapt poate ajuta la prevenirea internalizării traumei și scăderea stimei de sine.

Oferindu-le profesorilor spațiul de a-și recalibra propriul bine interior, programul prezentat pe scurt anterior a avut calitatea de a-și echipa participanții cu resursele emoționale și practice necesare pentru a se întoarce la catedră și a construi, zi de zi, un mediu școlar mult mai empatic, mai tolerant și, mai presus de toate, mult mai rezilient. Astfel, de la gestionarea emoțiilor, comunicare asertivă, tipare cognitive și până la setarea de limite - întreg conținultul acestui curs poate fi transpus în strategii concrete pentru a crea un mediu școlar mai sigur.

Programul nu s-a rezumat la activități pur recreative. Fiecare atelier a fost susținut de o fundamentare științifică riguroasă, având la bază lucrări de referință din psihologia modernă: Mihaly Csikszentmihalyi - cu teoria sa despre starea de flux, esențială pentru implicarea totală a elevilor în sarcini, Barbara Fredrickson - cu cercetările sale în psihologia pozitivă.

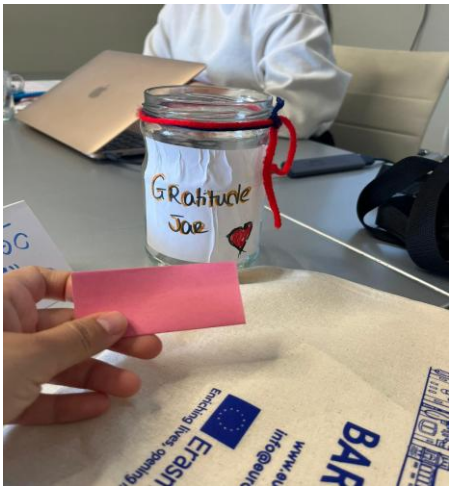

Bibliografie:

- *The Culture Map* by Erin Meyers, *Flow* by Mihaly Csikszentmihalyi, *The Power of Now* by Eckhart Toll Nonviolent Communication, Photon Education, Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000).
- Positive psychology: An introduction. American Psychologist, 55(1), 5-14., Fredrickson, B. L. (2001).
- The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. American Psychologist, 56(3), 218-226., Izard, C. E. (2010). The many meanings/aspects of emotion: Definitions, functions, activation, and regulation. Emotion Review, 2(4), 363-370.
- The Power of Yet

DEZVOLTAREA EMPATIEI ȘI COMPASIUNII LA ELEVI. ASPECTE ESENȚIALE ÎN PREVENIREA BULLYING-ULUI

Pascu Viorica -Angela

CJRAE CLUJ- Scoala Gimnaziala "Ioan Bob"

Empatia este în general descrisă ca abilitatea de a percepe perspectiva altei persoane, de a înțelege, simți, de a împărtăși trăirile celorlalți și de a răspunde la experiența de trăire a celuilalt, altfel spus, capacitatea de a recunoaște, înțelege și răspunde la emoțiile celorlalți. Fundamentală pentru dezvoltarea umană și sănătatea mintală, acestă capacitate se dezvolta de-a lungul vieții si este modelată de interacțiunea complexă între maturizarea biologică, învățarea socială și contextul cultural. Fiind *o piatră de temelie* a interacțiunii sociale umane, permițând indivizilor să rezoneze cu emoțiile celorlalți și să răspundă la acestea, aceasta implică procese interconectate, inclusiv recunoașterea emoțiilor, împărtășirea afectivă (contagiunea emoțională) și adoptarea perspectivei cognitive (mentalizarea).

Cuvântul englezesc *„empatie"* derivă din greaca veche (*„empatheia"*, care înseamnă „afecțiune fizică sau pasiune", iar in literatura de specialitate este descris ca existand "într-un spectru larg" un individ poate fi mai mult sau mai puțin empatic față de un alt individ, fiind o abilitate în proces de a fi studiată.

Capacitatea de a te imagina în locul celuilalt este un proces sofisticat, se pare ca acestă capacitate de bază, de a recunoaste emotiile celorlati, poate fi înnascută si poate fi dobandită inconstient. Studiile de specialitate susțin dezvoltarea acesteia de-a lungul vieții având baza în relația cu persoanele de atasament, relația cu părintele care a fost sau nu atent la nevoile copilului, i-a încurajat acestuia exprimarea emoțională, la încurajat în explorarea si dezvoltarea acestei abilități.

Definițiile empatiei cuprind o gamă largă de fenomene, inclusiv grija față de alte persoane și dorința de a le ajuta, experimentarea emoțiilor care se potrivesc cu cele ale altei persoane, discernerea a ceea ce gândește sau simte o altă persoană si diminuarea clarității diferentelor dintre sine si celalt. O persoană manifestă empatie atunci când comunică o recunoastere corectă a semnificației intenționale continue ale altei persoane a stărilor emoționale asociate și a caracteristicilor personale, într-un mod care pare corect și tolerabil pentru persoana recunoscută. Capacitatea cuiva de a recunoaște

sentimentele sau emoțiile corporale ale altei persoane este legată de capacitățile imitative ale cuiva și pare a fi înrădăcinată într-o capacitate înnăscută de a asocia mișcările corporale și expresiile faciale pe care le vede la altcineva cu sentimentele proprioceptive de producere a acelor mișcări sau expresii corespunzătoare.

În literatura de specialitate, empatia are doua componente majore: empatia afectivă si empatia cognitivă. **Empatia afectivă**, numită și *empatie emoțională,* este capacitatea de a răspunde cu o emoție adecvată stărilor mentale ale altcuiva. Capacitatea noastră de a empatiza emoțional se bazează pe contagiunea emoțională: a fi afectați de starea emoțională sau de excitație a altcuiva. Empatia afectivă poate fi împărțită în următoarele subcomponente: preocupare empatică: simpatie și compasiune pentru ceilalți ca răspuns la suferința lor; suferință personală: sentimente de disconfort și anxietate ca răspuns la suferința altcuiva. Nu există un consens cu privire la faptul dacă suferința personală este o formă de empatie sau, dimpotrivă, este ceva distinct de empatie. Poate exista un aspect de dezvoltare al acestei subdiviziuni. Sugarii răspund la suferința altora prin faptul că se supără și ei; abia la vârsta de doi ani încep să reacționeze în moduri orientate către ceilalți: încercând să ajute, să consoleze și să împărtășească. O altă subcomponenta este mentalizarea afectivă: cea care folosește indicii precum limbajul corpului, expresiile faciale, cunoștințele despre credințele și situația celuilalt și contextul pentru a înțelege mai multe despre ceea ce este empatizat.

Cea de-a doua componentă majoră e**mpatia cognitivă** este abilitatea de a înțelege perspectiva sau starea mentală a altuia. Termenii *„cogniție socială”* , *„adoptarea perspectivei”* , *„teoria minții* ” și *„mentalizare”* sunt adesea folosiți sinonim, dar din cauza lipsei de studii care compară teoria minții cu tipurile de empatie, nu este clar dacă acestea sunt echivalente. Empatia cognitivă poate fi subdivizată în următoarele subcomponente: adoptarea perspectivei: tendința de a adopta spontan perspectivele psihologice ale altora; fantezie : tendința de a te identifica cu personaje fictive; empatie tactică (sau strategică): utilizarea deliberată a adoptării perspectivei pentru a atinge anumite scopuri dorite; reglarea emoțiilor: un amortizor al procesului de contagiune emoțională care îți permite să empatizezi fără a fi copleșit de emoția cu care empatizezi.

Comunitatea științifică nu a ajuns la un consens asupra unei definiții precise a acestor constructe, dar există un consens cu privire la această distincție. Empatia afectivă și cea cognitivă sunt, de asemenea, independente una de cealaltă; cineva care empatizează puternic emoțional nu este neapărat capabil să înțeleagă perspectiva celuilalt.

Compasiunea și simpatia sunt termeni asociați cu empatia. O persoană simte compasiune atunci când observă că alții au nevoie, iar acest sentiment o motivează să ajute. La fel ca empatia, compasiunea are o gamă largă de definiții și presupuse fațete (care se suprapun cu unele definiții ale empatiei). Simpatia este un sentiment de grijă și înțelegere pentru cineva aflat în nevoie. Unele includ în simpatie o preocupare empatică pentru o altă persoană și dorința de a o "vedea mai bine" sau mai fericită.

Empatia este legată și de milă și contagiunea emoțională . Simțim milă față de ceilalți care ar putea fi în necaz sau au nevoie de ajutor. Acest sentiment este descris ca „a ne simți rău pentru cineva". Contagiunea emoțională apare atunci când o persoană (în special un bebeluș sau un membru al unei mulțimi) „captează" imitativ emoțiile pe care le manifestă ceilalți, fără a recunoaște neapărat că acest lucru se întâmplă.

Un alt aspect important al empatiei, respectiv, evoluției acestei abilități în timp este că; ea fiind atât o abilitate înnăscută cât si dezvoltată în timp, este dependentă de stadiile de dezvoltare. Unele cercetări susțin că factorii de mediu, cum ar fi stilul parental și relațiile, afectează dezvoltarea empatiei la copii. Lucrarea de față, nu își propune o expunere exhaustivă a acestui construct – empatie- ci are ca obiectiv transpunerea acestui construct si dezvoltarea ei, în exemple de bună practică, în munca cu elevii, fiind percepută ca un aspect important de a fi dezvoltat la elevi, în activitățile de prevenție a bullying-ului scolar si asta deoarece, empatia promovează relațiile prosociale și ajută la medierea agresivității.

Având în considerare aspectele descrise mai sus, în cele ce urmează, voi descrie una dintre activitățile realizate la clasele de elevi (gimnaziu), activitate care a avut drept obiectiv, dezvoltarea acestui construct la elevi- empatia – ca un aspect esențial în prevenirea bullying-ului scolar, activitate inclusă în cadrul programului de prevenție în decursul anului scolar curent. Astfel activitatea pe care o voi descrie, a fost ulterioară altor activități, în care elevii au identificat, clarificat aspecte ale bullying-ului scolar multifațetat; precum si profilul "actorilor", participanți la bullying: agresor, victimă, martori.

Am început activitatea printr-un joc (ce culori ne plac, hobby-uri avem) astfel încât sa evidențiez diversitatea umană, după care am recapitulat aspecte ale bullying-ului în mediul scolar. După aceste momente am propus să urmarim un scurt metraj (film) pe youtube "Colegul cel nou" film antibullying realizat de către Studioul de film si actorie Bistrița. Este prezentat modul în care este primit într-o clasă

de elevi, de gimnaziu/ liceu un coleg nou, care în fapt suferă de balbism. În film sunt foarte multe scene de bullying scolar, atât asupra colegului cel nou, cât si asupra celorlați. După vizionare, am explicat elevilor în ce constă balbismul ca afecțiune, care sunt modalitățile de tratament si câtă suferință poate cauza acestă tulburare. Au urmat momente de reflecție pentru situațiile de bullying din scurt metraj, explicarea gândurilor si a sentimentelor celor implicați; relatarea unor momente când ei au bolnavi sau când au fost în situații de bullying, precum si soluții pe care le pot avea în astfel de situații. Scurt metrajul, are un final pozitiv, când elevii relaționează în mod frumos si colegul cel nou este integrat în grupul de elevi, comunică cu acestia; se acceptă scuzele pentru comportamentele deviante.

În încheierea acestui lucrari si în special ca o concluzie în practica activităților de prevenție, considerăm deosebită utilitatea includerii a acestor activitäti, a mai multe ore în care să fie incluse aspecte/ activități sub diferite forme, care să aibă drept obiectiv: dezvoltarea empatiei la elevi.

Bibliografie:

- Cox CL, Uddin LQ, Di Martino A, Castellanos FX, Milham MP, Kelly C (2012). "The balance between feeling and knowing: affective and cognitive empathy are reflected in the brain's intrinsic functional dynamics". *Social Cognitive and Affective Neuroscience*.
- **7** (6): 727–37;
- Fang L., Bo C., Xinrong L., Yifan Z., Xiao Z.&Rui Z. (2024); Reciprocal Relations between Cognitive Empathy and Post-Traumatic Growth in School Bullying Victims; *Behav Sci (Basel)*;14(6):435;
- Sultan, M.A& Khan, N.N (2025). Rethinking empathy development in childhood and adolescence: a call for global, culturally adaptive strategies, *Sec. Human Developmental Psychology* Volume 16 - 2025 | https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1575249
    - https://en.wikipedia.org/wiki/Empathy

CLIMATUL ȘCOLAR ȘI FORMELE DE AGRESIVITATE RESIMȚITE DE ELEVII ROMI. STRATEGII DE PREVENIRE ȘI INTERVENȚIE

Pentea-Pop Rodica
CJRAE Bihor, jud. Bihor

Rezumat

Prezenta lucrare analizează climatul școlar și formele de agresivitate resimțite de elevii romi, valorificând datele unui studiu calitativ realizat prin focus-grupuri cu 21 de copii romi din patru comunități rurale din județul Bihor. Cercetarea pleacă de la trei indicatori ai bunăstării școlare, respectiv siguranța fizică, bunăstarea emoțională și integrarea socială, prin intermediul cărora sunt examinate manifestările concrete ale victimizării: agresiunea fizică între elevi, bullying-ul verbal exprimat prin porecle cu conotație etnică și conflictele recurente. Analiza relevă, totodată, că experiența școlară a copiilor romi este eterogenă și că, alături de dificultăți, aceștia identifică resurse importante, precum familia, sportul și propriile aspirații. În partea finală, lucrarea propune un ansamblu de strategii de prevenire și intervenție, fundamentate pe rezultatele cercetării și pe literatura de specialitate, orientate către construirea unui climat școlar incluziv și nediscriminatoriu.

Cuvinte-cheie: *climat școlar, bullying, victimizare, elevi romi, incluziune, intervenție.*

1. Introducere

În ultimii ani, România a înregistrat progrese notabile în domeniul drepturilor copilului, aliniindu-se la standardele internaționale în materie. Cu toate acestea, copiii romi continuă să se confrunte cu dificultăți semnificative, fiind frecvent expuși excluziunii sociale, discriminării și inegalităților privind accesul la educație și la alte servicii esențiale. Potrivit unui raport al organizației Salvați Copiii (2016), aproximativ 80% dintre copiii romi din România trăiesc în gospodării afectate de sărăcie, comparativ cu circa 25% dintre copiii neromi. Aceste disparități se

reflectă inclusiv în mediul școlar, în care calitatea relațiilor cu colegii și sentimentul de siguranță influențează în mod direct bunăstarea și parcursul educațional al elevilor.

Climatul școlar, definit prin calitatea relațiilor interpersonale, sentimentul de apartenență și gradul de siguranță resimțit de elevi, constituie un factor determinant pentru starea de bine a copiilor. Cercetări realizate în România arată că percepția elevilor asupra școlii ca mediu neprietenos reprezintă un predictor mai puternic al rezultatelor slabe decât etnia sau sărăcia luate separat (Surdu și Friedman, 2013), iar copiii care vorbesc limba romani acasă raportează cele mai scăzute niveluri de satisfacție în toate domeniile vieții (Băltătescu și Bacter, 2016). În cazul elevilor romi, riscurile sunt amplificate de prejudecăți și de stereotipuri etnice adânc înrădăcinate, care afectează atât imaginea de sine, cât și bunăstarea subiectivă a acestora (Dimitrova et al., 2013).

O mare parte din cunoașterea existentă despre copiii romi în educație provine din date cantitative, care îi descriu mai degrabă decât să îi asculte. Lucrarea de față valorifică rezultatele unui studiu calitativ asupra bunăstării copiilor romi în mediul școlar și se înscrie în preocuparea pentru bunăstarea copiilor vulnerabili, punând în centru vocea copiilor înșiși. Lucrarea urmărește două obiective. Primul vizează descrierea, în cuvintele copiilor, a formelor concrete de agresivitate și de victimizare resimțite în școală. Al doilea constă în propunerea unor strategii practice de prevenire și intervenție, formulate ca exemple de bună practică pentru un climat școlar incluziv.

2. Repere teoretice

Înțelegerea fenomenelor de agresivitate din mediul școlar și a efectelor acestora asupra elevilor romi se fundamentează pe câteva modele teoretice consacrate.

Teoria ecologică a dezvoltării umane, formulată de Bronfenbrenner (1979), evidențiază faptul că dezvoltarea copilului are loc în interacțiunea dintre mai multe sisteme, respectiv familia, școala, comunitatea și societatea în ansamblu. Climatul școlar aparține microsistemului cel mai apropiat de copil, iar calitatea relațiilor din acest spațiu influențează în mod direct bunăstarea sa. Conform acestei perspective, experiențele negative trăite la nivelul școlii nu rămân izolate, ci se propagă în celelalte sisteme ale vieții copilului.

Teoria rezilienței, dezvoltată de Rutter (1987), explică modul în care, în pofida adversităților, anumiți copii reușesc să se adapteze și să își mențină starea de bine. Capacitatea copiilor romi de

a-și imagina un viitor mai bun, observată în cadrul cercetării, reprezintă o expresie a rezilienței. Din această perspectivă, intervențiile eficiente sunt cele care consolidează factorii protectori, precum relațiile pozitive, sprijinul familiei și sentimentul de apartenență. Pe lângă aceste modele, abordarea intersecțională (Crenshaw, 1989) ajută la înțelegerea modului în care etnia, sărăcia și genul se întrepătrund în conturarea experienței școlare a elevilor romi.

3. Metodologia cercetării

3.1. Designul și participanții

Studiul a adoptat un design calitativ, de orientare interpretativă, menit să acceseze sensurile pe care copiii romi înșiși le atribuie experienței școlare. Datele provin din patru focus-grupuri realizate cu 21 de copii romi (12 băieți și 9 fete), cu vârste între 8 și 14 ani, înscriși în clasele a II-a, a IV-a și a VI-a, din patru comunități rurale ale județului Bihor: C., G., B. și C-B. Toți participanții au fost de etnie romă prin autoidentificare. Componența focus-grupurilor este prezentată în Tabelul nr. 1.

Comunitatea	n	Fete	Băieți	Vârsta (ani)	Nivel școlar
C	6	4	2	13–14	Clasa a VI-a
G	5	2	3	10–11	Clasa a IV-a
B	5	1	4	8–12	Clasele a II-a–a IV-a
C-B	5	2	3	8–12	Clasele a II-a–a IV-a
Total	**21**	**9**	**12**	**8–14**	**Clasele a II-a–a VI-a**

Tabelul nr. 1 *Componența focus-grupurilor*

3.2. Colectarea și analiza datelor

Focus-grupurile s-au desfășurat în incinta școlilor, în perioada 2022–2023, în limba română, cu folosirea limbii romani acolo unde a fost cazul. Discuțiile au urmat un protocol semistructurat, adaptat după domeniile tematice ale Anchetei Internaționale asupra Bunăstării Copiilor (ISCWeB),

și au îmbinat o sarcină proiectivă de tip hartă, în care copiii identificau oamenii, locurile și lucrurile importante pentru ei, cu întrebări deschise și cu o sarcină de tip „baghetă magică”, care îi invita să descrie ce ar schimba în viața lor. Sesiunile au fost înregistrate audio și transcrise cuvânt cu cuvânt. Durata a fost adaptată în funcție de vârstă, de la aproximativ 40 de minute la copiii mai mici până la o oră la cei mai mari.

Transcrierile au fost analizate prin analiză tematică, urmând cele șase faze descrise de Braun și Clarke (2006), atât inductiv, rămânând aproape de cuvintele copiilor, cât și deductiv, în raport cu cei trei indicatori ai bunăstării. Cercetarea a constituit componenta calitativă a unui proiect finanțat din fonduri europene, dedicat centrelor comunitare integrate (cod proiect PN4049), coordonat de Fundația Filantropia Oradea. Consimțământul informat în formă scrisă a fost obținut de la părinții copiilor, iar copiii și-au exprimat acordul verbal înainte de fiecare sesiune. Toate datele au fost anonimizate, copiii fiind identificați prin pseudonime.

4. Rezultate. Formele de agresivitate resimțite de elevii romi

Analiza datelor calitative relevă o prevalență îngrijorătoare a comportamentelor de victimizare, care afectează cei trei indicatori ai bunăstării școlare. Relatările copiilor nu au fost însă uniforme: alături de experiențe de agresiune și de excludere, mai mulți copii au descris școala ca pe o parte valoroasă a vieții lor, iar această eterogenitate constituie ea însăși un rezultat.

4.1. Siguranța fizică

Raportările referitoare la agresiunea fizică evidențiază vulnerabilitatea unora dintre copiii romi în fața violenței dintre elevi. Pentru o parte dintre ei, nesiguranța începea încă de pe drumul spre școală, așa cum reiese din relatarea unui băiat de doisprezece ani:

> *„Oamenii pe stradă sunt nervoși, strigă după noi, ne înjură. Într-o zi pe drumul spre școală s-a oprit o dubă neagră și ne-a chemat să ne dea dulciuri dacă ne urcăm, dar noi nu ne-am urcat și am fugit.”* (D., 12 ani)

În interiorul școlii, unii copii s-au declarat în siguranță, în timp ce alții au relatat episoade de lovire în pauze. Afirmația unui copil, respectiv „mi-aș dori să fie poliție în școală”, precum și

dorința altuia de a deveni jandarm denotă o percepție acută a lipsei de siguranță și indică necesitatea unor intervenții prompte, menite să îmbunătățească climatul școlar.

4.2. Bunăstarea emoțională

Bullying-ul verbal și stigmatizarea prin atribuirea de porecle peiorative constituie forme de micro-agresiune cu efecte negative asupra stimei de sine. Copiii au menționat porecle umilitoare precum „castorul" sau „tomberon", etichete care reflectă stereotipuri și prejudecăți etnice adânc înrădăcinate. Reacțiile copiilor la aceste etichete au fost variate și, ele înseși, grăitoare: unii au căutat să dezamorseze suferința, afirmând că au ignorat răutățile sau chiar că le place porecla, atitudini care pot fi citite ca strategii de a gestiona o amenințare emoțională recurentă. Textura emoțională a școlii a fost surprinsă concis de un băiat de paisprezece ani care, întrebat cum se simte la școală, a răspuns: „câteodată bine, câteodată rău". Pentru un alt copil, școala era „un chin, un loc unde ceilalți râd de tine și te fac să te simți prost".

4.3. Integrarea socială

Comportamentele de ridiculizare și conflictele recurente contribuie la marginalizarea și la excluderea socială a unora dintre copiii romi. Un băiat a relatat că unii colegi nu îl includeau în jocurile lor, iar un altul, orfan și nou în clasă, a descris că preferă să stea retras, ajungând la concluzia că ceilalți copii nu se vor juca cu el. Cu toate acestea, excluderea nu a fost universală: mai mulți copii au descris relații calde cu colegii, unul vorbind despre cum își împărțea mâncarea cu un coleg care nu avea, iar altul descriindu-și colegul de bancă drept cel mai bun prieten. Acest contrast arată că mediul școlar nu a produs o experiență unică pentru elevii romi și că calitatea relațiilor cu colegii a fost decisivă pentru sentimentul lor de incluziune.

4.4. Resurse și aspirații

Chiar și în relatările cele mai dificile, copiii au indicat surse de bunăstare care îi susțineau. Familia a fost cea dintâi, așezată în centrul hărților desenate de copii; un băiat a explicat că mama lui era „tot timpul lângă el, la bine și la rău". Fotbalul și joaca în aer liber au revenit ca a doua resursă, oferind experiențe de acceptare și de competență. În sfârșit, copiii și-au articulat aspirații care mergeau de la dorințe modeste până la viziuni ample: întrebați ce ar schimba, un elev de clasa a șasea a răspuns „mi-aș schimba viața, sensul", iar un altul și-a dorit pur și simplu „să fim fericiți". Capacitatea de a exprima asemenea speranțe, în fața unei greutăți evidente, este ea însăși un semn de reziliență.

Tabelul nr. 2 sintetizează cei trei indicatori și observațiile rezultate din răspunsurile participanților.

Indicator de bunăstare / interacțiune socială	**Întrebarea analizată**	**Observații (date calitative)**
Siguranță fizică	Ai fost lovit de alți copii la școală?	O parte dintre copiii romi raportează că au fost victime ale violenței fizice cel puțin o dată („am fost lovit de colegi", „sunt bătăi în pauze").
Bunăstare emoțională	Copii din școală ți-au dat porecle supărătoare?	Copiii romi raportează că au primit porecle peiorative cel puțin o dată (ex.: „castorul", „tomberon"), forme de micro-agresiune cu impact asupra stimei de sine.
Integrare socială	Sunt multe certuri între copii ca mine și ceilalți copii din școală?	Copiii romi raportează conflicte recurente cu ceilalți elevi, asociate cu marginalizare și excludere socială.

Tabelul nr. 2. *Analiza indicatorilor de bunăstare și a interacțiunilor sociale ale elevilor romi în mediul școlar*

5. Discuții

Rezultatele evidențiază faptul că experiențele de victimizare ale elevilor romi nu reprezintă evenimente izolate, ci se intersectează. Agresiunea fizică, bullying-ul verbal și excluderea socială se alimentează reciproc și erodează în mod simultan siguranța, starea emoțională și integrarea copilului. Analizate prin prisma teoriei ecologice, aceste experiențe specifice microsistemului școlar se răsfrâng asupra întregului parcurs de dezvoltare al copilului. Totodată, eterogenitatea relatărilor sugerează că rezultatele pentru copiii romi nu sunt determinate de etnie în sine, ci de calitatea relațiilor și de climatul pe care îl întâlnesc.

În același timp, cercetarea relevă o serie de resurse importante, respectiv centralitatea familiei ca sursă de sprijin emoțional, valoarea activităților recreative, îndeosebi a celor sportive, precum și capacitatea copiilor de a-și imagina un viitor mai bun. Aceste puncte forte, în acord cu teoria rezilienței, constituie fundamentul pe care pot fi construite intervențiile.

6. Strategii de prevenire și intervenție. Exemple de bună practică

Pe baza evidențelor empirice și a literaturii de specialitate, formulăm următoarele direcții de intervenție, menite să contribuie la crearea unui climat școlar incluziv și nediscriminatoriu.

- **Crearea unui climat școlar incluziv și nediscriminatoriu**, care să valorifice diversitatea și să promoveze respectul reciproc între elevi. În acest sens, pot fi organizate activități de cunoaștere interculturală, proiecte comune și momente de celebrare a diversității, astfel încât diferența să devină o resursă, iar nu un motiv de excludere.
- **Formarea cadrelor didactice în domeniul educației interculturale și al practicilor pedagogice incluzive.** Recunoașterea poreclelor peiorative și a micro-agresiunilor ca forme de bullying constituie un prim pas esențial, întrucât profesorii formați pot interveni prompt și pot preveni normalizarea unor astfel de comportamente.
- **Implementarea unor programe de prevenire a bullying-ului la nivelul întregii unități de învățământ**, prin reguli clare, prin mecanisme accesibile de raportare și prin supraveghere atentă în timpul pauzelor, respectiv în momentele și în spațiile în care copiii au semnalat cele mai multe incidente de agresiune fizică.
- **Dezvoltarea unor intervenții bazate pe mindfulness și pe inteligență emoțională**, aplicate în context școlar, în vederea sprijinirii elevilor în gestionarea eficientă a emoțiilor, în dezvoltarea rezilienței emoționale și a abilităților de relaționare.
- **Valorificarea sportului și a activităților recreative**, în special a fotbalului, menționat frecvent de copii, ca modalitate de integrare socială, de coeziune între elevi și de dezvoltare a unei imagini de sine pozitive.

- **Implicarea activă a familiilor și a comunităților rome** în viața școlii, prin recunoașterea rolului central al familiei în bunăstarea copiilor și prin construirea unei relații de încredere între școală și comunitate.
- **Oferirea unui sprijin academic și emoțional adaptat** elevilor care întâmpină dificultăți, prin consiliere școlară, prin mediere și prin mentorat, astfel încât experiențele negative să poată fi compensate prin relații de susținere.

7. Concluzii

Studiul evidențiază dificultățile complexe cu care se confruntă elevii romi în mediul școlar, de la agresiunea fizică și bullying-ul verbal până la excluderea socială, precum și impactul acestora asupra siguranței, a stării emoționale și a integrării lor. În egală măsură, cercetarea scoate în relief o serie de resurse valoroase, respectiv sprijinul oferit de familie, interesul pentru activitățile recreative și o reziliență remarcabilă, exprimată prin capacitatea copiilor de a-și imagina un viitor mai bun. Prin adoptarea unei abordări holistice, care vizează atât factorii ce generează experiențe negative, cât și valorificarea punctelor forte ale elevilor, se poate construi un mediu educațional în care toți copiii romi să se poată dezvolta. Crearea unui climat școlar incluziv nu constituie doar o măsură de prevenire a agresivității, ci reprezintă o condiție a bunăstării și a reușitei educaționale pentru toți elevii.

Bibliografie

- Băltătescu, S., & Bacter, C. (2016). Bunăstarea văzută prin ochii copiilor români. Oradea: Editura Universității din Oradea.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77–101.
- Bronfenbrenner, U. (1979). The Ecology of Human Development. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the Intersection of Race and Sex. University of Chicago Legal Forum, 1989(1), 139–167.
- Dimitrova, R., Chasiotis, A., Bender, M., & Van de Vijver, F. J. R. (2013). Collective identity and well-being of Roma adolescents in Bulgaria. International Journal of Psychology, 48(4), 502–513.
- Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. American Journal of Orthopsychiatry, 57(3), 316–331.
- Salvați Copiii (2016). Raport privind situația copiilor romi din România. București.
- Surdu, M., & Friedman, V. (2013). The roll-out of the school dropout phenomenon among Roma children. Roma Education Fund.

ROLUL MANAGEMENTULUI ȘCOLAR ÎN PREVENIREA BULLYINGULUI ȘI A COMPORTAMENTELOR AGRESIVE – EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ

Prof. Dr. Nicolae - Leontin Petruța
Prof. Ioana Petruța
Școala Gimnazială Ceanu Mare, jud. Cluj

Introducere

În ultimii ani, fenomenul bullying-ului a devenit una dintre cele mai discutate probleme din mediul educațional, atât la nivel internațional, cât și în școlile din România. Dincolo de formele evidente de agresivitate fizică, în activitatea de zi cu zi pot fi observate frecvent situații de agresivitate verbală, excludere socială, intimidare, umilire sau conflicte desfășurate în mediul online. Aceste comportamente afectează dezvoltarea emoțională a elevilor, relațiile dintre colegi, rezultatele școlare și climatul general al școlii.

Experiența acumulată în activitatea managerială și didactică arată faptul că prevenirea bullying-ului nu se poate realiza exclusiv prin aplicarea unor sancțiuni, ci prin construirea unui mediu educațional sigur, echilibrat și bazat pe comunicare, respect și colaborare între școală, familie și comunitate.

În cadrul unităților de învățământ, managementul școlar are un rol esențial în identificarea timpurie a situațiilor conflictuale, în coordonarea activităților preventive și în crearea unui climat educațional care să favorizeze siguranța emoțională a elevilor. Din experiența practică acumulată în activitatea desfășurată în școală, se poate observa că intervențiile rapide, comunicarea eficientă și activitățile preventive desfășurate constant contribuie semnificativ la diminuarea comportamentelor agresive.

1. Bullyingul și agresivitatea în mediul școlar actual

Bullyingul reprezintă o formă de violență psihologică manifestată prin comportamente repetate de intimidare, umilire, excludere sau agresivitate îndreptate asupra unui elev. În multe

situații, aceste comportamente apar aparent sub forma unor glume sau conflicte minore, însă efectele asupra elevilor pot deveni serioase pe termen lung.

În activitatea școlară sunt întâlnite diferite forme de bullying: agresivitatea verbală, etichetarea, poreclirea, răspândirea de informații jignitoare, izolarea socială, amenințările, intimidarea prin intermediul rețelelor sociale sau conflictele repetate dintre grupuri de elevi. De multe ori, elevii care devin victime evită să vorbească despre aceste situații din teama de a nu fi marginalizați și mai mult.

În experiența didactică și managerială se poate observa faptul că fenomenul este influențat de mai mulți factori: lipsa comunicării în familie, influența mediului online, dorința de afirmare în grup, dificultățile emoționale sau modelele agresive promovate în societate. Totodată, agresivitatea școlară apare frecvent în contexte aparent banale, precum pauzele, activitățile extracurriculare sau interacțiunile desfășurate în mediul virtual.

Consecințele bullyingului nu afectează doar victima, ci întregul climat educațional. Elevii își pot pierde încrederea în sine, pot deveni anxioși, retrași sau pot manifesta dificultăți de adaptare școlară. În același timp, conflictele repetate influențează relațiile dintre elevi și reduc sentimentul de siguranță în mediul școlar.

2. Rolul managementului școlar în prevenirea comportamentelor agresive

Managementul școlar are responsabilitatea de a crea un climat educațional bazat pe respect reciproc, colaborare și siguranță emoțională. Din perspectiva experienței manageriale, prevenirea bullyingului trebuie abordată permanent, nu doar în momentul apariției unor incidente.

Un rol important îl are monitorizarea relațiilor dintre elevi și identificarea timpurie a situațiilor conflictuale. Comunicarea constantă cu diriginții, profesorii, consilierul școlar și părinții permite observarea schimbărilor de comportament și intervenția rapidă în situațiile cu potențial de escaladare.

În activitatea managerială desfășurată în școală, s-a constatat că măsurile preventive au efecte mai bune decât intervențiile aplicate exclusiv după apariția conflictelor. Organizarea activităților tematice, implicarea elevilor în proiecte educaționale, promovarea respectului reciproc și dezvoltarea competențelor socio-emoționale contribuie la reducerea tensiunilor dintre elevi.

De asemenea, colaborarea dintre școală și familie reprezintă un element esențial. În numeroase situații, dialogul echilibrat cu părinții și consilierea elevilor au contribuit la rezolvarea conflictelor înainte ca acestea să se transforme în situații grave de agresivitate.

Un management eficient presupune și stabilirea unor reguli clare privind comportamentul elevilor, precum și aplicarea consecventă a măsurilor educative. Elevii trebuie să înțeleagă faptul că orice formă de violență fizică sau psihologică are consecințe și că școala reprezintă un spațiu sigur pentru toți copiii.

3. Exemple de bună practică aplicate în activitatea școlară

În cadrul activităților desfășurate la nivelul școlii au fost implementate diferite măsuri preventive și educative care au contribuit la reducerea conflictelor dintre elevi și la îmbunătățirea climatului școlar.

Una dintre măsurile eficiente a fost organizarea periodică a activităților de consiliere și dezbatere privind relațiile dintre elevi, comunicarea nonviolentă și efectele bullyingului asupra dezvoltării emoționale. Elevii au fost încurajați să discute deschis despre situațiile întâlnite și despre modalitățile prin care pot solicita sprijin.

De asemenea, activitățile desfășurate în cadrul orelor de dirigenție au urmărit dezvoltarea empatiei, respectului reciproc și a responsabilității față de colegi. În multe situații, implicarea elevilor în activități de grup și proiecte educaționale a contribuit la reducerea conflictelor și la îmbunătățirea relațiilor dintre aceștia.

O altă măsură importantă a fost colaborarea permanentă cu părinții și consilierul școlar. Comunicarea rapidă în cazul apariției unor conflicte și implicarea familiei în procesul educațional au avut un rol important în prevenirea agravării situațiilor de agresivitate.

În activitatea managerială s-a acordat o atenție deosebită supravegherii elevilor în timpul pauzelor și identificării zonelor sau situațiilor cu risc crescut de apariție a conflictelor. Intervenția rapidă și dialogul echilibrat au contribuit la soluționarea eficientă a multor situații tensionate.

Totodată, organizarea activităților extracurriculare, a proiectelor educative și a întâlnirilor tematice cu reprezentanți ai comunității locale, ai poliției și ai instituțiilor partenere a avut un impact pozitiv asupra comportamentului elevilor și asupra conștientizării efectelor violenței școlare.

4. Colaborarea școală – familie – comunitate

Prevenirea bullyingului și a comportamentelor agresive nu poate fi realizată exclusiv de către școală. Experiența practică demonstrează faptul că implicarea familiei și colaborarea cu instituțiile comunității locale au un rol esențial în dezvoltarea unui climat educațional echilibrat.

În numeroase situații, colaborarea eficientă cu părinții a contribuit la identificarea cauzelor unor comportamente problematice și la găsirea unor soluții adecvate pentru sprijinirea elevilor. Dialogul constant dintre profesori și familie facilitează monitorizarea comportamentului elevilor și permite intervenția rapidă în situațiile conflictuale.

Parteneriatele educaționale desfășurate cu reprezentanți ai poliției, ai serviciilor de asistență psihopedagogică și ai altor instituții locale au avut un rol important în activitățile de informare și prevenire. Elevii au avut posibilitatea de a participa la activități interactive și dezbateri privind consecințele agresivității și importanța respectării regulilor de conviețuire socială.

Crearea unui mediu școlar sigur presupune colaborarea tuturor factorilor implicați în educația copiilor. Atunci când școala, familia și comunitatea transmit mesaje comune privind respectul, toleranța și responsabilitatea, elevii dezvoltă mai ușor comportamente pozitive și relații sănătoase cu cei din jur.

Concluzii

Fenomenul bullyingului reprezintă o provocare importantă pentru mediul educațional actual, iar prevenirea acestuia necesită implicare permanentă, echilibru și colaborare între toți factorii educaționali. Din experiența managerială și didactică acumulată de-a lungul activității profesionale, se poate afirma că prevenția, comunicarea și intervenția rapidă sunt elemente esențiale în reducerea comportamentelor agresive.

Managementul școlar are un rol major în crearea unui climat educațional sigur și echilibrat, în care elevii să se simtă respectați și sprijiniți. Activitățile preventive, colaborarea cu familia, implicarea consilierului școlar și dezvoltarea relațiilor bazate pe respect reciproc contribuie semnificativ la diminuarea conflictelor și la îmbunătățirea climatului școlar.

Școala trebuie să rămână un spațiu al siguranței, al dialogului și al dezvoltării armonioase a copiilor, iar combaterea bullyingului trebuie privită ca o responsabilitate comună a întregii comunități educaționale.

Bibliografie:

- UNESCO. Behind the Numbers: Ending School Violence and Bullying. UNESCO Publishing, Paris, 2019.
- Legea nr. 221 din 18 noiembrie 2019 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011.
- Ministerul Educației și Cercetării. Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 221/2019 privind violența psihologică – bullying, aprobate prin Ordinul nr. 4.343/2020.
- Olweus, D. Bullying at School: What We Know and What We Can Do. Blackwell Publishing, Oxford, 1993.
- Coloroso, B. The Bully, the Bullied and the Bystander. HarperCollins Publishers, New York, 2016.
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023.

EDUCAȚIA EMOȚIONALĂ LA VÂRSTA PREȘCOLARĂ CA FORMĂ DE PREVENIRE A BULLYINGULUI

Pintea Ioana-Alexandra

Profesor educație timpurie Grădinița cu P.P.Micul Prinț

Educația emoțională reprezintă o componentă esențială a dezvoltării armonioase a copilului preșcolar, contribuind la formarea comportamentelor socio-emoționale necesare pentru integrarea și adaptarea în mediul social. În contextul creșterii preocupărilor privind manifestările de bullying încă de la vârste mici, dezvoltarea inteligenței emoționale devine o strategie eficientă de prevenire a comportamentelor agresive. Prin activități care facilitează recunoașterea, exprimarea și gestionarea emoțiilor, copiii învață să manifeste empatie, respect și toleranță față de ceilalți. Lucrarea evidențiază rolul educației emoționale în mediul preșcolar și impactul acesteia asupra prevenirii bullyingului.

Cuvinte-cheie: *bullying, educație emoțională, empatie, preșcolar, comportamente socio-emoționale.*

Educația emoțională la vârsta preșcolară ca formă de prevenire a bullyingului

Perioada preșcolară reprezintă o etapă fundamentală în dezvoltarea personalității copilului, fiind momentul în care se formează primele relații sociale și se consolidează comportamentele care vor influența integrarea sa ulterioară în comunitate. În acest context, educația emoțională dobândește o importanță deosebită, deoarece contribuie la dezvoltarea capacității copiilor de a-și identifica, exprima și controla emoțiile, precum și de a înțelege emoțiile celor din jur.

Bullyingul este definit ca un comportament agresiv repetat, intenționat, manifestat într-un context caracterizat de un dezechilibru de putere între agresor și victimă (Olweus, 1993). Deși fenomenul este asociat frecvent cu perioada școlară, cercetările arată că forme incipiente ale acestuia pot apărea încă din grădiniță, sub forma excluderii din grup, a tachinărilor repetate, a intimidării verbale sau a agresivității fizice.

Educația emoțională urmărește dezvoltarea inteligenței emoționale, concept definit de Goleman (1995) ca abilitatea de a recunoaște și gestiona propriile emoții, precum și de a înțelege și influența emoțiile celorlalți. În mediul preșcolar, aceasta se realizează prin activități ludice, povești terapeutice, jocuri de rol, discuții ghidate și exerciții de cooperare, care îi ajută pe copii să înțeleagă consecințele comportamentelor lor asupra celor din jur.

Un comportament foarte important care se dezvoltă prin educația emoțională este empatia. Copiii care reușesc să identifice emoțiile celorlalți și să înțeleagă impactul propriilor acțiuni sunt mai puțin predispuși să manifeste comportamente agresive. Totodată, dezvoltarea empatiei îi ajută să ofere sprijin colegilor aflați în dificultate și să contribuie la crearea unui climat educațional pozitiv.

Activitățile desfășurate în grădiniță pot avea un rol preventiv semnificativ. De exemplu, lectura poveștilor cu tematică emoțională oferă oportunități de reflecție asupra sentimentelor personajelor și asupra modului în care conflictele pot fi rezolvate pașnic. Jocurile de cooperare stimulează colaborarea și respectul reciproc, iar discuțiile despre emoții îi ajută pe copii să găsească modalități adecvate de exprimare a frustrărilor și nemulțumirilor.

Un alt aspect important îl reprezintă dezvoltarea autoreglării emoționale. Copiii care învață să își controleze impulsurile și să gestioneze emoțiile negative, precum furia sau frustrarea, sunt mai puțin predispuși să recurgă la agresivitate. Prin intermediul strategiilor de calmare, al exercițiilor de respirație și al dialogului constructiv, educatorii pot contribui la dezvoltarea unor comportamente prosociale și la reducerea conflictelor dintre copii.

Rolul educatorului este esențial în acest proces. Acesta creează un mediu sigur și incluziv, promovează relații bazate pe respect și oferă modele pozitive de comunicare și rezolvare a conflictelor. De asemenea, colaborarea cu familia este indispensabilă, deoarece valorile și comportamentele promovate în mediul familial influențează semnificativ dezvoltarea socio-emoțională a copilului.

Studiile de specialitate evidențiază faptul că programele de educație socio-emoțională implementate încă din perioada preșcolară contribuie la reducerea comportamentelor agresive, la îmbunătățirea relațiilor dintre copii și la creșterea sentimentului de apartenență la grup. Astfel, educația emoțională nu reprezintă doar o componentă complementară a procesului instructiv-educativ, ci o condiție necesară pentru prevenirea bullyingului și pentru formarea unor viitori adulți echilibrați și responsabili.

Un exemplu de activități de educație emoțională desfășurate în grădiniță îl reprezintă cele realizate prin intermediul Programului „DA, POT!”. Acest program contribuie la dezvoltarea încrederii în sine, a empatiei și a abilităților de relaționare ale copiilor. Prin jocuri interactive, povești, discuții despre emoții și activități de cooperare, copiii învață să își recunoască și să își exprime sentimentele într-un mod adecvat, să respecte diferențele dintre colegi și să găsească soluții pașnice în situații conflictuale. Astfel, programul susține formarea unui climat pozitiv în grupă și contribuie la prevenirea comportamentelor de tip bullying.

Concluzii

Prevenirea bullyingului trebuie să înceapă încă din primii ani de viață, prin cultivarea comportamentelor socio-emoționale care stau la baza relațiilor interpersonale sănătoase. Educația emoțională oferă copiilor instrumentele necesare pentru a-și înțelege și gestiona emoțiile, pentru a manifesta empatie și pentru a rezolva conflictele într-un mod constructiv. Prin activități adecvate vârstei și prin colaborarea dintre grădiniță și familie, se poate construi un mediu educațional sigur, incluziv și lipsit de comportamente de intimidare. Astfel, educația emoțională devine una dintre cele mai eficiente strategii de prevenire a bullyingului încă de la vârsta preșcolară.

Bibliografie

- Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education and Development, 17*(1), 57–89.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Blackwell Publishing.

STRATEGII REALE PENTRU COMBATEREA BULLYING-ULUI ȘI PARTENERIATUL CU FAMILIA

Profesor Consilier Școlar Poenaru Maria Alexandra

Școala Gimnazială General David Praporgescu, Câineni

Școala Gimnazială Copăceni, Racovița, județul Vâlcea

În ultimii ani, violența școlară și bullying-ul s-au mutat de pe holurile școlii în buzunarele elevilor, pe telefoane. Astăzi, ca consilier școlar, rareori mai gestionez un conflict fizic în curte; în schimb, descurc zilnic ițe complicate de cyberbullying, grupuri de WhatsApp create special pentru a exclude un coleg, stickere jignitoare făcute în pauze și campanii de denigrare pe TikTok sau Instagram.

Când fenomenul explodează și ajunge în cabinetul meu, aud adesea aceleași reacții: profesorii spun că nu au control asupra a ceea ce fac copiii pe telefoane, iar părinții, de cele mai multe ori defensivi, declară că ***„al meu nu ar face niciodată așa ceva”.*** În acest triunghi tensionat, abordările formale — comisiile de disciplină, referatele sau orele de dirigenție în care doar se citește un regulament — nu mai au niciun impact. Avem nevoie de o strategie vie, bazată pe activități concrete și pe o reconstrucție completă a relației cu familia.

Activități educative care funcționează (și de ce exercițiile clasice dau greș)

Dacă le ținem elevilor o prelegere despre cât de rău este bullying-ul, vor da din cap politicos, iar în pauză vor continua aceleași comportamente. Din practica mea de la cabinet, am observat că empatia nu se predă, ci se experimentează. Iată ce activități au adus schimbări reale în dinamicile claselor cu care am lucrat:

Teatrul Forum (Schimbarea perspectivei): În loc să le spunem ce simte o victimă, punem în scenă o situație banală de excludere din școala lor. Regula este simplă: piesa se oprește în momentul culminant, iar spectatorii (elevii din clasă) trebuie să intre în rolul martorilor și să schimbe finalul.

Când un elev „bătăuș” este pus în poziția de a juca rolul celui marginalizat, ceva se deblochează în interiorul lui.

„Grupul de impact” (Metoda No-Blame): Atunci când identific un caz de bullying, în loc să pedepsesc agresorul în fața tuturor (ceea ce adesea îi crește resentimentele și îl înverșunează), creez un grup format din agresor, câțiva lideri pozitivi ai clasei și martori neutri. Nu căutăm vinovați, ci le spun: *„X nu se simte bine la școală din cauzele acestea. Cu ce putem ajuta fiecare dintre noi ca el să vină liniștit la ore?”*, responsabilizarea directă a grupului de semeni (peer-pressure pozitiv) rezolvă problema mult mai rapid decât o notă scăzută la purtare. Apoi îl duc în cabinet și îl responsabilizez printr-o alianță: „*Am observat că ai o influență uriașă în clasă. Oamenii te urmăresc și te copiază. În momentul ăsta, X suferă foarte mult. Cum poți folosi puterea ta ca să îl ajuți să se simtă și el primit în grup?”*.

Audit-ul siguranței făcut de elevi: Îi provoc pe copii să deseneze o „*hartă a riscurilor”* din școală. Ei știu cel mai bine unde se întâmplă lucrurile: în spatele sălii de sport, la băi sau în unghiurile moarte ale camerelor video. Implicându-i în securizarea spațiului lor, le redăm controlul și responsabilitatea.

„Gherila” digitală (Cyberbullying): Știi că abuzul începe la școală și continuă 24/7 pe grupuri de WhatsApp („Grupul fără X”), Discord sau TikTok. Strategia ta este implementarea unui Protocol de igienă digitală la nivelul clasei (agreat cu părinții și dirigintele): de exemplu, stabilirea unei reguli ca grupurile oficiale ale clasei să fie moderate strâns de un adult, iar copiii să fie învățați tehnic cum să raporteze, să blocheze și să strângă dovezi (screenshot-uri) în loc să răspundă la provocări.

Aici intervine magia muncii mele individuale, unde aplic strategii diferențiate pentru cele două fețe ale aceleiași monede:

Pentru copilul țintă (Victima): Strategia nu este să-i spun „ignoră-i”, pentru că este imposibil. În cabinet, lucrez pe reconstrucția stimei de sine și pe strategii de „scut emoțional”. Îl învăț tehnici de comunicare asertivă (cum să mențină contactul vizual, cum să folosească tehnica fogging — a răspunde cu un ton neutru, de tipul *„Este părerea ta”,* refuzând să ofere agresorului reacția de plâns sau furie pe care o caută).

Pentru copilul cu comportament agresiv: Eu vad dincolo de masca de „băiat dur". Strategia mea este să descopar ce suferință sau traumă strigă prin acea agresivitate. Adesea în spatele unui agresor de la școală se află o victimă de acasă (părinți extrem de rigizi, abuzivi sau, din contră, complet absenți). Îl învaț în cabinet alfabetizare emoțională și managementul furiei — cum să obțină statut și atenție în moduri pozitive (sport, proiecte, roluri de lider).

Parteneriatul Școală–Familie: De la reproșuri la Alianță Terapeutică

Cea mai mare barieră în gestionarea bullying-ului în ziua de azi este defensiva părinților. Profesorii au tendința de a chema părinții la școală pentru a-i certa sau sancționa. Strategia mea de consilier este complet diferită: scoaterea părintelui din defensivă. Pentru a transforma această barieră într-o colaborare, am schimbat radical modul de abordare din cabinet.

Când aducem părintele unui copil agresor în cabinet, nu deschidem procese de intenție. Strategia este să spun: *„Sunt îngrijorată de nivelul de furie pe care Andrei îl manifestă. Copiii fericiți nu rănesc alți copii. Haideți să vedem ce se întâmplă în universul lui interior și cum îl putem ajuta împreună".* În acel moment, părintele nu se mai simte atacat, ci devine partenerul meu în procesul de schimbare.

Cum implicăm comunitatea de părinți?

Bullying-ul nu este doar problema dintre doi copii, este problema întregii clase. De aceea, am înlocuit ședințele clasice cu părinții (unde se vorbește doar despre bani și note) cu ateliere de parenting interactive.

În cadrul acestor întâlniri, punem pe masă teme grele: *„Cum gestionăm ecranele?", „Cum vorbim cu copiii noștri despre violența online?"* sau *„Ce facem când copilul nostru ne spune că este lăsat singur în pauze?".* Când părinții dintr-o clasă ajung să se cunoască, să își împărtășească vulnerabilitățile și să cadă de acord asupra unor reguli comune (de exemplu, o oră limită pentru mesajele pe grupul clasei seara), rețeaua de siguranță din jurul copiilor se dublează.

Ca consilier școlar, după sute de ore petrecute în cabinet ascultând atât plânsul mut al copiilor țintă, cât și furia mascată a celor care agresează, concluzia mea este una singură: bullying-ul nu se

combate cu camere video, note scăzute la purtare sau comisii de disciplină. Aceste măsuri doar mută fenomenul și mai adânc în online sau în unghiurile moarte ale școlii.

Reducerea violenței școlare începe în momentul în care noi, adulții (consilieri, profesori și părinți), înțelegem că bullying-ul este simptomul unei deconectări emoționale profunde. Strategiile reale nu sunt cele scrise în planurile de management de pe hârtie, ci cele aplicate în pauze, la începutul orelor sau în discuțiile confidențiale din cabinet. Doar atunci când vom înceta să căutăm vinovați și vom începe să construim relații de încredere, când vom transforma martorii tăcuți în lideri pozitivi și când vom face din părinți aliați, nu adversari, școala va deveni un spațiu sigur. Combaterea bullying-ului nu este o acțiune de moment, ci o prezență conștientă și zilnică la *„firul ierbii"*.

Bibliografie

Această bibliografie nu cuprinde doar tratate clasice de psihologie, ci aduce laolaltă ghidurile metodologice destinate consilierilor din România, cercetări recente privind abuzul digital și lucrări fundamentale care pun accent pe dinamica de grup și pe rezolvarea non-punitivă a conflictelor.

- Băban, A. (coord.) (2011). Consiliere psihopedagogică. Ghid metodologic pentru profesori și consilieri școlari. Cluj-Napoca: Editura ASCR. (Sursa esențială pentru tehnicile de alfabetizare emoțională și managementul furiei folosite în cabinet).
- Gordon, T. (2021). Învață profesorul asertiv: Cum să captezi atenția elevilor și să gestionezi conflictele la clasă. București: Editura Trei. (Lucrare fundamentală pentru strategii de comunicare eficientă și scoaterea părinților din defensivă).
- Ministerul Educației (2020). Normele metodologice de aplicare a Legii împotriva bullying-ului (Legea nr. 221/2019 pentru modificarea Legii educației naționale nr. 1/2011). (Cadrul legal care reglementează constituirea grupului de acțiune anti-bullying la nivelul fiecărei unități de învățământ).

- Organizația Salvați Copiii România (2022). Bullying-ul în mediul școlar din România: Raport de cercetare națională. București: Salvați Copiii. (Studiu național obligatoriu pentru înțelegerea comportamentului martorilor și amplorii cyberbullying-ului pe grupurile de WhatsApp).
- Portalul Național Anti-Bullying (România). Ghiduri de intervenție pentru profesori și consilieri în cazurile de cyberbullying.
- Sinteză multimedia (2026). „Cum construim un climat școlar pozitiv?" – Ghid video de bune practici axat pe trecerea de la control la conectare și tehnici de ascultare activă în mediul educațional.

O LUME FĂRĂ VIOLENȚĂ: IMPACTUL EXPERIENȚELOR FAMILIALE ADVERSE ASUPRA AGRESIVITĂȚII ȘCOLARE

Pop Andra Maria

CJRAE Sibiu/Școala Gimnazială Marpod, Chirpăr și Bruiu

Rezumat

Agresivitatea școlară reprezintă una dintre provocările majore ale mediului educațional, având consecințe asupra climatului școlar, relațiilor dintre elevi și stării de bine a acestora. Literatura de specialitate evidențiază faptul că experiențele familiale adverse constituie factori de risc importanți pentru apariția dificultăților emoționale și comportamentale, inclusiv a comportamentelor agresive manifestate în mediul școlar. Prezenta lucrare își propune să analizeze relația dintre experiențele familiale adverse și agresivitatea școlară, evidențiind impactul expunerii la violența familială, al abuzului și al neglijării asupra dezvoltării copilului.

Pornind de la perspectiva teoriei învățării sociale și a teoriei atașamentului, lucrarea analizează mecanismele prin care experiențele familiale adverse influențează dezvoltarea comportamentelor agresive și dificultățile de adaptare școlară. Totodată, sunt prezentate consecințele acestor experiențe asupra dezvoltării emoționale, sociale și comportamentale a copiilor, precum și implicațiile acestora pentru mediul educațional.

În partea aplicativă sunt evidențiate strategii de prevenire și intervenție centrate pe dezvoltarea competențelor socio-emoționale, educația parentală și consolidarea parteneriatului dintre familie, școală și consilierul școlar.

Concluziile subliniază importanța unei abordări integrate și preventive în reducerea comportamentelor agresive și în promovarea unui climat școlar sigur și suportiv, favorabil bunăstării și dezvoltării armonioase a copiilor.

Cuvinte-cheie: *experienţe familiale adverse, agresivitate şcolară, violenţă familială, consiliere şcolară, prevenire, bunăstarea copilului.*

Introducere

Bunăstarea copilului reprezintă una dintre prioritățile fundamentale ale sistemului educațional, fiind strâns legată de dezvoltarea sa emoțională, socială și academică. Un climat școlar sigur și suportiv constituie o condiție esențială pentru asigurarea acestei bunăstări, deoarece oferă elevilor sentimentul de siguranță, apartenență și sprijin necesar pentru o dezvoltare armonioasă. În acest context, este de datoria școlii să asigure cele mai bune condiții pentru desfășurarea actului instructiv-educativ și pentru ca elevii să se simtă în siguranță în cadrul școlii.

Cu toate acestea, prezența comportamentelor agresive în mediul școlar afectează semnificativ acest climat educațional. Atât timp cât agresivitatea, sub diverse forme, este prezentă în școală, climatul nu mai poate fi considerat pe deplin sigur și suportiv. Această realitate reprezintă o problemă majoră a sistemului educațional, având efecte negative asupra relațiilor dintre elevi, asupra performanțelor școlare și asupra stării generale de bine a acestora.

În acest context, apare o întrebare esențială de reflecție: Cum îi putem ajuta pe copii să gestioneze comportamentele agresive și care sunt, de fapt, sursele care generează violența în mediul școlar?

Răspunsul la această întrebare implică analiza factorilor care influențează dezvoltarea copilului, dintre care familia ocupă un rol central. Mediul familial reprezintă primul spațiu de socializare, în care copilul învață modele de comportament, modalități de exprimare a emoțiilor și strategii de rezolvare a conflictelor. Un mediu familial caracterizat de conflicte frecvente, violență sau lipsa unei comunicări funcționale poate influența negativ dezvoltarea emoțională a copilului și poate favoriza apariția comportamentelor agresive în alte contexte, inclusiv în mediul școlar.

În acest context, devine esențială abordarea preventivă și de combatere a comportamentelor agresive prin colaborarea dintre familie, școală și specialiști, în vederea creării unui mediu educațional echilibrat și sigur.

Scopul prezentei lucrări este de a analiza influența experiențelor familiale adverse asupra agresivității școlare și de a evidenția strategii de intervenție și prevenire menite să îmbunătățească climatul educațional și bunăstarea elevilor.

Obiectivele lucrării sunt:

1. Analiza relației dintre experiențele familiale adverse și comportamentele agresive în mediul școlar;
2. Identificarea factorilor de risc implicați în apariția agresivității școlare;

3. Prezentarea unor strategii de intervenție și bune practici bazate pe colaborarea familie–școală în prevenirea comportamentelor agresive.

Experiențe familiale adverse – cadru teoretic

Experiențele familiale adverse reprezintă o categorie a experiențelor adverse din copilărie (Adverse Childhood Experiences – ACEs) și se referă la evenimente negative petrecute în mediul familial, care pot avea efecte de durată asupra sănătății fizice și psihice a individului, precum și asupra stării sale de bine. Aceste experiențe includ diferite forme de abuz, maltratare și neglijare, precum și expunerea la un mediu familial disfuncțional, caracterizat prin conflicte frecvente, violență, consum de substanțe sau alte situații care pot afecta dezvoltarea armonioasă a copilului (Boullier & Blair, 2018).

Dintre diferitele forme ale experiențelor familiale adverse, violența familială ocupă un loc important datorită frecvenței sale și efectelor negative asupra dezvoltării copilului. În ultimul deceniu, aceasta a fost recunoscută tot mai frecvent ca o problemă majoră de sănătate publică, având implicații semnificative de natură psihologică (APA, 1996; Chalk & King, 1998, citat în Tolan, Gorman-Smith & Henry, 2006).

Dintre multiplele forme ale experiențelor familiale adverse, prezenta lucrare se concentrează asupra expunerii copilului la violența familială și asupra violenței exercitate direct asupra copilului, având în vedere impactul acestora asupra dezvoltării comportamentelor agresive.

Expunerea la violență familială

Expunerea la violență familială se referă la situațiile în care copilul este martor direct sau indirect la acte de violență și conflict între membrii familiei, în special între părinți sau îngrijitori. Aceste situații pot include agresiuni fizice, verbale, emoționale sau psihologice precum și amenințări, intimidări sau alte comportamente ostile care afectează sentimentul de siguranță al copilului (Howell, 2011). Cercetările realizate în ultimele decenii evidențiază faptul că expunerea copiilor la conflicte maritale frecvente constituie un factor de risc important pentru dezvoltarea unor dificultăți emoționale și comportamentale. Aceste efecte se manifestă atât prin probleme de internalizare (anxietate, depresie, retragere socială, stimă de sine redusă), cât și prin probleme de externalizare (agresivitate, hiperactivitate, comportamente delincvente și consum de substanțe) (Paterson et al., 2008, citat în Howell, 2011).

Cercetările arată că simpla expunere a copilului la violența dintre părinți poate avea efecte psihologice comparabile cu cele ale victimizării directe. Sternberg și colaboratorii (2006) au evidențiat faptul că preșcolarii care asistă la acte de violență familială prezintă un risc crescut de dificultăți emoționale și comportamentale, similar celui întâlnit la copiii abuzați. De asemenea, copiii care sunt atât martori ai violenței familiale, cât și victime directe ale abuzului manifestă cele mai ridicate niveluri de probleme de internalizare și externalizare (Sternberg et al., 2006, citat în Howell, 2011). Aceste rezultate sugerează că expunerea repetată la violență în mediul familial poate afecta semnificativ dezvoltarea socio-emoțională a copilului și poate favoriza apariția comportamentelor agresive în alte contexte sociale, inclusiv în mediul școlar.

Violența exercitată direct asupra copilului

O altă categorie importantă a experiențelor familiale adverse este reprezentată de maltratarea copilului, care include diferite forme de abuz și neglijare și reprezintă o problemă majoră de sănătate publică și unul dintre cei mai importanți factori de risc pentru apariția dificultăților psihologice, a problemelor de sănătate și a afectării dezvoltării copilului (Zeanah & Humphreys, 2018). Aceste forme includ comportamente ale părinților sau îngrijitorilor care afectează dezvoltarea fizică, emoțională și socială a copilului.

Abuzul asupra copilului poate îmbrăca forme fizice, emoționale sau sexuale. Abuzul fizic presupune utilizarea forței care produce sau poate produce vătămări corporale, în timp ce abuzul emoțional include comportamente precum respingerea, umilirea, amenințarea sau izolarea copilului (Starr, 1988). Neglijarea se referă la incapacitatea sau refuzul părinților de a asigura nevoile de bază ale copilului, inclusiv îngrijirea, supravegherea, educația și suportul emoțional. Abuzul emoțional se referă la comportamente repetate de respingere, umilire, intimidare, amenințare sau ignorare a copilului, care afectează dezvoltarea sa psihologică și emoțională. Aceste comportamente sunt exercitate de persoane aflate într-o poziție de autoritate față de copil și pot avea consecințe negative asupra funcționării sale cognitive, emoționale, sociale și comportamentale (Doyle, 1997).

Expunerea repetată la astfel de experiențe poate afecta dezvoltarea emoțională și comportamentală a copilului, fiind asociată cu dificultăți de reglare emoțională, anxietate, stimă de sine scăzută, probleme de relaționare și manifestarea unor comportamente agresive sau antisociale. În plus, copiii care cresc într-un mediu caracterizat de abuz sau neglijare pot dezvolta

modele dezadaptative de gestionare a conflictelor, pe care le pot reproduce ulterior în relațiile cu colegii și cu alte persoane semnificative.

Impactul experiențelor familiale adverse asupra dezvoltării copilului

Literatura de specialitate evidențiază faptul că experiențele familiale adverse pot influența dezvoltarea copilului pe multiple planuri, afectând funcționarea emoțională, comportamentală, socială și chiar biologică.

Experiențele adverse din familie pot afecta dezvoltarea creierului, precum și funcționarea sistemului imunitar și endocrin. Din cauza nivelului ridicat de stres asociat mediului în care trăiesc, copiii care sunt expuși unui număr mai mare de experiențe adverse prezintă un risc crescut de a dezvolta comportamente dăunătoare sănătății, precum fumatul, consumul de alcool sau comportamentele antisociale (Boullier & Blair, 2018).

Literatura de specialitate evidențiază o gamă variată de manifestări psihopatologice întâlnite frecvent în rândul copiilor abuzați. Consecințele abuzului includ afectarea cogniților sociale (Barahal et al., 1981, citați în Kashani et al., 1992), diminuarea stimei de sine (Friedrich & Einbender, 1983; Kashani et al., 1987, citați în Kashani et al., 1992), dificultăți în dezvoltarea empatiei (Main & George, 1985, citați în Kashani et al., 1992), precum și simptome depresive (Kazdin et al., 1985, citați în Kashani et al., 1992).

Pe lângă aceste dificultăți emoționale și cognitive, copiii expuși la experiențe familiale adverse pot manifesta probleme de reglare emoțională, impulsivitate și dificultăți în gestionarea conflictelor interpersonale. În lipsa unor modele adecvate de relaționare și rezolvare a conflictelor, aceștia pot recurge la comportamente agresive ca modalitate de exprimare a frustrării sau de obținere a controlului în relațiile cu ceilalți. Astfel, experiențele familiale adverse constituie un factor de risc important pentru apariția și menținerea comportamentelor agresive în mediul școlar.

De la experiențe familiale adverse la agresivitatea școlară

Relația dintre experiențele familiale adverse și agresivitatea școlară este una complexă și este influențată de o serie de factori individuali, familiali și sociali. Deși nu toți copiii expuși la conflicte familiale, violență sau abuz dezvoltă comportamente agresive, literatura de specialitate

evidențiază faptul că aceste experiențe constituie factori de risc importanți pentru apariția dificultăților de adaptare și a comportamentelor problematice în mediul școlar.

Experiențele familiale adverse pot influența modul în care copilul percepe relațiile interpersonale, își reglează emoțiile și răspunde la situațiile conflictuale. În lipsa unor modele pozitive de comunicare și rezolvare a conflictelor, copilul poate învăța să utilizeze agresivitatea ca strategie de exprimare a frustrării, de apărare sau de obținere a controlului în relațiile cu ceilalți. Astfel, comportamentele observate în mediul familial pot fi transferate și reproduse în relațiile cu colegii și cadrele didactice.

Teoria învățării sociale explică acest proces prin faptul că expunerea repetată la comportamente violente în mediul familial favorizează învățarea și reproducerea acestora. Copiii tind să observe și să imite comportamentele persoanelor semnificative din viața lor, iar agresivitatea poate fi percepută ca o modalitate eficientă de rezolvare a conflictelor. Studiile privind transmiterea intergenerațională a violenței susțin această perspectivă, evidențiind faptul că elevii care au fost expuși abuzului sau violenței familiale prezintă un risc mai mare de manifestare a comportamentelor agresive (Kashani et al., 1992).

La rândul său, teoria atașamentului evidențiază importanța relațiilor timpurii dintre copil și figurile sale de atașament. Perturbarea sentimentului de siguranță și dezvoltarea unor modele cognitive disfuncționale despre sine și despre ceilalți pot contribui la apariția dificultăților de reglare emoțională, a problemelor de relaționare și a comportamentelor agresive (Emery, 1989; Sroufe & Fleeson, 1986, citați în Kashani et al., 1992).

Manifestările agresivității în mediul școlar pot avea consecințe semnificative atât pentru elevii care adoptă comportamente agresive, cât și pentru cei care devin victime ale acestora. Cercetările arată că elevii expuși violenței școlare sunt mai predispuși să manifeste izolare socială, depresie, frustrare și un nivel mai redus de atașament față de școală (Wei & Williams, 2004; Nansel et al., 2001; Juvonen, Nishina & Graham, 2000; Kochenderfer & Ladd, 1996, citați în Johnson, 2009). De asemenea, teama de victimizare este asociată cu un risc crescut de absenteism școlar și de dezangajare față de activitățile educaționale (Juvonen, Nishina & Graham, 2000; Kochenderfer & Ladd, 1996; Eaton et al., 2006; Stephens, 1994; Klerman et al., 1987, citați în Johnson, 2009).

În concluzie, experiențele familiale adverse pot influența dezvoltarea emoțională și comportamentală a copilului și pot contribui la apariția agresivității școlare prin mecanisme de învățare socială și prin afectarea relațiilor de atașament. În acest context, intervențiile preventive

și colaborarea dintre familie, școală și specialiști devin esențiale pentru reducerea comportamentelor agresive și promovarea bunăstării elevilor.

Exemple de bună practică

Pornind de la concluziile literaturii de specialitate și de la experiența activității de consiliere școlară, pot fi identificate o serie de practici eficiente care contribuie la prevenirea și reducerea comportamentelor agresive și la promovarea bunăstării elevilor.

Numeroase programe de intervenție destinate reducerii violenței școlare s-au concentrat predominant asupra individului, având ca obiectiv modificarea comportamentelor elevilor considerați problematici (Astor et al., 2006; Morrison & Skiba, 2001; Furlong & Morrison, 2000; Hyman & Perone, 1998; Alexander & Curtis, 1995, citați în Johnson, 2009). Cu toate acestea, literatura de specialitate evidențiază faptul că agresivitatea școlară este rezultatul interacțiunii dintre multipli factori individuali, familiali și școlari. În consecință, intervențiile eficiente presupun o abordare sistemică, care să implice atât elevul, cât și familia, școala și comunitatea educațională.

În urma analizei a 25 de studii privind violența școlară, Johnson (2009) a concluzionat că nivelurile mai reduse ale agresivității sunt asociate cu existența unor relații pozitive între elevi și profesori, dezvoltarea sentimentului de apartenență la comunitatea școlară, implicarea activă a elevilor în viața școlii și promovarea unui climat educațional pozitiv, orientat spre învățare și înțelegerea nevoilor elevilor. Aceste rezultate evidențiază importanța intervențiilor preventive care urmăresc consolidarea relațiilor dintre elevi, familie și școală.

Ateliere de dezvoltare a competențelor socio-emoționale

Atelierele de dezvoltare a competențelor socio-emoționale reprezintă o modalitate eficientă de prevenire a comportamentelor agresive, deoarece contribuie la dezvoltarea autoreglării emoționale, a empatiei și a abilităților de comunicare. În cadrul activităților de consiliere pot fi abordate teme precum identificarea și exprimarea emoțiilor, gestionarea furiei, rezolvarea pașnică a conflictelor și dezvoltarea comportamentelor prosociale. Implicarea activă a elevilor prin jocuri de rol, exerciții de reflecție și activități colaborative facilitează transferul acestor competențe în situațiile concrete din viața școlară.

Educație parentală

Educația parentală reprezintă un ansamblu de programe de informare, formare și sprijin adresate părinților, care urmăresc dezvoltarea competențelor parentale, creșterea încrederii în rolul de părinte și îmbunătățirea relației părinte–copil (Einzig, 1996, citat în Bornstein, 2005). Prin furnizarea de informații privind dezvoltarea copilului, gestionarea comportamentelor și comunicarea eficientă, educația parentală contribuie la crearea unui mediu familial favorabil dezvoltării armonioase a copilului.

Literatura de specialitate evidențiază faptul că educația parentală și sprijinul acordat părinților reprezintă strategii importante de prevenire a abuzului și neglijării copilului. Aceste intervenții urmăresc dezvoltarea competențelor parentale, îmbunătățirea relației părinte–copil și reducerea factorilor de risc asociați apariției dificultăților emoționale și comportamentale la copii (Bornstein, 2005). În acest context, familia reprezintă un factor esențial în dezvoltarea copilului, motiv pentru care intervențiile adresate părinților constituie o componentă importantă a prevenirii agresivității școlare.

În activitatea de consiliere școlară, educația parentală poate fi realizată prin organizarea unor ateliere tematice destinate părinților. Acestea pot aborda subiecte precum impactul conflictelor familiale asupra dezvoltării copilului, dezvoltarea unei comunicări pozitive în familie, utilizarea strategiilor de disciplină nonviolentă, gestionarea comportamentelor dificile, susținerea dezvoltării emoționale a copiilor și prevenirea bullyingului și a agresivității școlare. Totodată, atelierele oferă părinților oportunitatea de a împărtăși experiențe, de a identifica soluții la dificultățile întâmpinate și de a dezvolta strategii eficiente de sprijin pentru copii.

Prin creșterea nivelului de conștientizare și implicare a părinților, activitățile de educație parentală contribuie la consolidarea relațiilor familiale, la reducerea factorilor de risc asociați experiențelor familiale adverse și la promovarea unui climat familial și școlar favorabil bunăstării copilului.

Parteneriat școală-familie-consilier

Pentru bunăstarea elevilor și progresul academic al acestora, este necesară dezvoltarea unui parteneriat echilibrat între familie, școală și consilierul școlar. Colaborarea constantă între acești factori facilitează identificarea timpurie a dificultăților cu care se confruntă elevii și permite elaborarea unor strategii comune de intervenție și sprijin.

Importanța colaborării dintre familie și școală este susținută de cercetările lui Epstein și Van Voorhis (2010), care evidențiază faptul că o comunicare eficientă cu familiile și implicarea

acestora în activități orientate spre comportamentul elevilor sunt asociate cu reducerea problemelor disciplinare la nivelul școlii. Școlile care au dezvoltat astfel de parteneriate au raportat un număr mai redus de sancțiuni disciplinare de la un an la altul.

În același sens, teoria sferelor de influență suprapuse susține că elevii învață și se dezvoltă mai eficient atunci când părinții, educatorii și ceilalți membri ai comunității își asumă responsabilități comune și colaborează pentru atingerea obiectivelor educaționale (Epstein, 1987, 2001, citat în Epstein & Van Voorhis, 2010).

În cadrul acestui parteneriat, consilierul școlar are un rol esențial de facilitator al comunicării și colaborării dintre familie și școală. Potrivit American School Counselor Association (ASCA), consilierul școlar este un lider, susținător al intereselor elevilor și colaborator în cadrul comunității educaționale, implicându-se atât în sprijinirea elevilor și familiilor, cât și în dezvoltarea programelor școlare și în stimularea implicării părinților în procesul educațional (ASCA, 2009, citat în Grubbs, 2013). Prin activități de consiliere, mediere și coordonare a intervențiilor, consilierul contribuie la consolidarea relațiilor dintre familie și școală și la dezvoltarea unui climat educațional sigur și suportiv.

Astfel, parteneriatul dintre familie, școală și consilierul școlar reprezintă un factor protector important în prevenirea comportamentelor agresive și în promovarea bunăstării și dezvoltării armonioase a elevilor.

Rezultate și beneficii observate

Din experiența activității de consiliere școlară desfășurate în unitățile de învățământ în care îmi desfășor activitatea, s-a observat că elevii implicați în activități de dezvoltare a competențelor socio-emoționale manifestă o mai bună capacitate de identificare și gestionare a emoțiilor, precum și de rezolvare constructivă a conflictelor. Totodată, aceștia demonstrează o creștere a comportamentelor prosociale și o reducere a manifestărilor disruptive în relațiile cu colegii.

De asemenea, colaborarea constantă dintre familie, școală și consilierul școlar facilitează identificarea timpurie a factorilor de risc și implementarea unor intervenții adaptate nevoilor elevilor. Observațiile realizate în cadrul activităților de consiliere sugerează că implicarea părinților în procesul educațional și menținerea unei comunicări eficiente între toți factorii implicați contribuie la îmbunătățirea climatului școlar, la consolidarea relațiilor pozitive dintre elevi și la creșterea sentimentului de siguranță și apartenență la comunitatea școlară.

Aceste observații susțin importanța intervențiilor preventive și a colaborării dintre familie, școală și consilierul școlar în promovarea bunăstării elevilor și în reducerea comportamentelor agresive.

Concluzii

Bunăstarea copilului este influențată atât de calitatea relațiilor familiale, cât și de experiențele trăite în mediul școlar. Literatura de specialitate analizată evidențiază faptul că experiențele familiale adverse, precum expunerea la violență familială, abuzul sau neglijarea, pot avea efecte semnificative asupra dezvoltării emoționale, sociale și comportamentale a copilului. Aceste experiențe sunt asociate cu dificultăți de reglare emoțională, probleme de relaționare și un risc crescut de manifestare a comportamentelor agresive.

Relația dintre experiențele familiale adverse și agresivitatea școlară poate fi explicată prin mecanisme de învățare socială și prin impactul pe care aceste experiențe îl au asupra relațiilor de atașament și asupra dezvoltării socio-emoționale a copilului. În lipsa unor modele pozitive de comunicare și gestionare a conflictelor, copiii pot reproduce în mediul școlar comportamentele observate în familie, utilizând agresivitatea ca modalitate de exprimare a emoțiilor și de rezolvare a situațiilor conflictuale.

Prevenirea și reducerea comportamentelor agresive necesită o abordare complexă, care să depășească intervenția exclusiv asupra elevului și să includă familia, școala și comunitatea educațională. Dezvoltarea competențelor socio-emoționale, educația parentală și consolidarea parteneriatului dintre familie, școală și consilierul școlar reprezintă direcții esențiale de intervenție. Prin colaborare și intervenție timpurie poate fi creat un climat școlar sigur și suportiv, care să promoveze bunăstarea, dezvoltarea armonioasă și succesul școlar al tuturor copiilor.

Bibliografie

- Boullier, M. & Blair, M. (2018). Adverse childhood experiences. *Paediatrics and Child Health, 28*(3), 132–137. https://doi.org/10.1016/j.paed.2017.12.008
- Bornstein, M. H. (Ed.). (2005). *Handbook of parenting: Vol. 4. Social conditions and applied parenting* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

- Doyle, C. (1997). Emotional abuse of children: Issues for intervention. *Child Abuse Review, 6*(5), 330–342. https://doi.org/10.1002/(sici)1099-0852(199712)6:5<330::aid-car355>3.0.co;2-c
- Epstein, J. L., & Van Voorhis, F. L. (2010). School counselors' roles in developing partnerships with families and communities for student success. *Professional School Counseling, 14*(1), 1–14. https://doi.org/10.1177/2156759X1001400102
- Howell, K. H. (2011). Resilience and psychopathology in children exposed to family violence. *Aggression and Violent Behavior, 16*(6), 562–569. https://doi.org/10.1016/j.avb.2011.09.001
- Johnson, S. L. (2009). Improving the school environment to reduce school violence: A review of the literature. *The Journal of School Health, 79*(10), 451–465. https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2009.00435.x
- Kashani, J. H., Daniel, A. E., Dandoy, A. C., & Holcomb, W. R. (1992). Family violence: Impact on children. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 31*(2), 181–189. https://doi.org/10.1016/S0890-8567(09)80102-0
- Starr, R. H. (1988). Physical abuse of children. In V. B. Van Hasselt, R. L. Morrison, A. S. Bellack, & M. Hersen (Eds.), *Handbook of family violence* (pp. 119–155). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-5360-8_6
- Tolan, P., Gorman-Smith, D., & Henry, D. (2006). Family violence. *Annual Review of Psychology, 57*, 557–583. https://doi.org/10.1146/annurev.psych.57.102904.190110
- Zeanah, C. H., & Humphreys, K. L. (2018). Child abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 57*(9), 637–644. https://doi.org/10.1016/j.jaac.2018.06.007

PARTENERIATUL ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE ÎN PREVENIREA BULLYINGULUI ȘI A AGRESIVITĂȚII ȘCOLARE. EXEMPLU DE BUNĂ PRACTICĂ

Inspector școlar Pripon Dina Maria
Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Bullyingul și agresivitatea școlară reprezintă fenomene complexe care necesită intervenții multidimensionale și colaborarea tuturor actorilor implicați în educația copilului. Experiența unităților de învățământ demonstrează că cele mai eficiente măsuri de prevenire sunt cele bazate pe parteneriatul dintre școală, familie și comunitate. Lucrarea prezintă un model de bună practică implementat prin activități educative, consiliere, implicarea părinților și colaborarea cu instituțiile comunității locale, având ca rezultat îmbunătățirea climatului școlar și reducerea comportamentelor agresive.

Cuvinte-cheie: *bullying, parteneriat educațional, familie, comunitate, prevenire, climat școlar.*

Introducere

În contextul actual al educației, siguranța și bunăstarea copiilor reprezintă obiective fundamentale ale școlii. Fenomenul bullyingului afectează nu doar elevii implicați direct, ci și întregul climat educațional, influențând performanțele școlare, dezvoltarea emoțională și relațiile sociale.

Numeroase cercetări arată că intervențiile izolate au efecte limitate, în timp ce programele care implică familia și comunitatea generează rezultate sustenabile pe termen lung. Astfel, colaborarea dintre școală, părinți și instituțiile partenere devine esențială pentru prevenirea și combaterea agresivității școlare.

Rolul parteneriatului educațional

Parteneriatul educațional presupune cooperarea permanentă dintre:

- unitatea de învățământ;

- familie;
- consilierul școlar;
- autoritățile locale;
- poliție;
- instituțiile de asistență socială;
- organizațiile neguvernamentale.

Această colaborare permite identificarea timpurie a situațiilor de risc și implementarea unor intervenții adaptate nevoilor elevilor.

Exemplu de bună practică: Proiectul „Comunitatea educă împreună”

Proiectul a fost implementat în mai multe unități de învățământ din județul Cluj și a urmărit dezvoltarea unei rețele de sprijin pentru prevenirea bullyingului și promovarea relațiilor pozitive între elevi.

Obiective

- Creșterea gradului de implicare a părinților în viața școlii.
- Consolidarea colaborării dintre instituțiile educaționale și comunitate.
- Reducerea incidentelor de agresivitate și excludere socială.
- Dezvoltarea unui climat școlar sigur și incluziv.
- Promovarea valorilor respectului și responsabilității.

Activități desfășurate

1. Întâlniri educative cu părinții

Au fost organizate sesiuni tematice privind:

- recunoașterea semnelor bullyingului;
- gestionarea conflictelor dintre copii;
- comunicarea eficientă în familie;
- dezvoltarea comportamentelor prosociale.

2. Campanii de informare și conștientizare

Elevii au participat la:

- dezbateri;

- concursuri tematice;
- activități artistice;
- realizarea de afișe și materiale informative privind prevenirea bullyingului.

3. Colaborarea cu instituțiile comunității

Au fost implicați specialiști din:

- poliție;
- direcțiile de asistență socială;
- CJRAE;
- centre de consiliere;
- organizații neguvernamentale.

Aceștia au desfășurat activități de informare și prevenire adaptate vârstei elevilor.

4. Activități de mentorat și peer-support

Elevii mai mari au fost implicați în programe de sprijin pentru colegii mai mici prin:

- activități de mentorat;
- jocuri de cooperare;
- acțiuni de voluntariat;
- campanii de promovare a respectului și incluziunii.

5. Consiliere și intervenție personalizată

În situațiile identificate ca fiind cu risc crescut au fost realizate:

- consiliere individuală;
- consiliere de grup;
- întâlniri cu familia;
- monitorizarea evoluției elevilor implicați.

Rezultate

Implementarea proiectului a condus la:

- reducerea numărului de incidente conflictuale;
- creșterea participării părinților la activitățile școlii;
- îmbunătățirea relațiilor dintre elevi;

- dezvoltarea spiritului de apartenență la comunitatea școlară;
- consolidarea colaborării dintre instituțiile partenere.

Cadrele didactice au raportat o comunicare mai eficientă cu familiile și o implicare mai mare a elevilor în activitățile educative și extracurriculare.

Impact asupra bunăstării copiilor

Parteneriatul școală–familie–comunitate contribuie direct la:

- creșterea sentimentului de siguranță;
- dezvoltarea încrederii în sine;
- reducerea anxietății și izolării sociale;
- îmbunătățirea performanțelor școlare;
- dezvoltarea comportamentelor prosociale.

Prin implicarea tuturor factorilor educaționali, elevii beneficiază de un sistem coerent de sprijin și protecție.

Concluzii

Prevenirea bullyingului este un proces continuu care necesită colaborarea tuturor actorilor implicați în educația copilului. Experiența proiectului „Comunitatea educă împreună" demonstrează că parteneriatul dintre școală, familie și comunitate reprezintă una dintre cele mai eficiente strategii pentru reducerea comportamentelor agresive și promovarea bunăstării elevilor. Construirea unei culturi școlare bazate pe respect, empatie și cooperare contribuie la dezvoltarea unor generații responsabile și la crearea unui mediu educațional sigur și incluziv.

Bibliografie

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.
- Epstein, J. L. (2018). *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools* (3rd ed.). Routledge.

COMUNICAREA CARE APROPIE:
TEHNICI EXPERIENȚIALE PENTRU RELAȚIA PROFESOR–ELEV.

Profesor consilier școlar, Sorina PURECEL
CJRAE Braşov

Rezumat: Articolul își propune să ofere cadrelor didactice repere practice pentru dezvoltarea comunicării care apropie prin ascultare activă, comunicare asertivă și identificarea nevoilor elevilor în relația educațională.

Cuvinte-cheie: *comunicare profesor–elev, comunicare asertivă, ascultare activă, mesaje de tip ”eu”, nevoi emoționale, stiluri de comunicare.*

1. Repere teoretice privind comunicarea care apropie

Comunicarea educațională reprezintă procesul prin care se mijlocește actul educațional în ansamblul său indiferent de conținuturile, nivelurile, formele sau partenerii implicați având rolul de a facilita transmiterea, receptarea, interpretarea și valorizarea mesajelor. O formă particulară a acesteia este comunicarea didactică prin intermediul căreia se vehiculează conținuturi determinate specifice unui act de învățare sistematică asistată. Ambele forme de comunicare pot fi considerate forme specializate ale comunicării umane în general (Cucoș et al., 2009).

Cucoș și colaboratorii (2009) definesc comunicarea ca fiind ”relația bazată pe co-împărtășirea unei semnificații”. Deși este o premisă importantă informația transmisă, decodificarea acesteia este o parte la fel de importantă, dacă nu mai importantă decât aceasta. În esență *a transmite* nu înseamnă automat *a comunica*. Un profesor poate transmite elevilor o informație explicând o regulă gramaticală sau o formulă matematică. Dacă elevii nu înțeleg mesajul, nu îl pot integra și nu îi pot atribui sens atunci actul rămâne doar o simplă transmitere de informații și nu devine o comunicare autentică. Comunicarea apare abia atunci când mesajul este receptat, înțeles și produce o clarificare sau o reacție semnificativă.

Analog *a asculta* nu înseamnă neapărat *a înțelege*. Un elev poate auzi ce îi spune profesorul, poate privi spre acesta și poate părea atent dar dacă nu reușește să surprindă sensul mesajului, comunicarea rămâne incompletă. De exemplu, dacă profesorul spune: *Ai nevoie să îți organizezi mai bine timpul* iar elevul înțelege: *Profesorul mă critică și crede că sunt incapabil*, mesajul nu a fost înțeles în sensul intenționat. Așadar comunicarea autentică presupune nu doar ascultare ci și verificarea sensului primit. De aceea calitatea comunicării influențează nu doar înțelegerea mesajului didactic ci și modul în care elevul se simte văzut, acceptat și valorizat în relația educațională dar și modul în care propriile sale nevoi contează.

Ce face diferența dintre o comunicare care apropie și una care îndepărtează?

Pornind de la ideea că transmiterea mesajului nu garantează automat înțelegerea lui este important să analizăm nu doar conținutul comunicării ci și modul în care acesta este transmis. În interacțiunile educaționale stilul de comunicare poate fi înțeles în funcție de echilibrul dintre propriile nevoi și nevoile celuilalt. Astfel graficul de mai jos permite interpretarea stilurilor de comunicare în raport cu direcția în care se înclină balanța: spre ignorarea propriilor nevoi, spre impunerea acestora sau spre integrarea lor într-o relație bazată pe respect reciproc.

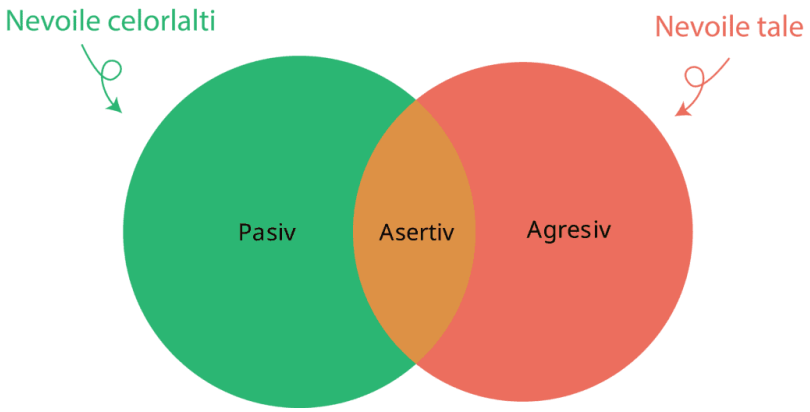

Figura 1. Stiluri de comunicare. Adaptat după Go2Coaching (n.d.)

Maloney și Moore (2020) descriu comportamentele comunicative ca fiind pasive, agresive și asertive, subliniind faptul că stilul pasiv presupune acceptarea situațiilor fără rezistență, stilul agresiv implică impunerea propriilor scopuri sau interese într-o manieră confruntativă iar stilul asertiv se bazează pe exprimarea directă, onestă și încrezătoare a propriilor drepturi și perspective.

Autoarele evidențiază, de asemenea, importanța autocunoașterii, a gestionării reacțiilor emoționale intense, a limbajului corporal, a tonului vocii, a ascultării active și a adaptării stilului de comunicare la interlocutor (Maloney & Moore, 2020).

Literatura de specialitate distinge frecvent între comunicarea pasivă, agresivă, pasiv-agresivă și asertivă. Comunicarea pasivă poate apărea atunci când persoana evită exprimarea propriilor nevoi sau limite de teamă să nu producă tensiune sau să piardă relația. Comunicarea agresivă presupune impunerea propriului punct de vedere prin presiune, control sau judecată ceea ce poate genera rezistență, teamă sau retragere. Comunicarea pasiv-agresivă exprimă indirect nemulțumirea, prin ironie, sarcasm sau ambiguitate putând crea confuzie și tensiune relațională. În schimb comunicarea asertivă permite exprimarea clară, directă și respectuoasă a nevoilor, limitelor și cerințelor, menținând în același timp respectul față de interlocutor dar și înțelegând nevoia acestuia care se evidențiază în conversație.

Dincolo de cuvinte: care sunt nevoile fundamentale ale copilului?

Imagine 1. Nevoie personale fundamentale *(imagine generată cu AI)*

Salomé (2018), reformulând și completând piramida lui Abraham Maslow, subliniază faptul că adultului îi revine responsabilitatea de a veghea la satisfacerea nevoilor copilului și nu la îndeplinirea automată a dorințelor acestuia deoarece dorințele pot masca, deforma sau simboliza

nevoi mai adânci. Din această perspectivă comportamentele copilului pot fi înțelese ca forme de limbaj, inclusiv nonverbal și simbolic prin care acesta încearcă să transmită o stare, o tensiune sau o nevoie insuficient recunoscută. În relația educațională această idee susține necesitatea unei comunicări care nu se oprește la comportamentul vizibil ci caută sensul relațional din spatele acestuia. Profesorul nu răspunde doar la ceea ce elevul spune sau face ci încearcă să identifice nevoia care poate sta în spatele mesajului: siguranță, recunoaștere, apartenență, diferențiere, evoluție sau armonizare. Astfel comunicarea care apropie presupune ascultarea activă a mesajului explicit și implicit al elevului precum și formularea unui răspuns care păstrează atât limita educațională cât și demnitatea copilului.

În concluzie comunicarea asertivă poate fi considerată o formă eficientă a comunicării care apropie deoarece permite soluționarea problemelor interpersonale prin exprimare directă, deschisă și sinceră. Acest tip de comunicare facilitează receptarea mesajelor fără blocaje și distorsiuni, contribuind la menținerea și îmbunătățirea relației cu ceilalți. În context educațional comunicarea asertivă îl ajută pe profesor să transmită clar ceea ce gândește, simte sau solicită, fără a leza integritatea elevului.

Capacitatea de a comunica asertiv presupune exprimarea sentimentelor, emoțiilor și gândurilor într-un mod respectuos astfel încât mesajul să fie înțeles iar relația să fie păstrată. Prin formulări clare și echilibrate, profesorul poate construi o relație educațională pe termen lung bazată pe respect reciproc, încredere și responsabilitate. Comunicarea și comportamentul asertiv pot contribui, de asemenea, la creșterea stimei de sine și la întărirea respectului față de ceilalți și din partea celorlalți.

2. Demers aplicativ: tehnici experiențiale pentru comunicarea care apropie

2.1 Metafora apei...experimentul doctorului Emoto și puterea cuvintelor.

Această activitate are rolul de a facilita conștientizarea impactului pe care cuvintele, tonul și intenția comunicării îl pot avea asupra stării emoționale și relaționale a persoanei. Activitatea pornește de la prezentarea unui scurt material video inspirat de experimentele lui Masaru Emoto privind cristalele de apă. Deși aceste rezultate au generat interes în spațiul public și sunt utilizate frecvent ca metafore privind impactul comunicării, ele nu beneficiază de un consens științific larg și trebuie interpretate cu prudență.Acesta a susținut că apa asociată cu mesaje pozitive, precum „iubire”, „recunoștință” sau „mulțumesc” forma cristale simetrice, armonioase și estetice în timp

ce apa expusă la mesaje negative forma structuri neregulate, fragmentate sau dezorganizate (Emoto, 2004).

Imagine 2. Structura apei *(imagine generată cu AI)*

Activitatea introduce tema comunicării care apropie evidențiind metafora conform căreia modul în care vorbim poate contribui la construirea unei conversații bazate pe respect, încredere și disponibilitate relațională și pune în evidență necesitatea de a vorbi adecvat și asertiv atât interlocutorilor cât și nouă înșine.

Obiectiv: Participanții vor conștientiza rolul cuvintelor, tonului și intenției comunicative

Imagine 2. *Structura apei (imagine generată cu AI)*

Întrebări de reflecție:

- Ce mesaj v-a rămas cel mai puternic după vizionare și de ce credeți că v-a atins?
- Cum se schimbă starea unui om în funcție de felul în care i se vorbește?

2.2 Ce ți-ar prinde bine să auzi astăzi?

Activitatea are rolul de a evidenția impactul mesajelor pozitive și de susținere asupra stării emoționale și asupra disponibilității relaționale. Participanții sunt invitați să scrie, anonim, pe un bilețel, o frază pe care ar avea nevoie să o audă într-o zi dificilă. Mesajul nu este adresat unei

persoane anume ci este formulat inițial pentru sine, ca expresie a unei nevoi personale de încurajare, recunoaștere, siguranță, validare sau sens.

După redactare răvașele sunt împăturite, colectate, amestecate și redistribuite aleatoriu astfel încât fiecare participant să extragă mesajul scris de o altă persoană. Exercițiul pornește de la ideea că deși nevoile sunt trăite individual, multe dintre ele sunt profund umane și comune: nevoia de a fi văzut, apreciat, încurajat, acceptat sau reasigurat. Prin extragerea unui mesaj scris de altcineva, participanții pot observa că o formulare născută dintr-o nevoie personală poate deveni resursă și pentru un alt om.

Analog dacă adulții au nevoie de mesaje care așază, încurajează și confirmă valoarea personală, cu atât mai mult copiii și adolescenții au nevoie de cuvinte care le păstrează demnitatea, încrederea și le oferă siguranță relațională. Activitatea subliniază faptul că mesajele verbale nu sunt simple formulări ci pot deveni instrumente de conectare, reglare emoțională și apropiere.

2.3 Eu simt… Am nevoie…

Obiectiv: Participanții vor conștientiza caracterul comun al unor nevoi emoționale și relaționale și rolul mesajelor verbale pozitive în crearea unui climat de siguranță, recunoaștere și conectare.

Mesajele de tip „Eu” permit exprimarea propriilor emoții și nevoi într-o manieră clară, directă și mai puțin acuzatoare (Gordon, 2003). Acest exercițiu urmărește exersarea unei modalități de comunicare asertivă prin care participantul își exprimă emoția, contextul care a generat-o, motivul pentru care situația îl afectează și nevoia personală asociată. Formula propusă, *Eu simt… când… pentru că… aș avea nevoie de…*,permite trecerea de la acuzație la asumare, de la etichetarea celuilalt la descrierea propriei experiențe.

Participanții primesc bilețele cu situații educaționale problematice inspirate din contexte frecvente de comunicare profesor–elev. Fiecare participant lipește situația primită în propriul notebook de lucru, apoi formulează un mesaj de tip „Eu”, utilizând structura de mai sus.

În relația profesor–elev mesajele de tip „Eu” pot contribui la reducerea defensivității deoarece profesorul nu formulează reproșuri globale de tipul „tu mereu…” sau „tu niciodată…” ci descrie concret comportamentul observat și efectul acestuia asupra activității sau relației. Astfel mesajul devine mai clar, mai puțin acuzator și mai ușor de receptat. Exercițiul susține dezvoltarea

comunicării asertive, a autoreglării emoționale și a capacității de a formula limite într-un mod respectuos, păstrând demnitatea interlocutorului.

Obiectiv: Participanții vor transforma reacții acuzatoare sau tensionate în mesaje de tip „Eu” utilizând o formulare clară, asertivă și respectuoasă.

Situații de lucru propuse:

Elevul întârzie repetat la oră.

Elevul vorbește constant în timpul explicațiilor profesorului.

Elevul refuză să lucreze.

Elevul râde de greșeala unui coleg.

Elevul folosește un ton ironic.

Elevul nu își face tema.

Elevul deranjează colegii în timpul lucrului individual.

Elevul refuză să participe la activități.

Elevul se ridică des din bancă.

Elevul contestă o regulă.

Elevul întoarce spatele sau evită contactul.

Elevul ridică tonul.

Elevul jignește un coleg.

Elevul spune că sarcina este prea grea.

Elevul copiază de la coleg.

Elevul refuză să răspundă după ce a fost întrebat.

Elevul folosește telefonul în timpul orei.

Elevii vorbesc între ei în timp ce un coleg prezintă.

Elevul se simte evaluat incorect.

Elevul devine agitat după o observație.

Elevul adoptă rolul de clovn al clasei.

Elevul este perfecționist și nu acceptă când greșește.

Elevul ignoră regula impusă de profesor.

Elevul minte sau se laudă exagerat.

Profesorii pot adapta exercițiul la clasă oferindu-le elevilor situații concrete de comunicare dificilă între colegi pe care aceștia să le transforme din replici acuzatoare în mesaje de tip „Eu”. Activitatea îi ajută să își exprime emoțiile și nevoile fără jignire, acuzație sau conflict, contribuind la dezvoltarea comunicării asertive și a unui climat bazat pe respect.

2.4 ”Te ascult!” – mesajul unei amintiri

Exercițiul este o activitate experiențială de reflecție și ascultare activă care utilizează carduri proiective de tip *Hidden Messages of Children* pentru facilitarea accesului la o experiență personală legată de comunicare.

Participanții sunt invitați, printr-un scurt exercițiu de reflecție ghidată, să se întoarcă mental într-o situație din copilărie sau adolescență în care comunicarea cu un adult a avut un impact semnificativ: o situație în care s-au simțit ascultați, încurajați, înțeleși, corectați cu respect sau, dimpotrivă, neascultați, judecați, rușinați ori respinși.

După momentul de reflecție fiecare participant alege un card care simbolizează cel mai bine starea, mesajul sau semnificația acelei amintiri. Pornind de la imaginea aleasă, participanții redactează o scurtă poveste reflexivă, ghidată de întrebări precum:

Ce semnifică pentru mine cardul ales?

Ce se întâmpla în amintirea activată?

Unde eram?

Cu cine eram?

Cum mă simțeam?

Ce mesaj am purtat din acea experiență de-a lungul vieții? etc.

În etapa următoare participanții lucrează în diade. Un participant povestește iar celălalt are rolul de ascultător-oglindă: ascultă fără să întrerupă, fără să ofere sfaturi, fără să interpreteze și fără să aducă exemple personale. La final ascultătorul utilizează formule de ascultare activă precum: „Aud că…”, „Înțeleg că…”, „Îmi imaginez că…”, „Cum a fost pentru tine?” și „Am înțeles bine că…?”. Activitatea urmărește dezvoltarea capacității de a asculta cu prezență, de a reflecta sensul mesajului primit și de a verifica înțelegerea înainte de a răspunde.

Obiectiv: Participanții vor exersa ascultarea activă și reflecția asupra impactului comunicării, pornind de la o amintire personală activată prin carduri proiective.

Exercițiul poate fi utilizat de profesori la clasă pentru dezvoltarea empatiei, a ascultării active și a comunicării asertive între elevi. Profesorul pune la dispoziția elevilor cartonașe cu imagini/situații sugestive iar fiecare elev alege un card care îi atrage atenția. Pornind de la imagine, elevii construiesc o scurtă poveste despre personajul reprezentat, răspunzând la întrebări precum: „Ce se întâmplă?", „Cum se simte personajul?", „De ce ar avea nevoie?" și „Ce i-ai putea spune pentru a se simți ascultat?". În diade un elev povestește iar celălalt exersează rolul de ascultător-oglindă, folosind formulele simple de ascultare activă și formulând răspunsuri empatice, respectuoase și sprijinitoare.

3. Concluzii

Comunicarea care apropie depășește simpla transmitere a informațiilor și devine o formă de prezență pedagogică prin care profesorul construiește siguranță, respect și încredere în relația cu elevul. Reperele teoretice și activitățile experiențiale prezentate evidențiază faptul că mesajul educațional este receptat nu doar prin conținutul verbal ci și prin ton, ritm, atitudine, privire și disponibilitatea adultului de a asculta și de a înțelege nevoia aflată dincolo de comportament. Prin comunicare asertivă, mesaje de tip „Eu" și ascultare activă, cadrul didactic poate formula limite clare fără a leza demnitatea elevului, transformând interacțiunile dificile în oportunități de conectare, reflecție și învățare. Astfel comunicarea profesor–elev devine un instrument esențial pentru crearea unui climat educațional în care elevul se simte văzut, valorizat și susținut atât cognitiv și emoțional cât și relațional.

Bibliografie:

- Cucoș, C. (Coord.). (2009). Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice (Ed. a 3-a, revăzută și adăugită). Polirom.
- Emoto, M. (2004). Healing with water. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine, 10*(1), 19–21. https://doi.org/10.1089/107555304322848913

- Gordon, T., & Burch, N. (2003). *Teacher effectiveness training: The program proven to help teachers bring out the best in students of all ages* (Rev. ed.). Three Rivers Press.
- Kasim, H. Y. bin, & Joseph, K. de. (2022). Teacher-student verbal communication and student learning. *International Journal of Curriculum Development, Teaching and Learning Innovation, 1*(1), 13–20.
- Maloney, M. E., & Moore, P. (2020). From aggressive to assertive. *International Journal of Women's Dermatology, 6*(1), 46–49. https://doi.org/10.1016/j.ijwd.2019.09.006 Rolland, R. (2022). *The art of talking with children: The simple keys to nurturing kindness, creativity, and confidence in kids*. HarperOne.
- Salomé, J. (2018). *Mami, tati, mă auziți? Pentru o mai bună înțelegere a copilului* (C. Constantin, Trad.; ed. a V-a). Curtea Veche.
- Wallace, K., & Malchiodi, C. A. (2013). *Hidden messages of children: Interpretive cards*. Pesi Publishing & Media.

Webografie:

- Southern New Hampshire University. (2023, November 7). *Types of communication styles and how to identify them*. https://www.snhu.edu/about-us/newsroom/liberal-arts/types-of-communication-styles
- Go2Coaching. (n.d.). *Test: Ce stil de comunicare ai?* https://go2coaching.ro/test-ce-stil-de-comunicare-ai/

DEZVOLTAREA REZILIENȚEI EMOȚIONALE A ELEVILOR – STRATEGIE EFICIENTĂ ÎN PREVENIREA BULLYINGULUI ȘI A AGRESIVITĂȚII ȘCOLARE

Inspector școlar Stingă Mariana
Inspectoratul Școlar Județean Cluj

Bullyingul și comportamentele agresive reprezintă provocări majore pentru mediul educațional actual, afectând dezvoltarea emoțională, socială și școlară a copiilor. Cercetările recente evidențiază faptul că dezvoltarea rezilienței emoționale și a competențelor socio-emoționale constituie una dintre cele mai eficiente modalități de prevenire a fenomenului bullying. Lucrarea prezintă exemple de bună practică implementate în unitățile de învățământ prin activități de educație emoțională, consiliere și dezvoltare personală, cu accent pe crearea unui climat școlar pozitiv și incluziv.

Cuvinte-cheie: *reziliență emoțională, bullying, agresivitate școlară, competențe socio-emoționale, bunăstare.*

Introducere

Școala modernă nu are doar rolul de a transmite cunoștințe, ci și responsabilitatea de a contribui la dezvoltarea armonioasă a personalității elevilor. În contextul creșterii numărului de situații de conflict, excludere socială și agresivitate verbală sau fizică, devine esențială dezvoltarea unor programe care să consolideze sănătatea emoțională a copiilor.

Specialiștii consideră că elevii care își cunosc emoțiile, le gestionează adecvat și dezvoltă relații sănătoase cu cei din jur sunt mai puțin predispuși să devină victime sau autori ai comportamentelor de bullying.

Reziliența emoțională – factor protector împotriva bullyingului

Reziliența emoțională reprezintă capacitatea unei persoane de a face față situațiilor dificile, de a depăși obstacolele și de a se adapta pozitiv la schimbări și provocări.

În mediul școlar, reziliența se dezvoltă prin:

- cunoașterea și exprimarea adecvată a emoțiilor;
- dezvoltarea încrederii în sine;
- cultivarea empatiei;
- formarea abilităților de comunicare;
- gestionarea conflictelor;
- dezvoltarea sentimentului de apartenență la grup.

Elevii care beneficiază de astfel de experiențe educaționale dezvoltă relații sociale mai sănătoase și reacționează mai eficient în situații de stres sau conflict.

Exemplu de bună practică

Programul „Împreună suntem mai puternici”

Programul a fost implementat în cadrul activităților educative desfășurate în mai multe unități de învățământ și a urmărit consolidarea competențelor socio-emoționale ale elevilor.

Obiective

- Dezvoltarea autocunoașterii și a încrederii în sine.
- Îmbunătățirea relațiilor dintre elevi.
- Reducerea comportamentelor agresive.
- Creșterea gradului de empatie și cooperare.
- Promovarea bunăstării emoționale.

Activități desfășurate

1. Ateliere de educație emoțională

Elevii au participat la exerciții practice privind:

- identificarea emoțiilor;
- exprimarea sentimentelor într-un mod adecvat;
- gestionarea furiei;
- dezvoltarea autocontrolului.

2. Jocuri de rol și simulări

Au fost create situații inspirate din realitatea școlară prin care elevii au învățat:

- să recunoască comportamentele de bullying;
- să ofere sprijin colegilor;
- să intervină ca martori activi;
- să rezolve conflictele prin dialog.

3. Activități de cooperare

Prin proiecte de grup și activități extracurriculare, elevii au exersat:

- colaborarea;
- respectul reciproc;
- asumarea responsabilităților;
- comunicarea eficientă.

4. Implicarea părinților

Au fost organizate întâlniri tematice privind:

- semnele bullyingului;
- sprijinirea copiilor în situații de conflict;
- dezvoltarea rezilienței în familie.

Rezultate

În urma implementării programului au fost observate:

- diminuarea comportamentelor agresive;
- îmbunătățirea relațiilor dintre elevi;
- creșterea nivelului de empatie;
- dezvoltarea sentimentului de siguranță;
- creșterea implicării elevilor în activitățile școlare.

Cadrele didactice au remarcat un climat educațional mai pozitiv și o comunicare mai eficientă între elevi.

Rolul școlii în promovarea bunăstării copiilor

Bunăstarea elevilor trebuie să reprezinte o prioritate permanentă a școlii. Crearea unui mediu educațional sigur presupune dezvoltarea unor politici și practici orientate spre prevenție, colaborare și sprijin emoțional.

Programele care promovează reziliența emoțională contribuie la reducerea riscului de apariție a bullyingului și favorizează dezvoltarea unor generații de tineri mai echilibrați, mai empatici și mai responsabili.

Concluzii

Prevenirea bullyingului nu se realizează doar prin sancționarea comportamentelor agresive, ci mai ales prin dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor. Experiența programului „Împreună suntem mai puternici" demonstrează că investiția în educația emoțională și în dezvoltarea rezilienței contribuie semnificativ la crearea unui climat școlar pozitiv și la promovarea bunăstării copiilor.

Școala, familia și comunitatea trebuie să colaboreze pentru a oferi fiecărui copil oportunitatea de a se dezvolta într-un mediu sigur, incluziv și prietenos.

Bibliografie

- Goleman, D. (2008). *Inteligența emoțională*. București: Curtea Veche Publishing.
- Masten, A. S. (2014). *Ordinary Magic: Resilience in Development*. New York: Guilford Press.
- Pânișoară, I. O. (2019). *Psihologia copilului și a adolescentului*. Iași: Polirom.
- Salmivalli, C. (2018). Peer relations and bullying. *Current Opinion in Psychology, 19*, 74–79.
- UNESCO. (2019). *Behind the Numbers: Ending School Violence and Bullying*. Paris: UNESCO.
- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023.
- Ministerul Educației. (2022). *Norme metodologice privind prevenirea și combaterea violenței psihologice – bullying în unitățile de învățământ preuniversitar*.

MANAGEMENTUL GRUPURILOR DE ELEVI CU TULBURĂRI DE COMPORTAMENT: BULLYING ȘI AGRESIVITATE ÎN MEDIUL ȘCOLAR - EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ

Prof. itinerant și de sprijin Tothpal Melania-Susana

Școala Gimnazială Călățele, CJRAE Cluj

Rezumat: Prezentul articol își propune o analiză critică a fenomenului de bullying și agresivitate în mediul școlar, cu accent pe situația elevilor de etnie romă din mediul rural. Pornind de la constatarea stării de fapt, articolul trece în revistă cauzele multicauzale ale comportamentelor deviante - factori culturali, socio-economici și de motivație școlară redusă - și prezintă modele internaționale și naționale de intervenție validate prin cercetare. Sunt evidențiate exemple de bună practică adaptabile contextului incluziv al claselor mixte, cu referire directă la lucrul cu elevii cu cerințe educaționale speciale (CES) integrați.

Cuvinte-cheie: *bullying, agresivitate, elevi romi, motivație școlară, tulburări de comportament, intervenție, incluziune*

1. Introducere

Fenomenul de bullying și agresivitate în mediul școlar a depășit de mult timp granițele unui incident izolat, constituind astăzi una dintre cele mai presante provocări ale sistemului educațional contemporan. În școlile românești, mai cu seamă în cele din mediul rural, această realitate capătă dimensiuni amplificate de contextul socio-economic, cultural și relațional al comunităților dezavantajate.

Prezentul articol propune o explorare sistematică a fenomenului, cu focalizare pe situația elevilor de etnie romă integrați în școli de masă din mediul rural. Distincția acestui grup țintă nu urmărește nicidecum o stigmatizare, ci o înțelegere autentică a contextului multicauzal care generează și întreține comportamentele agresive și de excludere, pentru ca o intervenție eficientă să poată fi proiectată și implementată. Motivația școlară redusă, identitatea culturală distinctă și barierele socio-economice se împletesc într-un tablou complex pe care profesorul de sprijin și cadrul didactic de la clasă sunt primii chemați să îl descifreze și să îl adreseze.

Olweus (1993), considerat pionierul cercetării sistematice a bullying-ului, definește fenomenul astfel: „Un elev este agresat atunci când el sau ea este expus, în mod repetat în timp, unor acțiuni negative din partea unuia sau mai multor elevi” - incluzând contact fizic, cuvinte sau excludere relațională intenționată (Olweus, 1993, p. 9). Această definiție, preluată și de literatura românească, continuă să rămână referențială în proiectarea oricărei intervenții.

2. Constatări privind starea de fapt: agresivitatea și tulburările de comportament în rândul elevilor de etnie romă

2.1. Date statistice și context național

În România, amploarea fenomenului de bullying școlar a fost documentată sistematic de-a lungul ultimului deceniu. Datele UNICEF și ale Ministerului Educației (2014-2018) arată că victimele bullying-ului sunt în număr semnificativ în fiecare ciclu de învățământ, iar Organizația Salvați Copiii România (2018) a relevat că aproximativ unul din patru elevi este victimă a bullying-ului repetat în pauze. Studiul național cu privire la bullying realizat de Salvați Copiii România (2016) a alarmat opinia publică: 81% dintre elevi afirmau că au asistat la situații de bullying în școala lor, iar 28% declarau că au asistat cu frecvență ridicată la astfel de episoade (Alexandrescu, 2016).

La nivel psihocognitiv, victimele bullying-ului pot suferi pe termen lung probleme emoționale, lipsă de concentrare, probleme de comportament, depresie, anxietate și stimă de sine scăzută (Academia Română, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, 2020). Consecințele sunt deopotrivă academice - scăderea performanțelor școlare - și relaționale, ajungându-se la izolare, evitarea școlii sau chiar abandon.

2.2. Specificul elevilor de etnie romă: factori culturali, economici și motivaționali

În cazul elevilor romi integrați în școli de masă din mediul rural, factorii care generează și întrețin tulburările de comportament - inclusiv comportamentele agresive și situațiile de bullying, atât ca agresori, cât și ca victime - sunt multistratificați și se alimentează reciproc.

a) Factori socio-economici și familiali

Studiul Fundației Roma Education Fund România (2015), realizat în 100 de școli pe un eșantion de aproximativ 1.600 de elevi din ciclul gimnazial, a relevat date alarmante: unul din trei

elevi romi intervievați a abandonat școala în decurs de doi ani, comparativ cu unul din paisprezece elevi neromi (Roma Education Fund România, 2015). În mod semnificativ, un elev rom are de șase ori mai multe șanse de abandon școlar decât un coleg de altă etnie. Cercetarea a identificat drept cauze principale: suportul familial redus - capitalul educațional și cultural scăzut al părinților -, mediul școlar neincluziv, notele mici și vulnerabilitatea grupului. Fiecare al treilea elev rom (29,2%) a declarat că a mers la școală înfometat cel puțin o dată în ultima lună, iar un sfert din familii (25,5%) aveau ca venit principal alocația copilului (Roma Education Fund România, 2015).

Aceste realități materiale nu sunt exterioare fenomenului de comportament agresiv - ele îl constituie. Un copil care vine flămând la școală, care nu a dormit bine, al cărui părinte nu a terminat clasele primare, se găsește într-o poziție de vulnerabilitate acută care poate genera reacții dezadaptative, impulsivitate sau agresivitate ca mecanism de supraviețuire simbolică.

b) Factori culturali și de identitate

Cultura tradițională romă valorizează, mai cu seamă la băieți, curajul, asertivitatea fizică, loialitatea grupului și spiritul de supraviețuire (Neamțu, 2003). Școala, cu normele sale formale, cu sistemul de valori centrat pe competiția academică și pe subordonarea față de autoritate, se află adesea în tensiune cu aceste repere culturale de acasă. Romii cultivă, cu precădere la copii, simțul realității imediate și abilitatea de a concepe strategii de supraviețuire, mai puțin preocuparea pentru parcursuri școlare pe termen lung (revista de psihologie Ultrapsihologie, 2015). Conflictul între cele două sisteme de referință - cel al școlii și cel al comunității de origine - generează frecvent dezorientare identitară, refuz al autorității și comportamente de opoziție sau agresivitate.

De remarcat este și fenomenul de discriminare în interiorul clasei: cercetarea Roma Education Fund România (2015) a constatat că elevii romi erau așezați mai frecvent în ultima sau penultima bancă și aveau ca vecin de bancă mai degrabă un alt elev rom decât un coleg nerom - o formă de segregare informală care alimentează sentimentul de excludere și poate reactiva comportamente agresive ca răspuns compensator.

c) Motivația școlară redusă și dezangajarea

Cercetările internaționale privind angajamentul școlar al elevilor romi (Stenroos & Helakorpi, 2021; Moreira et al., 2022) arată că dezangajarea acestora este un proces cumulativ care implică dezangajare emoțională (sentimente negative față de școală), dezangajare

comportamentală (absenteism, nerespectarea regulilor) și dezangajare cognitivă (strategii slabe de autoreglare). Conform teoriei expectanță-valoare (Eccles & Wigfield, 2002), elevii romi atribuie frecvent valoare instrumentală școlii - ca mijloc de a evita sărăcia sau șomajul - dar fără să dezvolte o identitate de elev, o motivație intrinsecă sau un sentiment de apartenență școlară (Moreira et al., 2023).

La nivel național, Neamțu (2003) identifică inadaptarea școlară drept sursă principală a tulburărilor de comportament la elevi, iar Dumitru (2008) adaugă impulsivitatea ca factor-cheie în traiectoria ADHD, frecvent nediagnosticat în comunitățile rurale defavorizate. Imaginea de sine deteriorată, sentimentele de inferioritate și anxietatea generează reacții diverse în fața eșecului școlar: unii elevi abandonează, alții compensează prin comportamente dominante, agresive, care le conferă statut și recunoaștere în grupul de egali - acolo unde școala nu a reușit să le ofere (Ultrapsihologie, 2015).

În școala rurală cu clase incluzive, profesorul de sprijin se află în prima linie a acestei realități. Elevul cu CES de etnie romă care manifestă comportamente agresive sau deviante nu este, de cele mai multe ori, un agresor prin natură, ci un copil al cărui mediu nu i-a oferit instrumentele emoționale, lingvistice și relaționale pentru a-și exprima nevoile în moduri acceptate social.

3. Modele internaționale de intervenție validate

3.1. Programul olweus de prevenire a bullying-ului (obpp)

Dezvoltat în Norvegia încă din 1983 de profesorul Dan Olweus și evaluat de-a lungul a patru decenii, Programul Olweus de Prevenire a Bullying-ului (Olweus Bullying Prevention Program - OBPP) este considerat de Ttofi & Farrington (2009) cel mai eficient program de intervenție anti-bullying bazat pe cercetare. Testat internațional prin trialuri randomizate controlate, OBPP a demonstrat o reducere de până la 50% a incidentelor de bullying în școlile unde a fost implementat cu fidelitate (Olweus & Limber, 2010; Olweus, Solberg & Breivik, 2018).

Programul funcționează pe trei niveluri simultane: la nivelul întregii școli (reguli clare anti-bullying, formare a personalului, climat de siguranță), la nivelul clasei (lecții sistematice despre bullying, norme de clasă, consiliere de grup) și la nivelul individual (intervenție personalizată cu

agresorii, victimele și părinții). Elementul diferențiator este implicarea sistematică a adulților și schimbarea culturii școlare, nu doar sancționarea incidentelor punctuale.

3.2. Programul KiVa (Finlanda)

KiVa - acronim al expresiei finlandeze „Kiusaamista Vastaan" (Împotriva bullying-ului) - este un program național finlandez de prevenire a bullying-ului, dezvoltat de Universitatea Turku sub coordonarea Cristinei Salmivalli. Evaluat prin studii randomizate pe eșantioane mari (Salmivalli, Kärnä & Poskiparta, 2011), programul a obținut reduceri semnificative ale prevalenței bullying-ului și victimizării în școlile-pilot față de grupurile de control.

Inovația majoră a KiVa constă în focalizarea pe spectatori (martori) - elevii care asistă la bullying fără să intervină. Programul oferă instrumente concrete pentru creșterea empatiei și a auto-eficacității martorilor, transformându-i din observatori pasivi în agenți activi de protecție a victimelor (Salmivalli et al., 2010). Această abordare pornește de la teoria participării de grup: bullying-ul este sustinut de audiența care îl validează sau îl ignoră; modificând comportamentul spectatorilor, se modifică întregul ecosistem relațional. KiVa include materiale digitale interactive, jocuri de rol și ședințe de clasă regulate, fapt care îl face deosebit de atractiv pentru generația digitală.

Ambele programe - OBPP și KiVa - au fost extinse în multiple țări europene și în Statele Unite, constituind referințe fundamentale pentru orice politică de intervenție anti-bullying (Borualogo & Gumelar, 2022).

3.3. Programul Second Step - Social-Emotional Learning (SUA)

Dezvoltat de organizația Committee for Children (SUA), programul Second Step (Al Doilea Pas) este un curriculum de învățare socio-emoțională (SEL) bazat pe cercetare, implementat în peste 26.000 de școli din lume (Committee for Children, 2023). Evaluat pe eșantioane diverse rasial și etnic - incluzând școli cu procentaje mari de elevi afro-americani și alte minorități - Second Step a demonstrat efecte pozitive în reducerea agresivității fizice, a hărțuirii și a comportamentelor de victimizare (Espelage, Low, Polanin & Brown, 2015).

Esența programului stă în predarea explicită a competențelor socio-emoționale: empatie, gestionarea impulsurilor, rezolvarea conflictelor, luarea deciziilor responsabile. Aceste competențe sunt predate prin lecții structurate, jocuri de rol și discuții ghidate, integrate în

curriculumul obișnuit. Studiile de eficiență (Espelage et al., 2015) au arătat că elevii din școlile cu Second Step au fost cu 39-56% mai puțin predispuși să raporteze perpetrarea de comportamente agresive comparativ cu grupul de control.

Relevanța pentru clasele cu elevi romi: competențele socio-emoționale vizate de Second Step - empatie, autocontrol, rezolvare de conflicte - sunt exact acele abilități al căror deficit a fost documentat ca factor de risc la elevii din medii dezavantajate, inclusiv la elevii romi. Abordarea prin învățare activă și joc de rol este congruentă cu stilul de învățare practic-participativ mai frecvent la această categorie de elevi.

4. Modele naționale de intervenție - exemple din România

4.1. Programul „Școli fără bullying" - Organizația Salvați Copiii România

Organizația Salvați Copiii România desfășoară de peste 10 ani programe structurate de prevenire a bullying-ului, ajungând la mii de cadre didactice și sute de școli. Programul „Școli fără bullying" susține școlile pentru a deveni comunități educaționale sigure, prin trei axe complementare: formarea cadrelor didactice pentru recunoașterea și intervenția în situații de bullying, informarea și implicarea părinților și introducerea de metode inovatoare de lucru cu elevii (Salvați Copiii România, 2024).

Concursul Național „Școli fără bullying" - ajuns în 2025 la ediții consecutive - mobilizează echipe de elevi, profesori și părinți să proiecteze și să implementeze acțiuni antibullying la nivel de școală, cu mesajul central „Fii un erou antibullying!" (Educația FnonF, 2025). Salvați Copiii România publică periodic toolkituri pentru cadre didactice, inclusiv „Săptămâna Toleranței - Prevenirea Bullyingului" (2024), cu activități concrete adaptate diferitelor vârste.

În colaborare cu Ministerul Educației, organizația a organizat conferințe regionale „Dreptul la pauză fără bullying", cu participarea CJRAE-urilor, DGASPC-urilor, Birourilor de Siguranță Școlară și consilierilor județeni ai elevilor - constituind un model de colaborare inter-instituțională rară și necesară (Spotmedia, 2024).

4.2. Cadrul legislativ anti-bullying și normele metodologice (MECT, 2020)

Un pas instituțional major a fost adoptarea Legii anti-bullying și publicarea normelor metodologice de aplicare (Ministerul Educației și Cercetării, 2020). Obiectivul declarat al normelor este

„facilitarea creării unui climat sigur și pozitiv în unitatea de învățământ, bazat pe respectarea persoanei, nediscriminare, motivarea pentru învățare și asigurarea stării de bine” (MEC, 2020). Prin această lege, școlile sunt obligate să constituie grupuri de acțiune anti-bullying, să elaboreze proceduri clare de raportare și să implice elevi, părinți și cadre didactice în mecanisme de prevenție și intervenție.

Norma introduce posibilitatea de a sancționa comportamentele de bullying nu doar disciplinar, ci și prin intervenții psihologice și de mediere, mutând accentul de pe pedeapsă pe reconstrucția relațională. În școlile care au implementat cu fidelitate această legislație, s-au observat ameliorări ale climatului școlar și o creștere a gradului de raportare a incidentelor - un indicator de încredere instituțională, nu de agravare a problemei.

4.3. Proiectul Național „Împreună zicem: STOP BULLYING!” și inițiativele CCD

La nivel de inițiativă didactică, în România funcționează proiecte naționale coordonate de asociații ale cadrelor didactice și avizate de inspectorate. Proiectul național „Împreună zicem: STOP BULLYING!” (2022), avizat la nivel național prin Inspectoratul Școlar, a implicat unități de învățământ din ciclul primar, gimnazial și liceal, cu activități de: informare a elevilor despre bullying și cyberbullying, amenajarea de panouri anti-bullying și sesiuni de prevenție (Asociația Dascăli Emeriți, 2022). Astfel de inițiative, deși mai puțin structurate decât modelele internaționale, au marele avantaj al apropierii de specificul școlilor românești și al posibilității de adaptare rapidă la context.

Casele Corpului Didactic (CCD) din mai multe județe au dezvoltat module de formare pentru managementul comportamentelor deviante, incluzând tehnici de analiză funcțională a comportamentului (ABA) adaptate clasei incluzive - cu aplicabilitate directă în lucrul cu elevii cu CES.

5. Intervenții specifice pentru elevii de etnie romă: accent pe motivația școlară

5.1. Cultura ca resursă, nu ca deficit

Un principiu fundamental în lucrul cu elevii romi este recadrarea culturii acestora din „factor de risc” în „resursă educațională”. Cercetările recente (Intercultural Education for Roma - systematic review, 2019) documentează succesul programelor care integrează elemente din cultura

și identitatea romă în procesul didactic: povestiri tradiționale, meșteșuguri, muzică, valori ale comunității. În școlile cu populație romă semnificativă, astfel de abordări au produs îmbunătățiri în comportamente, atitudini și aprecierea sarcinilor școlare (Intercultural Education for Roma, 2019).

În practica profesorului de sprijin, aceasta înseamnă a valoriza experiența de viață a elevului rom ca punct de plecare al învățării, a folosi contexte relevante cultural pentru a introduce concepte abstracte și a evita cu atenție orice comunicare care ar putea transmite mesajul implicit că „cultura ta este un impediment pentru școală". Sentimentul de mândrie identitară și de valorizare de către școală este un predictor puternic al angajamentului școlar și, implicit, al reducerii comportamentelor agresive compensatorii.

5.2. Programe SPIRALS și Engagement-Based Learning pentru elevi la risc de abandon

Programul SPIRALS (School-based Self-Regulated Learning), evaluat într-un studiu cvasiexperimental cu grup de control și experimental (57 vs. 63 elevi), a demonstrat îmbunătățiri semnificative statistic în angajamentul emoțional, comportamental și cognitiv al elevilor la risc de abandon - o categorie care include disproporționat elevii romi (Engagement SPIRALS, 2016). Proiectat conform principiilor Universal Design for Learning (UDL) și al modelului social-cognitiv al autoreglării învățării, programul vizează explicit populația vulnerabilă și a obținut efecte mai mari în angajamentul elevilor și în înțelegerea textului scris decât în performanța academică per se - confirmând că schimbarea motivațională precede schimbarea academică.

Implicația practică pentru profesorul de sprijin: a investi prioritar în construirea unei relații pozitive cu elevul, în întărirea sentimentului său de competență („pot să fac asta!") și în reducerea anxietății de eșec, înainte de a solicita performanțe academice. Conform teoriei expectanță-valoare (Eccles & Wigfield, 2002), elevii se angajează în sarcini școlare numai dacă percep că au șanse de reușită și că sarcina are sens pentru viața lor.

5.3. Mediere și peer-support - exemple aplicabile în școala rurală

Medierea prin egali (peer mediation) reprezintă o strategie cu eficiență dovedită în reducerea conflictelor interpersonale în școală, inclusiv în comunitățile etnic diverse. În România, această metodă este aplicată cu succes în școli pilot care au beneficiat de formare CCD sau de programe ONG. Elevii mediatori - selectați dintre cei cu statut social pozitiv și abilități de

comunicare - sunt instruiți să faciliteze rezolvarea conflictelor între colegi, reducând presiunea pe cadrul didactic și oferind o alternativă comunitară, apropiată cultural, la sancționarea formală.

În comunitățile rome, medierea prin egali poate fi potențată prin implicarea mediatorilor școlari romi - figura instituțională prevăzută în legislația educațională românească pentru școlile cu populație romă semnificativă - care înțeleg codul cultural al comunității și pot facilita comunicarea școală-familie, esențială în orice program de intervenție comportamentală.

5.4. Recompensa comportamentală și sistemul de token - aplicații practice

Analiza Aplicată a Comportamentului (ABA), adaptată mediului școlar incluziv, oferă un arsenal de strategii validate pentru reducerea comportamentelor indezirabile și întărirea celor pozitive. Sistemul de tokeni (jetoane sau puncte), contractele comportamentale și orarele vizuale s-au dovedit eficiente nu doar în lucrul cu elevii cu ADHD sau tulburări de spectru autist, ci și în managementul comportamentelor impulsive din clasele cu elevi din medii dezavantajate (Utoiu, 2021).

Principiul fundamental: întărirea comportamentelor pozitive are un efect mai mare și mai durabil decât sancționarea celor negative. Recompensele trebuie să fie imediate, specifice și semnificative pentru elev - ceea ce presupune o cunoaștere individualizată a fiecărui copil. Contractele comportamentale, negociate cu elevul și cu familia, oferă predictibilitate și transparență, elemente esențiale de securitate psihologică pentru elevii care trăiesc în medii haotice.

6. Exemple de bună practică în managementul clasei incluzive

Următoarele exemple de bună practică sunt construite pornind de la realitatea clasei incluzive din mediul rural, cu elevi romi și cu elevi cu CES, combinând principii din modelele prezentate anterior.

Exemplul 1: „Cercul de împărtășire” - ritual de dimineață pentru clasa VII

O profesoară de sprijin din mediul rural a introdus, în colaborare cu diriginta, un ritual săptămânal de 10-15 minute intitulat „Cercul de împărtășire”. Elevii sunt invitați, pe rând, să spună un lucru bun care li s-a întâmplat și un lucru cu care au nevoie de ajutor. Regulile cercului: nimeni

nu este întrerupt, nimeni nu este judecat. Efectele documentate după șase săptămâni: reducerea conflictelor verbale în pauză, creșterea solidarității în grup și creșterea vizibilă a participării elevilor romi - care au simțit că perspectivele lor sunt ascultate și valorificate.

Exemplul 2: Planul de intervenție comportamentală individualizat integrat în PIP

În lucrul cu un elev de clasa a VI-a cu tulburare opozant-provocatoare (TOP) și risc de excludere, profesorul de sprijin a elaborat un plan comportamental inclus în Planul de Intervenție Personalizat (PIP), cu trei componente: (1) identificarea funcției comportamentului perturbator (atenție, evitarea sarcinii, autostimulare); (2) înlocuirea comportamentului-problemă cu un comportament alternativ funcțional (ridicarea mâinii, utilizarea unui card de solicitare de pauză); (3) sistem de puncte săptămânal cu recompense alese de elev. Familia a semnat contractul comportamental și a fost inclusă în monitorizare. După 8 săptămâni, frecvența incidentelor a scăzut cu aproximativ 60%, iar elevul a început să solicite activ ajutor din sarcină, în loc să devină agresiv.

Exemplul 3: Săptămâna „Prietenii care contează" - program anti-bullying cu elevi-mediatori

Inspirată din modelul Salvați Copiii și adaptată contextului rural, o școală din județul Cluj cu populație romă semnificativă a derulat o săptămână tematică cu următoarele activități: concurs de afișe anti-bullying (câștigătorul ales de clasă, nu de profesor), jocuri de rol cu situații de bullying și soluții alternative, sesiune cu mediatorii școlari romi pe tema „cum rezolvăm conflictele în comunitatea noastră", seară deschisă pentru părinți cu prezentarea lucrărilor elevilor. Evaluarea post-intervenție a arătat creșterea gradului de raportare a incidentelor către profesori (semn de încredere crescută în adulți), nu neapărat creșterea incidentelor.

7. Concluzii și recomandări

Managementul grupurilor de elevi cu tulburări de comportament, în particular în contextul școlilor incluzive cu populație romă din mediul rural, solicită o abordare proactivă, culturally responsive și multinivelară. Bullying-ul și agresivitatea nu sunt „probleme ale elevilor romi", ci fenomene generate de intersecția mai multor factori de risc - sărăcie, excludere simbolică, lipsă de modele, motivație școlară redusă, absența instrumentelor emoționale - față de care școala are responsabilitatea de a răspunde sistematic, nu punctual.

Modelele internaționale de referință - OBPP (Olweus & Limber, 2010), KiVa (Salmivalli et al., 2011) și Second Step (Committee for Children) - demonstrează cu date că o intervenție eficientă este sistemică (implică școala întreagă), continuă (nu un eveniment singular), bazată pe schimbarea climatului școlar și a normelor de grup, și nu exclusiv punitivă. În România, programele Salvați Copiii și cadrul legislativ din 2020 constituie un punct de plecare solid, care însă necesită implementare consecventă și resurse umane formate.

Pentru elevii romi, orice intervenție comportamentală trebuie să fie precedată și însoțită de intervenție motivațională: construirea identității de elev, valorizarea culturii de origine, crearea unor experiențe de succes școlar accesibile și relevante. Un elev care se simte văzut, apreciat și competent în școală are mult mai puține motive să își caute recunoașterea prin comportamente agresive sau de dominare.

În final, profesorul de sprijin ocupă o poziție privilegiată în această ecuație: cunoscând individual fiecare elev cu CES, urmărind evoluția sa în contexte multiple, colaborând cu familia și cu echipa multidisciplinară, el sau ea este cel mai în măsură să construiască puntea între vulnerabilitatea copilului și potențialul său de creștere.

„Copiii nu sunt tulburări de comportament. Sunt copii cu povești care încă nu au găsit un ascultător."

Bibliografie:

- Alexandrescu, G. (2016). Bullying-ul în școlile românești - Studiu național. Organizația Salvați Copiii România. București: Salvați Copiii.
- Borualogo, I. S., & Gumelar, G. (2022). Lesson Learned From The Olweus Bullying Prevention Program and KiVa: A Narrative Review. Buletin Psikologi, 30(1), 49-62. Universitas Gadjah Mada.
- Committee for Children. (2023). Second Step Social-Emotional Learning Program. Retrieved from https://www.secondstep.org
- Dumitru, I.A. (2008). Consiliere psihopedagogică. Iași: Polirom.
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. Annual Review of Psychology, 53, 109-132.

- Engagement SPIRALS in Elementary Students: A School-Based Self-Regulated Learning Approach. (2016). In The Education of Roma Children: Challenges and Promises. ResearchGate.
- Espelage, D. L., Low, S., Polanin, J. R., & Brown, E. C. (2015). Clinical trial of the Second Step middle school program: Impact on bullying, cyberbullying, homophobic teasing, and sexual harassment perpetration. School Psychology Review, 44(4), 464-479.
- Ghergut, A. (2006). Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Iași: Polirom.
- Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română. (2020). Agresivitatea și violența în școlile din România. Revista Calitatea Vieții.
- Intercultural Education for Sustainability in the Educational Interventions Targeting the Roma Student: A Systematic Review. (2019). ResearchGate.
- Ministerul Educației și Cercetării. (2020). Norme metodologice de aplicare a Legii împotriva violenței psihologice - bullying. Monitorul Oficial al României.
- Moreira, P. A. S., Inman, R. A., & Cloninger, C. R. (2022). School engagement and implications for future opportunities: Roma students' trajectories. Frontiers in Psychology. PMC12490542.
- Neamțu, C. (2003). Devianțele școlare - ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor. Iași: Polirom.
- Olweus, D. (1993). Bullying at School: What We Know and What We Can Do. Oxford: Blackwell.
- Olweus, D., & Limber, S. P. (2010). Bullying in school: Evaluation and dissemination of the Olweus Bullying Prevention Program. American Journal of Orthopsychiatry, 80(1), 124-134.
- Olweus, D., Solberg, M., & Breivik, K. (2018). Long-term school-level effects of the Olweus Bullying Prevention Program. Scandinavian Journal of Psychology, 60(1), 7-19.
- Roma Education Fund România. (2015). Părăsirea timpurie a școlii - cauze și efecte. Studiu realizat în 100 de școli pe 1.631 elevi și părinți romi și neromi. București: Roma Education Fund.
- Salmivalli, C., Kärnä, A., & Poskiparta, E. (2011). Counteracting bullying in Finland: The KiVa program and its effects on different forms of being bullied. International Journal of Behavioral Development, 35(5), 405-411.

- Salmivalli, C., Voeten, M., & Poskiparta, E. (2010). Bystanders matter: Associations between reinforcing, defending, and the frequency of bullying behavior in classrooms. Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 40(5), 668-676.
- Salvați Copiii România. (2024). Programe de prevenire a bullyingului. Retrieved from https://www.salvaticopiii.ro
- Stenroos, M., & Helakorpi, S. (2021). Motivational drivers for Roma students to attend school beyond elementary education. European Journal of Special Needs Education.
- Ttofi, M. M., & Farrington, D. P. (2009). What works in preventing bullying: Effective elements of anti-bullying programmes. Journal of Aggression, Conflict and Peace Research, 1(1), 13-24.
- Utoiu, M. (2021). Tehnici de integrare a copiilor cu tulburări de comportament folosite la orele de limba și literatura română. EDICT - Revista Educației. Retrieved from https://edict.ro
- Vasilenko, S., & Petre, A. (2021). Factori familiali în apariția bullyingului. In Analiza critică a bullyingului școlar în România. EDICT.

SUNT RESPONSABIL, SUNT VALOROS!

Zurman Camelia

Școala Gimnazială „Lucian Blaga”, Bistrița, jud.B-N.

Mereu am considerat ca un copil cu o imagine de sine bună, este un mare câștig pentru societate, reușind cu ușurință să se adapteze rolului său și schimbărilor. Când are convingerea că ceea ce știe și ceea ce decide este corect, va acționa ferm , cu minimum de erori, eficientizându-și activitatea în timp.

În clasele primare, atașăm stucturii personalității, convingerile de sine, ce își pun amprenta pe comportamentele viitorului adult, toată viața. Concomitent cu achiziția de informații și dezvoltarea abilităților, e necesar ca în această perioadă, să se cristalizeze convingeri pozitive de sine.

În această ordine de idei, când la începutul anului școlar, în clasa mea a fost înscris un elev repetent în anul anterior,a început provocarea mea. Am analizat în detaliu situația lui și mi-a atras atenția în mod deosebit, faptul că, în anii anteriori, manifesta un comportament agresiv față de colegii lui.

Se cunoaște faptul că majoritatea elevilor repetenți, au parte de bulling din partea celorlalți elevi, de etichete sau ignoranță. E ușor de înteles care ar fi putut fi posibilele motive ce-l determinau să reacționeze deviant, în relațiile cu colegii săi, chiar agresiv, fiind modul prin care își arata dezacordul față de atitudinea celor care-l jigneau direct sau indirect.

Din discuțiile cu el, am înteles că nu era valorizat în nici un fel, de nimeni. De aici am luat START-ul. Linia de sosire pentru el, am fixat-o ca o imagine de sine pozitivă, o convingere ce să-i aducă bucurie în suflet, mai mult, satisfacție.

L-am întrebat simplu „Cine crezi că este cel mai bun elev din clasă?”. Mi-a răspuns fără ezitare „Șeful clasei”. A motivat că e cel mai bun la învățatură și e ascultat de colegi. I-am mărturisit că am nevoie de un elev care să mă ajute la clasă. Acesta va îndruma copii să păstreze

ordinea și curățenia, să întrețină un climat de cooperare, cu respect atât față de colegi cât și față de profesori.

Intenția era să pornim de la activități cu care era obișnuit deja de acasă, ca apoi să ajungem treptat la cele legate de învățătură, anume , să obțină note mai mari ca până acum. Astfel, bazându-mă pe faptul că avea frățiori mai mici, pe care îi îngrijea cu multă dragoste și responsabilitate, l-am solicitat să-și îndrume colegii, mai mici de vârstă să păstreze atmosfera de colaborarea în clasă, să aplaneze eventualele conflicte ce pot sa apară, să-i ajute la nevoie.

A deschis ochii mari, uimit că m-am gândit la el insă, știa că poate face acest lucru și a acceptat cu mândrie.Am simțit că a început ascensiunea lui, prima dată, când la finalul unei pause mi-a spus că și-a impăcat colegii, care au avut o discutie conflictuală. Se observa mulțumirea pe chipul său și nu am întârziat să-mi exprim încrederea că a gasit cea mai potrivită soluție, lăudându-l în fața clasei.

În următoarea oră, fiind matematică, am observant încredere din partea lui, ieșind la tablă pentru un exercițiu propus la momentul FIXĂRII. Să ieși curajos la tablă, la lecția nouă, nu e puțin lucru, dar toate începeau să se lege.Încrederea ce i-am oferit-o l-a valorizat dându-i o stare de bine în care era atent la explicații, interesat să înțeleagă cele prezentate, mai ales ca șef al clasei, cum a fost numit. Deși nu era printre fruntași la învățătură,îl regăseam preocupat să-mi arate că merită acest rol în colectiv, că și el are ceva de demonstrat și asa era!

Treptat am ajuns și la învățătură, latură a vieții de elev, ce s-a îmbunătățit considerabil datorită atitudinii positive pe care o abordase în ultimul timp. Notele deja înaintau de la 6, fapt ce-l bucura nespus. Cu atâtea schimbări în bine, motivația lui era intrinsecă acum. Repetenția era doar o amintire si un exemplu de așa nu! pentru el. A reușit să încheie anul școlar cu media generală 7.80. Bravo lui!